

LETO XXXVIII — APRIL - MAJ - JUNIJ 1987 — št. 2

1941

1945

VESTNIK SLOVENSКИH DOMOBRANCEV IN DRUGIH RODOLJUBOV je glasilo svobodnjakov vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij, Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, suc. 7, Buenos Aires.

VESTNIK — VOCERO es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158, 1407 - Buenos Aires. Director y Editor responsable: Rudi Bras.

VESTNIK — VOCERO is the voice of slovenian anticommunist veterans. Ovitek: Aleš Gošar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 - Buenos Aires, Argentina.

— o —

DENARNA NAKAZILA za naročnino in za „Tiskovni sklad Karla Mauser-ja“ pošiljajte na ime **VESTNIK**, na zgoraj napisani naslov uprave.

— o —

V S E B I N A

Zadnji pozdrav (France Papež)	65
Ob spominu na mrtve..., prošnje za žive!	66
Slovenski ponos (Rudolf Smersu)	68
Pesem o liščkih (Cvetko Golar)	69
Iz zgodb rdečega imperija (III)	71
Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji (ZU)	76
„Boju proti Beli gardi je treba dati prednost...“ (Rudolf Smersu)	79
Osvobodilna fronta, narodno osvobodilni boj in tako naprej	82
Modrost starega Jaka... in NOB za Primorsko	87
Slovenska petindvajseta ura (Boštjan Kocmur)	89
NAŠI JUBILANTI	110
Nov udarec slovenski samobitnosti na Primorskem (T. š.)	111
Nekemu modrijanu (iz Katoliškega glasa)	112
Papeži in fatimska skrivnost (19) (Ludvik Ceglar)	113
V SPOMIN	118
Opombe h knjigi škof Rožman (Ludvik Ceglar)	119
Čile: kdo ima prav?	124
Slovenija — tehnološka zakladnica (prevod iz El País)	129
DAROVI	131
Od doma.. (iz pisem)	133
The letter "The Plain Dealer" didn't publish (France Krištof)	134
Escritores y totalitarismo	III

VESTNIK VOJERO

SLOVENSKIH DOMOBRANCEV IN DRUGIH RODOLJUBOV

LETNIK XXXVIII

— APRIL-MAJ-JUNIJ 1987

AÑO XXXVIII

— ABRIL-MAYO-JUNIO 1987

France Papež

Zadnji pozdrav

Ko je odšel zdoma —
bilo je v zgodnji jutranji uri,
je nagloma pobral nekaj najpotrebnejših stvari
in jih stlačil v nahrbtnik:
šotorovino,
da si je mogel postlati v gozdu in na planem,
pločevinasto skodelico,
nekaj kruha.

Vendar, ko je bil že daleč
na cesti, ki se vleče proti Kočevju,
s prijatelji, ki so odhajali dom braniti
— čas se je boleče premaknil —
je blaženo pretresen odkril
v nahrbtniku
drobno knjižico POEZIJE
Doktorja Franceta
Prešerna
in pravtako droben molitvenik.

To je bil zadnji pozdrav od očeta
in zadnji pozdrav od matere,
ki sta vedela,
kako se bosta poslovila
morda za vedno.

Ob spominu na mrtve . . .

prešnje za žive!

Dogodki izpred 42 let, ki se jih spominjamo tudi letos, so globoko posegli v življenje prav vsakega izmed nas. Prizadeli so in še prizadevajo ne samo starejše, ki so tedaj šli na pot, ampak tudi vse mlajše, ki so se rodili kasneje in se še danes rojevajo zunaj domovine svojih staršev. Zato danes vsi skupaj zavzeto prosimo Boga, edinega gospodarja človeške zgodovine:

— Da bi vsi Slovenci poznali in cenili odrešitveno moč človeškega trpljenja, darovanega s Kristusom nebeškemu Očetu...

— Da bi se zavedali, da Bog nikdar ne ostane dolžnik, temveč, da stotero poplača še vsako dobro misel, kaj šele trpljenje, če mu ga sinovsko darujemo v spravni dar...

— Da bi spomin na največjo slovensko narodno nesrečo v nas krepil zaupanje v božjo Previdnost in sinovsko vdanost Očetovi sveti volji, ki kljub človeški upornosti in nepokorščini dosega svoje vélike namene...

— Da bi žalost desettisočev, ki so tedaj zapuščali domove, izprosila, da bi Slovenci ne izgubljali večne domovine v nebesih...

— Da bi s takšnim strahom, ki je pred 42. leti navdajal svojce vrnjenih domobrancev in civilistov, ko je bilo potrjeno, da so bili izročeni v mučenje in smrt, — tudi mi danes trepetali za večno usodo vsakega rojaka, ki zaide na krivo pot...

— Da bi strašno trpljenje tistih tednov, kateremu so priče kočevski in teharski in škofjeloški in drugi slovenski gozdovi, bila vredna cena in jamstvo našemu narodu za njegov življenjski obstoj, pa tudi za njegovo zvestobo Bogu in pravi veri...

— Da bi trpljenje po ječah, v nekdanjih škofovih zavodih in drugih šolskih poslopih, spremenjenih v ječe, pomagalo najti vsem Slovencem pravo pot resnice in ljubezni...

— Da bi telesno in duševno trpljenje skrivačev ter protikomunistično mislečih rojakov, ki so ostali brez vsakršne pravne zaščite v zaslužjeni domovini, predanih na milost in nemilost novih, maščevalnih gospodarjev, utrdilo v Slovencih smisel za pravico in voljo za poravnavo krivic...

— Da bi trpljenje zaradi revolucije in vojske razbitih družin ter nasilno ločenih družinskih članov in domotožje teh dolgih let begunstva naših očetov, mater in otrok izprosilo za slovenski narod svobodo, mir in srečo...

— Da bi duhovne dobrine, ki smo jih prejeli begunci v taboriščih, še dolgo reševale slovenske zdomce po svetu za narod in Boga...

— Da bi začetne težave in mučno vživljanje zdomcev v nove razmere po raznih državah sveta, pomagalo najti pot do lepših časov za vse narode sveta, tudi za slovenskega...

— Da bi se Slovenci zavedli še ene krivice, da je tudi Bog danes begunec, da je tudi On pregnan iz javnega življenja Slovenije. Da bi tudi mi imeli voljo in pripravljenost pomagati domovini, da se tja vrne Bog in zavlada slovenskim srcem...

— Da bi nam iz srca privrela misel. Hvala, Oče, za vse trpljenje tih let! Hvala Ti za našega dragega škofa Rožmana! Hvala Ti za zvesto spremeljalko na našem križevem potu, tolažnico in pomočnico, Jezusovo in našo duhovno Mater Marijo!

(Pri sveti daritvi za pomorjene brate so v nedeljo, 7. junija, Slovenci iz Buenos Airesa z gornjimi prošnjami izpričali svojo narodno in krhansko zavest.)

Nekaj zemlje

Nekaj zemlje imam shranjene

v svojem ameriškem domu,

nekaj slovenske prsti.

Hranim jo med listi knjige,

ki mi je najdražja.

Prvinsko snov svoje domačije

sem pobral na poti iz Poljan,

nosil jo prek Planine in Kleča

in jo nato neke noči prenesel

v nov svet.

Po tolikih letih se ni spremenila,

še danes so v njej organske snovi,

semena večnoživih trav,

spomin razkošnih pomladi

in pridnih ljubezni;

pa tudi ostri drobci skale,

ki me je obvarovala v težki uri.

Zemlja in kamen sta v knjigi —

dvoje dragocenosti

v mojem tostranem domu.

France Papež

SLOVENSKI PONOS

Slovenski senator v Združenih državah Amerike, Frank Lausche, je na nekem javnem zborovanju izjavil: „Ponosen sem, da sem Slovenec.“ Tako izjavljamo danes tudi mi Slovenci, razkropljeni po vsem svetu, ko opazujemo in doživljamo to, kar se zadnje čase dogaja v Sloveniji. Tisti, ki pravijo, da je slovenski narod mevžast in hlapčevski, so sedaj dobili dobro lekcijo. Ko se je nekaterim površnim opazovalcem zdelo, da v Slovencih ni več prave narodne zavesti, ne več poguma, da bi se uprli navalu tujcev na slovensko zemljo, na slovensko kulturo, ki ima krščansko podlago, na slovenski jezik, na slovensko gospodarstvo, pa se je sedaj pokazala prava slovenska narava, taka, da se svet čudi in se sprašuje, če so to res tisti „mirni“ Slovenci.

Res je, da smo Slovenci po svojem značaju mirni ljudje, nevsiljivi, potrpežljivi, ampak vse to samo do določene mere. Ko pa je ta mera polna, tedaj je tudi miru in potrpežljivosti konec, tedaj Slovenec udari krepko s pestjo ob mizo ali po glavi in pogumno uredi račune z nasprotnikom. Tako je bilo pred stoletji, ko so naše ljudi tuji graščaki pestili in izmozgavali. Tedaj so slovenski tlačani tudi nekaj časa potrpežljivo čakali in prosili cesarja za pomoč. Ko pa te pomoči ni bilo, niso več čakali, ampak so prišli v roke vile in krampe in šli v boj za „staro pravdo“.

Tako se je zgodilo tudi ob napadu komunistov na slovensko ljudstvo med drugo svetovno vojno. Ko smo videli, da komunisti pod krinko osvobodilnega boja namesto, da bi se podali v boj zoper okupatorja, pobijajo verne in narodno zavedne Slovence, smo se brez vsake tuje pomoči, z lastnimi silami — z vaškimi stražarji in domobranci — postavili v bran zoper tega sovražnika slovenskega naroda. Žal, da so si komunisti zaradi usodne zaslepljenosti zaveznikov in njihove umazane politične igre, podjarmili našo domovino.

Štirideset let so ljudje v domovini čakali, da pridejo do svojih pravic, do svobode in do vsega tega, kar jim po božjih in človeških zakonih pripada. Ker tega niso dosegli, je sedaj zavrelo v domovini: ljudje dvigajo glave, postavljajo jasno svoje zahteve, s pisano in ustno besedo pogumno stopajo na plan tako, da se čudijo ljudje ne samo v Jugoslaviji, ampak se čudi vsa Evropa. O Slovencih pišejo danes številni svetovni časopisi, emigrantski časopisi pa jih stavljajo svojim rojakom za zgled pogumnega in udarnega naroda.

Zato tudi mi zdomski Slovenci skupaj s senatorjem Laušetom izjavljamo, da smo ponosni na svoje slovenstvo in da smo zlasti ponosni na svoje brate v domovini, ki pogumno zahtevajo svoje pravice. Tem bratom moramo pomagati, kolikor je le v naši moči.

Rudolf Smersu

Pesem o liščkih

**Ko dleto v kraške skale
v spomin se je zajedlo.
Gora v strupenih dimih in ognju,
toča železna iz črnega šuma,
grob se odpira pred mano grmeči,
ptič smrtonosec je svinec brenčeči,
temen in divji sem kakor iz uma.**

In zagledal sem tebe,
moj sončni vrt:
rosna pomlad te je rožno objela
z jabolčnim cvetjem in češnja prebela
dehti, vsa polna čebelic in petja,
in stara se hruška blesti mladoletja,
kot deklica se zgrnila v snežni je prt.
Lišček imel je gnezdo v grmovju
nizko pri tleh, iz maha spleteno,
zvesto gojil je v zelenem domovju
svoj žametni rod
in ljubeče razgrinjal
kožušček nad njim
in se ves izpreminjal
ko mavrica. Polna jih zibka je bila,
v tančico zlato povitih,
ko s sončnim bleskom oblitih.
Že so jim rasla nežna krila
in očesca, zrnca črna,
so se bleščala
in sapica jim je pihljala vonjave
iz gloga in šmarnic ponižnih s planjave.
Nad sinjim gozdnim se vencem preliva
jutrnja zarja ko mleko srebrno
in škrjančki so že pred nebeškimi durmi,
kjer Stvarnik prebiva,
vriskajo, kličejo: „Vstani, ljubi Bog, vstani
in poglej, kako raste pšenica,
lilijo belo poglej na poljani,
ali šla je k maši mlada Marica?“

Skoraj bi jutro zamudil —
in liščkov še nisem pozdravil,
za slovo jih bom danes poljubil.
Mogoče so godni, prelepo opisani,
gotovo se kmalu izpeljejo —
že vstajajo, na pot se napravljajo,
treba se je posloviti:
„Zbogom, liščki moji!
Veseli hodite po logih in gajih
in v zoro namakajte kljunček
in mislite name na lepih rajih —
o, dajte se vrniti!“

**Gora v strupenih dimih in ognju
in mladi fantje po kamnu
tíhi v krvavih rožah spe.**

Ob spomínu na slovenske fante, ki so v prvi vojni krvaveli in umirali na soški fronti, se je Cvetku Golarju gotovo iztrgala ta pesem...

... ob spomínu na mlade slovenske domobrance, katerih sanje o pomladi so zamrle v letu groze, v črnih jamah in globelih, bo-
no brali tele žalne stihe in 'se z njimi pomudili!

Iz zgodb rdečega imperija (III)

„Véliká Revolúcija“

Rdeči imperij in njega hlapci, občudovavci in propagandisti po „svobodnem svetu“ slave 70-letnico boljševiške revolucije. Primerno je, da o njej objektivno spregovorimo.

Dogodki v Petrogradu 6. in 7. novembra 1917* so eni tistih, ki jim je sovjetska propaganda spremenila vsebino ter s potvarjanjem dejstev, izpuščanjem in dodajanjem nadomestila resničnost s komunistični stvári koristno podobo. To lažnivo podobo so nekritično sprejeli nekateri zahodni zgodovinarji, predvsem pa javna občila in javno „mnenje“.

Marca leta 1917 je rusko carstvo sredi vojske z osrednjimi silami doživelo silen pretres: množice (revolucionarni nemarksistični socialisti, socialni demokrati, liberalci i.dr.) so vrgle monarhično vladavino; prenehal je avtokratski režim, prenehala oblast 300 let vladajoče dinastije Romanov. Vodstvo države je prevzela začasna vlada pod Aleksandrom Kerenskim. Njena in parlamenta (dume) poglobitna naloga je bila izdelati ustavo, ki naj zagotovi demokratičen red in dá ljudem svoboščine, za katere so se bojevali rodovi.

To je bila prava véliká revolúcija. Zaživela je prva demokratska družba v ruski zgodovini. Lenin sam jo je imenoval „najbolj svobodno na svetu“. Toda država je bila zaradi vojske z Nemčijo in Avstrijo oslabljena in to so izkoristili fanatični prevratniki z Leninom na čelu. Lenin in drugi voditelji komunistične skupine niso imeli nič opraviti z marčno revolucijo. Lenin in Zinovjev sta izvedela za padeč avtokratskega režima iz švicarskih listov, Trocki in Buharin iz newyorških. Niso oni osvobodili ljudstva — ena njihovih laži —, marveč je ljudstvo nje osvobodilo: s padcem dotedanjega režima in demokratskimi svoboščinami jim je odprlo vrata v Rusijo. Položaj so apostoli uničevanja — boljševiki — takoj izrabili. Lenin je bil s 30 sodelavci že 16. aprila v Petrogradu. Vožnjo in denar so jim ponudili Nemci. Trocki je prispel maja. Boljševike so podpirali framasoni in judovski finančniki. Njih skupina je bila med različnimi gibanji najmanjša: štela je kakih 15.000 privržencev.

Nekaj o boljševikih

Glede teh je treba razkinkati izmislek in skoro splošno sprejeti podvržek rdeče propagande. Naziv boljševik (boljšinstvo=večina) naj bi označeval njih zmago na kongresu socialnodemokratske stranke v Bruslju in Londonu l. 1903. Tam naj bi se združili zmerno krilo pod Martovom in skrajneži pod Leninom. Med strastnim prerakanjem je od navzočih 40 delegatov velik del zmernih iz protesta odšel. Tako je Leninu ostala večina 2 glasov in zviti sprijenec je svojo skupino poimenoval boljševike, nasprotnike pa

* Po gregorijanskem koledarju, ki je v navadi pri nas in v Sovjetski zvezi. V Rusiji so se tedaj držali julijanskega, po katerem so bili ti dogodki 25. in 26. oktobra (odtod naziv "oktobrska revolúcija").

manjševike; le-ti in za njimi ves svet so ta naziva krotko sprejeli. Trocki se takrat ni pridružil nobeni skupini in je bistrovidno opisal (1904), kaj je boljševizem: „Po Leninovem vzorcu zavzame partija mesto delavskega razreda. Partijska organizacija odrine partijo. Centralni komite odrine partijsko organizacijo in končno odrine diktator centralni komite.“ Na nesrečo Rusije in svojo lastno je l. 1917 pozabil svoj preroksi uvid in se pridružil Leninu.

Nasproti 15.000 boljševikom so l. 1917 manjševiki imeli stotisoče pristavev, nemarksistični revolucionarni socialisti na milijone, največ kmetov.

Za Lenina število nikoli ni imelo vloge. Govoril in pisal je: „Dajte nam organizacijo poklicnih revolucionarjev, pa bomo Rusijo postavili na glavo.“ Pustil je, da so drugi „hodili med ljudstvo“, organizirali delavske zveze, dvigali kmete-podložnike in porušili zasovraženi stari red. Sam pa je spopolnjeval svojo zarotniško mašinerijo, da izkoristi prevrat, kadar pride.

Sovjeti

Sovjeti (=sveti) niso boljševiška iznajdba. Nastali so med revolucijo l. 1905 po raznih mestih ter predstavljali strokovne zveze, politične organizacije in kmečke skupine. L. 1917 so se znova pojavili. Disciplinirani leninisti so se vrinili vanje; v Petrogradu in Moskvi so prišli v njih do neznatne večine. Ti sovjeti so zanje postali močno orožje proti vladi Kerenskoga. Vrgli so med ljudi geslo: „Vso oblast sovjetom!“ Dajali so sovjetom ljudski, demokratski videz. Izogibalj so se najmanjšega namiga na zasnovani partijski monopol v prihodnosti. Lenin je na vsa usta svaril pred „popolno oblastjo“ ter zasmehoval nasprotnike, ki so govorili, da snuje odvzem osebne lastnine in uvedbo komunizma, skratka: razkačeno je zanimal, da bi njegovi komunisti imeli komunistične namere.

Sploh so se boljševiki neprestano lagali, so se morali lagati, saj so vedeli, da ljudje, tudi delavci, odklanjajo komunizem. Kmetje, ki so predstavljali 85% prebivavstva, bi podivjali, če bi jim kdo govoril o nacionalizaciji zemlje. Pred boljševiškim udarom je komunistično glasilo Pravda pod uredništvom Molotova in Stalina obljubljalo prostost, državljanske svobščine, zakonodajno skupščino, pravico stavkanja, predvsem pa je obljubljalo takojšen mir.

Boljševiški udar

Boljševiki se niso postavili na čelo ljudskega vstanka, kot je to pozneje trdila njihova propaganda, marveč so zarotniško in nasilno zavzeli ljudsko oblast, ki jo je omogočila marčna revolucija. Lenin se je z vsa silo obrnil proti revolucijskemu demokratskemu toku; ni torej začel revolucije, ampak je vodil protirevolucijo. Prvi in odločilni udarec je naperil proti vladi. Osvojitve prestolnega Petrograda je bilo po Leninovih besedah delo „presenetljivo majhnega števila ljudi“. Kakih 20.000 oborožencev, največ pravkar organiziranih „rdečih gardistov“ je zavzelo milijonsko mesto. Tudi ti osvajavci so bili grod prevarani; menili so, da se bojujejo za večstrankarske sovjete, za svobodo enakost in druge vredne cilje, s katerimi so jih pridobili boljševiški organizatorji.

Vstajniki so zasedli javna poslopja, policijske stanice, telefonske centrale. Člani začasne vlade so se branili v „zimski palači“; po bombardiranju z bojnega broda Aurora so se morali predati, le nekaterim se je posrečilo pobegniti. Tako je peščica spretnih, brezdušnih zarotnikov iztrgala vodstvo dogajanja začetnikom revolucije. Medtem ko so ti dotlej zavirali uničevalno valovanje množic, je Lenin podžigal njih divjanje.

Domala vse Leninove družabnike je skrbela brezobzirnost Leninovih postopkov in nesramnost njegovih prevar. Deset dni po boljševiškem udaru je pet članov centralnega komiteja odstopilo v protest proti njegovim postopkom. V njih izjavi se bere: Leninova „porazna politika se izvaja proti volji velikanske večine proletariata in vojaštva“. Dva tedna po boljševiški polastitvi oblasti je Maksim Gorki napisal v svojem listu Novaja žizn: „Slepi fanatiki in brezvestni avanturisti blazno drve proti ‘socialni revoluciji — a v resnici je to pot v anarhijo in pogubo proletariata in revolucije. Na tej poti mislijo Lenin in njegovi opričniki, da je dopuščeno napraviti vsa hudodelstva (...) Delavski razred ne sme pustolovcem in norcem dovoliti, da mečejo na proletariat odgovornost za grozne, nesmiselne in krvave zločine.“

Poraz pri volitvah

Sovjetsko zgodovino pisje prepričuje svet, da so boljševiški diktaturi nasprotovali le monarhisti, kapitalisti, veleposestniki, plemiči in podobni „reakcionarji“, preprosti ljudje, zlasti delavci, pa da so jo branili. V resnici pa ljudstvo ni pozabilo svoje revolucionarne dediščine, ki je po besedah Berdjajeva vsebovala verski podnet. (Izjema je bilo nečajevo, ruska krvoločna zvrst makiavelizma. In prav ta je s prihodom boljševizma zmagala.)

Sovjetski zgodovinarji opuščajo dejstvo, da so bile 18 dni po boljševiškem udaru volitve za ustavodajno skupščino. Pred volitvami so se leninisti delali zagovornike skupščine in demokratske ustave. Volitve so trajale od 25. novembra do 9. decembra 1917. Ob vsej zmedi se jih je udeležilo 36 milijonov ljudi. Dasi so volitve nadzorovali boljševiki, so nemarksistični revolucionarni socialisti dobili skoro 21 milijonov glasov (58%), Lenina lista pa 9 milijonov (25%). Proti boljševizmu je torej glasovalo 27 milijonov volivcev.

Konec parlamentarizma

Lenin je dobro vedel, da se njegova vsiljena vladavina ne bo mogla obdržati, ako se obdrži izvoljena skupščina. Torej je pripravil drugi udar: zator skupščine in parlamentarizma. V „zaščito“ skupščine je privedel divizijo letonskih strelcev. Skupščina se je sestala popoldne 18. januarja 1918 v poslopju dume. Množice neboroženi delavcev in kmetov so se že zjutraj zgrinjale v mestno središče pozdravljajoč parlament, ustavo in demokracijo. A na poti proti poslopju dume so manifestacije zaustavili strelci s streljanjem v ljudi. Ubili so stotino manifestantov in ranili stotine; ostali so se razbežali.

Navzlic temu krvavemu uvodu so se iz vseh pokrajin države izbrani poslanci sešli k svojemu prvemu — in zadnjemu — zasedanju. Našli pa so galerije in stranske prostore polne pijanih, razgrajajočih, tulečih ljudi, katerim so prepustnice delili Leninovi vojaki. Vendar so poslanci obravnavali in sprejeli vrsto pomembnih sklepov, med njimi daljnosežno agrarno reformo, po kateri bi dobili zemljo v last tisti, ki jo obdelujejo. Seja se je končala šele proti jutru.

Naslednjega dne je bilo poslopje dume zaklenjeno in zapečateno. Tudi usoda revolucije je bila zapečatenata. Gorki je ostro bičal „peščico norcev“, ki so zatrli izvoljeno skupščino ter nadaljeval: „Včeraj so petrograjske in moskovske ceste odmevale od vzklikov: 'Naj dolgo živi ustavodajna skupščina!' Ker so dali duška tem občutjem, je 'ljudska vlada' streljala vanje. 19. januarja je ustavodajna skupščina izdihnila do prihoda srečnejših dni, napovedujoč novo trpljenje izmučeni deželi in ljudskim množicam.“

Sodrugom, ki so se pritoževali v imenu Rusije, je Lenin dejal: „Pljujem na Rusijo (...) To je zgolj ena iz postaj, po katerih moramo dalje k svetovni revoluciji.“

Državljska vojna

V „izmučeni deželi“ je zadivjala grozovita državljanska vojna (1917-1921). Tudi to je izzval Lenin. Svoje razloge je izrazil tako: „Tujo vojno je treba spremeniti v civilno vojno. Preobrazba vojske med narodi v civilno vojno je edino socialistično delo v dobi imperialističnega spopada med obožženimi buržoazijami vseh držav. Vzdignimo prapor civilne vojne!“

Odpor proti samosilnikom je bil silovit. Kremeljska propaganda vara svet, ko predstavlja te krvave zapletene spopade kot zgolj boj med rdečimi in belimi, med revolucijo in kontrarevolucijo. Bojevale, iztrebljale so se najrazličnejše skupine belih, rdečih, zelenih, modrih. Desettisoči so umirali za gesli „Vso oblast zakonodajni skupščini!“ in „Sovjeti brez komunistov!“ Skoro vse bojujoče se gverilske čete in organizirane armade so bile protikomunistične, a so bile med seboj sprte. Nasploh je reči, da so se s kriki proti desnici leninisti v prvi vrsti vrgli nad levice. Po pravici so se socialistov, nemarksističnih revolucionarjev in liberalcev bolj bali kot vseh monarhistov skupaj.

Najsilnejša protikomunistična ofenziva je bila veliki kmečki vstanek, imenovan po voditelju revolucionarnih socialistov Antonovu. (Imenujejo ga tudi tambovski upor) Kmalu so imeli kmetje pod oblastjo pokrajine v obsežnosti Francije. Večjih in manjših vstankov je bilo na stotine. Sovjetske čete je vodil Tuhačevski in končno zmagal. V krvi je zadušil tudi vstanek mornarjev in delavcev v Kronstadtu, utrdbi na otoku blizu Petrograda.

Preden so rdeči režim ogrozile monarhistične armade, so se boljše-viki morali ubraniti še sovražnosti prav tistih vojakov in mornarjev, ki so jim pomagali do oblasti. Začeli so na veliko izstopati iz vojske in mornarice. Namesto njih je partija organizirala tujske najemnike: Letonce, Kitajce, nemške in avstrijske vojne ujetnike.

Teror

Ves odpor sta v štirih letih zatrla rdeča armada in rdeči teror. Komunistična laž je, da je bil rdeči teror le odgovor na nasilje bele garde. Napovedal ga je Lenin že leta prej. Izvajali so ga ne le proti belim, temveč posebno proti rdečim, ki se niso popolnoma podvrgli. Poleg ječe in usmrtilcev so se boljševiški voditelji posluževali prisilnega dela in namenoma povzročene lakote.

Vodstvo terorja je bilo v rokah "organizacije za varnost" z imenom Čeka (Čerezvičajnaja Komisija). Po uradnih statistikah je v letih 1917-21 usmrtila 1,760.000 ljudi: 815.000 kmetov, 190.000 delavcev, 20.000 uradnikov, 1.200 duhovnikov, 25 škofov.

Povzetek

Sen narodov velike ruske države o svobodi; stoletni poskusi za dvig ljudstva, za izboljšanje odnosov med oblastmi in podložniki, med stanovi; številna množična in osebna dejanja, ki naj bi v družbi dosegla ali izsilila več človečnosti — vse to je vzvrščilo marca l. 1917 v revoluciji, ki je odpravila carski monarhistični sistem ter vzpostavila „provizorično vlado“. Ta naj bi državi pripravila ustavo in uvedla demokracijo. Ob vseh težavah je kazalo, da bodo glavni cilji revolucionarnega gibanja doseženi. Upanje je raslo pol leta. Tedaj pa so boljševiški udar, zator parlamentarizma, rdeči teror in izzvana državljanska vojna uničila vse zamisli in uspehe revolucionarnega gibanja. Proti demokrasko usmerjeni revoluciji je zmagala boljševiška totalitarno usmerjena kontrarevolucija. Rusijo in njej priključene narode je zaslužnija najbolj grozovita tiranija, kar jih pozna zgodovina.

Kot krvava ironija in plod nevednosti vpliva telegrafska poslanica predsednika Thomasa Woodrova Wilsona Leninu dne 11. III. 1918: „Srce Združenih držav je z ruskim ljudstvom v njega naporih, da se za zmerom znebi avtokratične vlade in postane gospod svoje usode.“ (Ne pozabimo, da je bil Wilson framason).

(Večino gradiva je dala izvrstna knjiga Workers' Paradise Lost. Fifty years of soviet communism: a balance sheet, New York 1967. Pisec Eugene Lyons spada med tiste zahodne izobražence, ki so spočetka prijazno gledali na boljševiški prevrat. Šestletno bivanje v Moskvi, kjer je bil dopisnik agencije United Press, mu je odprlo oči. Imenovano knjigo je posvetil „ruskim narodom, prvim in najbolj prizadetim žrtvam komunizma.“)

KDO JE PROTI MAISTROVEMU SPOMENIKU V MARIBORU?

Proti Maistrovemu spomeniku v Mariboru so bivši partizani in komunisti. Utemeljitev tega stališča je zelo enostavna: „Smo proti spomeniku, ker Maister ni bil komunist.“

(Zaliv, dec. 1986, str. 234)

Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji

Tak je naslov knjige, ki obsega razprave in debate jugoslovanskih in britanskih zgodovinarjev pri okrogli mizi od 9. do 11. decembra 1985 na Brdu pri Kranju.

Vprašanje nastane, zakaj sodelujejo Britanci pri takem sestanku, katerega so se s strani SFRJ udeležili samo režimski zgodovinarji. Vabljeni so bili v glavnem samo tisti Britanci, za katere je znano, da so naklonjeni režimu. Da bi zmagovalci povabili N. Tolstoja in kake nemške zgodovinarje, ni govora. V kolikor se tiče doprinosa z jugoslovanske strani, je rezultat seminarja ničev; običajna politična propaganda in matjaževsko povelečevanje partizanov. Britanci so bili na sploh toliko uslužni, da ni prišlo do nobene konfrontacije; vendar je nekaj stvarnih podatkov vrednih omembe.

Seminar je odprl nihče drugi kot predsednik zveze borcev Bogo Gorjan. Ta „zgodovinar“ je poznan po izjavi s plenuma OF na Bledu 1. 1986, ko je rekel, da borci ne obžalujejo Kočevja, ker pač na stvari ne morejo ničesar spremeniti. Uvodne besede je imel še dr. D. Biber, poznani režimski človek. O njem, ki si še upa govoriti o slovenskih kvistlingih, je dr. M. Wheeler omenil, da je to človek, ki mu je lastna ljubezen do natančnosti. Pozdrave in komplimente je zaključil William Deakin, že poznani pristaš „nove“ Jugoslavije. Prvi in dokaj objektivni referat je imela Elisabeth Baker. Začela je s povsem točno ugotovitvijo, da so zadnje leto vojne Tito in njegovi premišljevali kako obvarovati revolucijo. V tem obdobju je Churchill Jugoslavijo že odpisal. Kardelj se je bal prodora zavznikov preko Ljubljane, kar bi imelo katastrofalne posledice za režim. Iz Dalmacije so bili v tej dobi partizani malo manj kot vrženi v morje. Churchill se je začel pripravljati na to, da novi Jugoslaviji odreče vsako možnost za zasedbo ene same pedf ozemlja zunaj meja stare Jugoslavije. Kriza med SFRJ in Angleži je dosegla višek 14. maja 1945, ko je Churchill zapisal ugotovitev, da je „med nami in Titom huda napetost. Nujna je povezava med Britanijo, ZDA in Italijo, da se uprejo zahtevi po avstrijskem in italijanskem ozemlju.“ Za šubašiča in kolege so Angleži že v tej dobi vedeli, da so samo nemočni sopotniki v Titovem partijskem stroju. Tako Baker-jeva.

V to dobo je treba postaviti še tale dejstva, omenjena na seminarju: 30. aprila 1945 je Truman sporočil Churchill, da ne sme uporabiti ameriških čet proti Jugoslovanom in na sploh ne na Balkanu. Februarja 1945 je bil maršal Alexander v Beogradu pri Titu. Glede Julijske Krajine je bil sklenjen samo ustni sporazum, da naj bo civilna uprava jugoslovanska, zavezniki pa vojaško zaščitijo linijo Pulj-Trst-Gorica-Trbiž-Avstria. Ta komunikacijska linija je vnovič potrjena ob obisku generala Morgana v Beogradu 8. maja 1945. 10. maja istega leta javi Alexander, da vojaška

pogajanja s Titom ne napredujejo. 12. maja sporoči Alexander, da se bo jugoslovansko vprašanje (begunci!) obravnavalo na vladni ravni. 12. maja je končno Truman podprl odlok o Morganovi liniji (Pula-Trst). V debati je dr. Branko Petranovič omenil, da vprašanje revizije meja proti Grčiji ni bilo nikdar sproženo z jugoslovanske strani. O politični opoziciji 1946-7 ni bilo več govora. Šubašič in njegovi so bili samo okrasen delček novega režima in nič več.

Sir David Hunt je v debati vedel povedati: spomladi 1941 je angleška vlada dala vedeti jugoslovanski, da bo gledala z naklonjenostjo revizijo italijansko-jugoslovanske meje. Ko je italijanski zastopnik 1915 prišel v London, da podpiše prosluli londonski pakt, mu je odgovorni uradnik Eyre Crowe v obraz povedal, da so pripravljene kupiti vstop Italije v vojsko. (Na račun nas, Slovencev, op. p.)

Dr. Mark Wheeler je imel predavanje o Belih Orlih in beli gardi. Zatrjuje, da so Britanci upali na koncentracijo protikomunističnih sil v Sloveniji, ki naj bi zadržale napredovanje partizanov; tako bi mogli zavezniki mirno dospeti do Trsta. BAF (Balkan Air Force) je v tem obdobju nasvetovala sprejeti predajo Nemcev, ako se prebijejo do zaveznikov; glede domačih „kvislingov“ pa je bil nasvet, naj se vsi izroče Titu. Končno je prevladal predlog angleškega poslanika v Beogradu, Stevensona, naj se vsi begunci razorože in namesté v taboriščih.

Dr. Robert Knight je v predavanju o Haroldu Macmillanu in kozkih zastavil vprašanje, če je celovška zarota v resnici obstajala. V marsičem namreč ugovarja novim odkritjem N. Tolstoja. Predvsem postavi točno ugotovitev, da v Jalti o jugoslovanskih disidentih sploh niso govorili, kaj šele kaj sklenili. Knight čisto jasno pokaže, da je maršal Alexander prikrival zločinski akt izročitve v skladu z odločbo, ki so jo napravili v Londonu in preko Macmillana izvedli. Znano je, da je maršal Alexander dal vsaj dve izjavi o tem, da je bila odločitev o vrnitvi politična. Vsekakor Alexander še aprila 1945 naproša BAF (Balkan Air Force), naj se izroče vsi jugoslovanski „kvislingi“ Titu in da se nikakor ne sme sprejemati predaja teh sil po zavezniških enotah. Sedaj so tudi že znane Alexandrove brzojavke od 17. in 23. maja 1945, ki so ustavile izročanje beguncev. S tem zadnjim telegramom se je Alexander verjetno hotel zaščititi pred odgovornostjo, ko je bila sramotna predaja že v polnem teku. Kot reven in lažniv izgovor pa moremo jemati Alexandrovo opravičevanje Amerikancem avgusta 1945, da je pač predal begunce iz vojaških razlogov. Pač cinizem vojaka, ki je ščitil svoje predpostavljene v Londonu in Macmilana.

23. maja pa so v glavnem štabu potihoma že izdali ukaz za izročitev vseh Jugoslovancev. Iz teh telegramov je bilo že tudi razvidno, da zajema odločitev AFHQ v Caserti (v resnici samo Angležev) tudi vse civiliste! V debati je dr. Jože Pirjevec povedal, da sledi iz njegovega študija britanskih arhivov zaključek, da so bili za predajo Jugoslovancev angleške vojaške oblasti ne pa Churchill. Pirjevec pa se očitno moti, kajti vse

kaže, da je imela angleška vlada vojaške oblasti samo za dobrodošlo kamuflačno nedopustnega vračanja. Dr. Tone Ferenc, poznani režimski zgodovinar, se je zahvalil Knightu za predavanje in poudaril, da je partizanstvo sicer imelo elemente državljanske vojne, vendarle vztraja na primarni narodnoosvobodilni borbi. Je pač zvest član društva devetdesetih „zgodovinarjev“, ki se bavijo z NOB in revolucijo.

Sir William Deakin je opisal dogajanja ob predaji nemške vojske na Balkanu. Septembra 1944 je v teku enega meseca general Lohr umaknil vse nemške sile iz Grčije, južne Albanije in Makedonije. Po dobljenem ukazu je potem umikanje ustavil, ker je fronta tekla preko Srema, kjer je izkrvavela mladina Srbije. Aprila je nato sledil končni umik; 97. korpus, ki je ostal brez hrane in brez hrane, pa se je pri Reki predal četrti armadi SFRJ. Trst je bil prazen, levo krilo Nemcev je ostalo nebranjeno. Ostala glavnina nemške vojske se je v glavnem neovirano pomikala proti Avstriji. Lohr je tedaj ponudil predajo zaveznikom, ker nikakor ni hotel pasti v roke Titovcem. Vse nemške edinice, ki so prodrle do zaveznikov, so bile od teh prevzete. Edina izjema je bil Lohr sam, ki so ga predali Jugoslovanom. Ivan Dolničar, ki je bil na strani SFRJ udeležen pri predaji nemške armade, pravi, da so bili do leta 1949 vsi nemški vojni ujetniki povrnjeni, razen en tisoč tristotih, ki so bili obsojeni zaradi vojnih zločinov. Nemški viri pa govore o 80 tisočih, ki se niso nikdar vrnil. V aprilu in maju 1945 so se dogajali grozoviti pokoli nemških vojakov, največ v prostoru Kvarnerskih otokov in Reke.

Če dodamo še naš komentar, je povsem jasno, da je revolucija v zadnji fazi od poletja 1944 do konca marca 1945, vzeto z njene perspektive, pametno ohranjevala svoje sile. Z izjemo sremske fronte, kjer je Tito žrtvoval v frontalni konfrontaciji cvet srbske nekomunistične mladine, o kakih pomembnih vojaških akcijah ni bilo govora. To potrjuje tudi nemška uradna statistika, ki kljub sremski fronti in borbi s Sovjeti za Beograd izkazuje za ozemlje Jugoslavije od aprila 1941 do marca 1945 komaj 4.500 izgub. Angleški brigadir McCree se je pritožil, da bi partizani s kamni lahko ustavili umik Nemcev, pa še teh niso metali. Churchill je pravilno napravil zaključek, da se je pač s Titom zmotil in se je pripravil na konfrontacijo z njim na starih jugoslovanskih mejah. Tito, ki je po vojni javno povedal, „ja, imeli smo državljansko vojno, tega pa nismo mogli javno povedati med vojno,“ je na koncu koncev le prekmalu pokazal svojo neomajno zvestobo ideji svetovne revolucije. Zgodovinska, verjetno zadnja, možnost osvoboditi vse Slovence, je bila zapravljena.

S perspektive komunizma gledano je Stalin imel prav, ko je svetoval Titu, naj se pretvarja, naj ne vsiljuje komunizma prezgodaj, češ da bo za izigranje kralja (nož v hrbet, je svetoval) še vedno dovolj časa. Jugoslovanski komunisti niso imeli teh živcev in potrpljenja. Pridobljene oblasti niso hoteli tvegati, ker jim je bila dražja kot pa celovitost slovenskega narodnega ozemlja, stoletni cilj Slovencev, ki ga je komunistična partija morda za vselej sebično, brezobzirno, celo zločinsko zaigrala.

„Boju proti Beli gardi je treba dati prednost pred bojem z okupatorjem“

PRIZNANJE O USMRTITVAH

V Ljubljani je izšla v založbi „Borec“ obširna knjiga z naslovom „Ljudska oblast na Slovenskem“. Je pa to šele prvi del in ima naslov „Država v državi“. Avtor knjige je dr. Tone Ferenc, profesor na filozofski fakulteti v Ljubljani.

Iz te knjige želimo navesti nekaj podatkov, iz katerih je jasno razvidno, da boj partije in njenih partizanskih oddelkov v drugi svetovni vojni na Slovenskem ni bil naperjen zoper okupatorja, ampak v prvi vrsti zoper „belo gardo“, to je zoper vse tiste, ki se niso hoteli podrediti partiji, ki niso hoteli sprejeti njenega vodstva in ji niso hoteli pomagati do oblasti na Slovenskem.

Edvard Kardelj, ki je bil poleg Kidriča glavni voditelj komunistične revolucije na Slovenskem, je Tonetu Tomanu, intendantu glavnega poveljstva partizanskih čet dne 2. avgusta 1942 — kakor piše Ferenc na str. 382 — dal naslednje navodilo: „Udarjajte krepko po beli gardi, ki bo sedaj gotovo nekoliko bolj dvignila glavo. Boj proti beli gardi je sedaj centralno vprašanje naše borbe.“

Ferenc navaja še nekaj Kardeljevih navodil za boj proti „beli gardi“. Tako navaja na str. 384 Kardeljevo pismo z dne 18. septembra 1942 partizanskemu štabu 3. grupe odredov, kateremu je dal navodilo, da je treba boju proti beli gardi dati prednost pred bojem z okupatorjem. Dalje naroča Kardelj v omenjenem navodilu: „Kulake postreljajte brez posebnih vprašanj.“ (kulak je ruski izraz za kmeta)

Ferenceva knjiga pa ni važna samo zaradi tega, ker dokazuje, da je bil komunistični boj zoper okupatorja samo navidezen in da je v resnici šlo samo za to, da se fizično uničijo vsi tisti Slovenci, ki so nasprotni komunizmu, ampak je važna tudi zato, ker vsebuje nekatere podatke o zločinskem in okrutnem postopanju partizanov pod vodstvom partijcev v času do konca l. 1942. — Tako beremo npr. na str. 338, da je „narodno osvobodilno gibanje do 1. maja 1942 (ko ni obstajala še nobena vaška straža, pripomba R. S.) kaznovalo s smrtno kaznijo okrog 250 oseb, od teh 65 v Ljubljani“, in da je „vsa obveščevalna služba in eksekutiva v partijskih rokah. Kader sestoji iz partizanov, kandidatov, skojevcev in simpatizerjev. Organizacija je vzpostavljena v ljubljanskem in novomeškem okrožju, v ostalih pa še ne. Vendar zaradi tega likvidacije denuciantov v drugih okrožjih ne zaostajajo, ker to delo vrše narodne zaščite in partizani.“ Za izrekanje kazni za zločine zoper narodnoosvobodilni boj so bile pristojne partizanske enote, pred vsem komandant in politični komisar.

Komunistična partija je hotela imeti absolutni monopol nad narodno osvobodilnim bojem in je zato poveljstvo partizanskih čet, kakor piše Fe-

renc na str. 249, dne 27. maja 1942 izdalo posebno povelje, da je treba ustreliti vsakega, ki bi pripravljaj oblikovanje kakršnihkoli oboroženih skupin zunaj partizanov. S smrtno kaznijo je treba kaznovati vsako hranjenje, nošenje in uporabo orožja, ki je v celoti last slovenski ljudske oblasti. — To povelje naj bi preprečilo četništvo in vsak drug oborožen odpor zoper okupatorje.

Po ustanovitvi vaške straže na Sv. Joštu nad Vrhniko je partizansko poveljstvo izdalo odlok, da so postavljeni izven zakona vsi oboroženi pripadniki bele garde in tudi tisti, ki bi jih zalotili pri opravljanju pomožnih vojaških ali agitacijskih dejanjih ali kogar bi zalotili v posesti belogardistične korespondence. Vse take krivce lahko partizani ustrelijo na mestu.

Iz vsega tega napravi sam avtor knjige logičen sklep na str. 352, da je bil boj partizanov zoper slovensko ljudstvo, ki so ga branile vaške straže, prava državljanska vojna.

Ferenc ne skriva napak, ki so se vršile na ozemlju, ki so ga imeli partizani v oblasti, in našteva te napake: vojvodstvo, sektaštvo, neupravičene usmrtitve in okrutni način usmrtitev. Pod vojvodstvom je razumeti samopašnost partizanskih vojaških poveljnikov v odnosu do partizanov in do civilnega prebivalstva. Iz Kardeljevega pisma Ivu Ribarju z dne 26. julija 1942 (str. 353) je razvidno, da so si partizanski štabi, sestavljeni izključno iz članov komunistične partije, v gozdu zgradili cela mesta iz barak, jih opremili z radijskimi aparati, namestili vanje mnoga spremstva in razne ženske, pogosto sumljivega značaja. Kazali so znake moralnega razpada.

Sektaštvo je vladalo predvsem pri komunistih. Kazalo se je v nezaupanju do sokolov in krščanskih socialistov, v tem, da so bile izključno komunistom pridržane nekatere dejavnosti kot npr. varnostna in obveščevalna služba in funkcije političnih komisarjev, kar je bilo izrecno naročilo Tita (str. 375).

Ferenc našteva nekaj neopravičenih in okrutnih usmrtitev ljudi. Pravi, da so v nekem odredu usmrtili po 60 ljudi na mesec. O usmrtitvah je odločal vsak politični komisar. Tako je npr. neka 18-letna politična komisarka čete odločala o življenju in smrti mnogih ljudi in si prisluzila ime „krvava“.

Na str. 366 navaja Ferenc usmrtitve celih družin, tudi mladoletnih otrok. Kot primer družinskih usmrtitev našteva: Franca Kolenca, ženo in 4-letno hčerko; Alojzija Uhernika, ženo in hčerko; Antona Koširja z družino; Jožeta Jakopina, ženo in štiri otroke; Kobala in ženo, ki sta zapustila 16 sirot; Jožeta Lužarja in ženo. Seveda je bilo usmrtitev družin in to na okruten način še mnogo več, kot pa jih Ferenc našteva (npr. družine Brulc, Mavsar, Lončar, Gruden in še mnoge druge). Množično so pobijali tudi cigane. Naj v tej zvezi navedemo Dedijerjevo mnenje o znanem Dušanu Pirjevcu-Ahaču (ki se je menda spreobrnil in celo lani predaval v Dragi). Ta Pirjavec je sadistično mučil ljudi — pekel jih je na žerjavici.

(str. 375). Tudi pove Ferenc, da „so v Dolomitskem odredu, torej pred nosom Ljubljane, pred četo pobijali ljudi — s kolom“.

Ferenc našteva za čas do konca leta 1942 tudi okrutne usmrtitve t. j. združene z mučenjem (naslednjih duhovnikov; Janka Komljanca, župnika iz Prečne, Henrika Novaka, kaplana s Hinj, Franca Nahtigala, župnika in Franca Cvara, kaplan iz št. Ruperta, Vinka Kastelica, kaplana iz št. Jerneja (str. 358). Na str. 359 pa piše Ferenc, da so v letu 1942 partizani na „osvojenem“ ozemlju usmrtili 13 slovenskih duhovnikov, katerih imena pa ne navaja. — Pa statistiki, ki jo je napravil g. Jože Ovelbar, so komunisti umorili 79 duhovnikov od začetka druge svetovne vojne in še po končani vojni (glej Svobodno Slovenijo z dne 20. septembra 1986).

Sklepna beseda

Gornji kratek pregled dveh poglavij Ferenceve knjige „Ljudska oblast na Slovenskem 1941-1945“ (od str. 337 do strani 385) nam pokaže pravo, zločinsko naravo komunistične revolucije na Slovenskem. Pokaže, da je boj na Slovenskem začela in vodila komunistična partija, da ta boj ni bil naperjen proti okupatorjem, ampak proti tistim Slovincem, ki bi utegnili ovirati ali preprečiti partiji prevzem oblasti na Slovenskem.

Vojna, ki so jo sprožili komunisti, je bila izrazito državljanska vojna, kar Ferenc tudi prizna. Narodno osvobodilni cilji so bili samo krinka za nepoučene, kratkovidne in nazorsko nezgrajene ljudi. Dovolj pove že samo dejstvo, kar bi mogel tudi Kocbek videti, da so bili vsi važni položaji, zlasti funkcije političnih komisarjev in obveščevalcev izključno v rokah komunistov, kar Ferenc odkrito prizna.

Rudolf Smersu

„Naj odkrito povem, da sem bil vse življenje strahopetec in da sem se doslej brez uspeha bojeval zoper to telesno in duševno muko. Bojazen je bila že od vsega začetka sestavni del moje narave.“

„Sem namreč eden od tistih, ki so sami sebi odtujeni.“

(Edvard Kocbek v svoji noveli

„Temna stran meseca“)

O božjastnih napadih sem imel nekaj izkušenj.

LETA 1946 sem bil v Slovenski Bistrici v sobi skupaj s fantom, ki ga je vsak večer „vrglo“. Komaj šestnajst let star je petinštiridesetega z BR-ZOSTRELKO „POSPRAVLJAL“ BELČKE, ki so jih Angleži tako radodarno vračali iz Avstrije v njihovo domovino. Šest nas je bilo v sobi. Ko ga je vrgla božjast, se nas je vseh pet vrglo nanj: eden na desno nogo, drugi na levo, eden na desno roko, drugi spet na levo. Zadnji ga je zgrabil za glavo. Potem pa smo skozi pene na ustih poslušali njegove izpovedi.

Mi, štiriindvajsetletniki, smo leta 1946 vedeli za pokol v Rogu. Zato nikoli ne bom verjel Edvardu Kocbeku, da je zanj zvedel šele tako pozno.

(„Ave Maria“, december 1985)

Osvobodilna fronta, Narodno osvobodilna borba in tako naprej...

„BOREC“, št. 1 za leto 1986, recimo da razkošno opremljena, zajetna in odlično urejevana revija „za zgodovino NOB in ohranjanje revolucionarnih tradicij“ že delj časa čaka na uredniški mizi VESTNIKA, da ji le-ta posveti nekaj skromnih besed. Kot bravci Borca lahko zvedó iz ust Milice Strgar, VESTNIK „izhaja v Buenos Airesu že šestintrideseto leto. Je glasilo pobeglih domobrancev (pobeglih tudi s partijskih morišč — pristavljamo mi), zdaj bolj, zdaj manj odprto za stališča in potrebe tudi pobeglih politikov (tistih, ki jih partija med vojno in še po njej ni mogla pomoriti — tudi to je naša pripomba). Rant je bil urednik tega lističa od leta 1960 do 1975.“

Listič kot je VESTNIK, ki se ima za glasilo redkih še živih domobrancev, pa tudi tistih, ki so še zelo mladi umrli, se pač ne more primerjati z revijo BOREC, ki „je bila z ukazom predsednika republike Josipa Broza Tita ob petindvajsetletnici izhajanja odlikovana z redom zaslug za narod s srebrnimi žarki“, poleg tega pa „je prejela za posredovanje in razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1982“... itd. Tudi nima tako široko zasnovanega uredniškega sveta kot Borec s štirinajstimi svetovalci, z uredniškim odborom sedmih oseb, z glavno in odgovorno urednico, kaj šele z lektorico in še eno osebo, zadolženo za grafično podobo revije. Vestnik bi tudi rad svoj uredniški in upravni „aparatus“ kdaj pa kdaj nagradil s kakšnim skromnim honorarjem, pa do sedaj, žal, tega še ni zmožel. Zato pač životari teh svojih 37 let in se večkrat poslužuje ponatisov, da more napolniti svoje pičle strani. Seveda skuša v takih primerih doseči najbolj zgovorne razprave ali članke, utemeljene po strokovnjakih v zadevni temi ali pa s prestižem posluženega se vira. Za današnjo številko, na primer, smo se odločili za ponatis nekaterih odstavkov in stavkov, vzetih iz obširne zgodovinske razprave dr. Toneta Ferenca, ki nosi naslov „Slovensko narodnoosvobodilno gibanje in Furlanija“. Obžalujemo, da nam pomanjkanje prostora onemogoča celoten ponatis, zato pa priporočamo svojim bravcem in tudi tistim v zamejstvu, ki bi se radi dokopali do zgodovinske resnice, ta izvod Borca v temeljit študij. S tem seveda pokažemo na svojo širokogrudnost in vsaj eno prednost pred tistimi, ki imajo naš listič VESTNIK kot majhno dragocenost — pod ključem.

Za konec razodenimo še tole uredniško skrivnost: kaj nas je, namreč, nagnilo k temu ponatisu?

V isti številki Borca Milica Strgar posveti nekaj (po našem mnenju zmedenih) besed našemu pokojnemu uredniku gospodu Pavletu Rantu, ki da je „še po tridesetih letih pokazal svoj cinizem in sovraštvo do komunizma in narodnoosvobodilnega boja“. Pojasniti moramo, da je cinična drža pogosti gost v vrhovih vladajoče partije, zato je treba jemati ta atribut iz

Miličinih ust kot pohvala. Tudi sovražstvo do komunizma bo marsikomu doma razumljivo, saj ga uživajo že več kot 40 let. Povedati je treba samo še, kakšen — med drugim — je bil „narodnoosvobodilni boj“, ki ga je naš pokojni Pavle Rant resnično sovražil. In ne samo on!

In o tem nam ve dr. Tone Ferenc v „Borcu“ povedati tole:

„Vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja za Slovenijo, ki je že nekaj časa vzdrževalo zvezo z notranjim centrom KP Italije v Milanu (Umberto Massola-Quinto), je spričo nenehnega širjenja narodnoosvobodilnega gibanja v Julijski krajini spodbujalo tamkajšnje pokrajinsko vodstvo, naj vzpostavi stike z italijanskimi protifašisti v narodnostno mešanih delih Julijske krajine in v sosednji Furlaniji. Tako je na primer 20. novembra 1942 Edvard Kardelj naročil:

»Treba je dalje odločno prekorajiti ozke nacionalne meje naše množične dejavnosti in zajeti tudi italijanske mase, zlasti italijanski proletariat po mestih. Omogočite italijanskim delavcem, da bodo sodelovali v antifašistični borbi skupaj s slovenskim ljudstvom. Formirajte v ta namen med Italijani odbore antifašistične enotnosti, ki naj bodo v svoji praktični dejavnosti povezani z OF, organizacijsko pa naj se samostojno formirajo. Povežite se v tem pogledu s KPI. Izdajajte literaturo tudi v italijanskem jeziku in pozivajte tudi Italijane v partizane.«

Prvi rezultat izvajanja teh navodil je bil pisni dogovor med pokrajinskim komitejem KP Slovenije in pokrajinskim komitejem KP Italije za obalo iz Trsta 25. januarja 1943. Poslej sta partijski organizaciji sodelovali do konca vojne in še nekaj časa po njej. V novem navodilu 28. januarja 1943 je Kardelj v imenu centralnega komiteja KP Slovenije poleg naloge pomagati pri formiranju organizacij KP Italije in pospeševati akcije med italijanskim prebivalstvom v smislu politične linije KP Italije tudi naročil:

»Mobilizirajte v čim večjem številu italijanske tovariše za partizansko vojsko. Stremite za tem, da jim takoj omogočite posebne italijanske edinice, začevši od voda navzgor. Da nadaljnjega naj te edinice ostanejo pod neposredno komando našega partizanskega poveljstva. Treba pa bo stremeti za tem, da se v čim krajšem času formira posebno vodstvo italijanskih partizanskih čet, ki bo kot tako javno nastopalo in bo politično močno vplivalo na italijanske ljudske množice. Kolikor je v naši moči forsirajte ta proces.«...

„Politkomisar Dušan Pirjevec-Ahac je 1. marca pisal štabu bataljona:

d. Nudite italijanskim partizanskim edinicam vso pomoč pri njihovem oboroževanju. Prvo njihovo edinico je treba takoj in brezpogojno oborožiti s puškami in vsaj enim puškomitraljezom. V ta namen naj ena vaša četa odstopi italijanskim partizanom svoje orožje, in sicer zaradi tega, ker imajo italijanske čete trenutno večji mednarodni pomen in večje mož-

nosti naglega porasta in oborožitve in ker imajo naši neoboroženi partizani možnost oditi v Jugoslavijo in tam dobiti novo orožje.“

In še:

„Med slovenskimi partizani dvigajte simpatije za italijansko partizansko vojsko, ki nastaja, in izvedite po naših četah kampanjo za pomoč italijanskim partizanom, to bo posebno važno v zvezi z odstopanjem orožja it. partizanskim četam.“

„Zaradi velikanskega pomena nastanka prve italijanske partizanske čete je dal štab primorske operativne cone briškemu partizanskemu bataljonu nalogo, da napne vse sile, da se zarodek italijanske partizanske vojske utrdi in razširi. Naložil mu je, da formira iz Furlanov samostojno četo, da ji pomaga pri oborožitvi in usposabljanju za boj z odstopanjem orožja in kadrov.“

Vprašanje odstopanja orožja Furlanom pa bi moglo naleteti na odpor pri naših partizanih. Zato vas na to vprašanje opozarjamo. Treba je mobilizirati partijsko organizacijo v bataljonu in po četah, da se tak odpor zlomi. Partijci morajo prepričati ostale partizane, da je nastanek italijanske partizanske vojske važnejši od boljše ali slabše oborožitve ene slovenske čete...“

V pismu Pirjevcu pa je pokrajinski komite KP Slovenije poudaril:

»Glede rekrutacije Furlanov in dela v Furlaniji sploh se mi zdi, da je treba enkrat za vselej pribiti sledeče: Furlanija je izven kompetence naše vojske in naše Partije. Če mi določamo tovariše ali patrolje za delo v Furlaniji delamo to v pomoč KPI.«

Štab Goriške divizije (komandant Albert Jakopič-Kajtimir in politkomsimar Rudi Mahnič-Brkinc) pa je izdal odredbo svojim edinicam, „da sistematično izrinejo ital. bataljone z našega sektorja...“ in to naredbo sporočil nadrejenemu štabu 3. alpske operativne cone.

„Štab Goriške divizije je popolnoma soglašal z vsem, kar sta opravila Mahnič in dr. Vilfan pri italijanskih bataljonih. Tako je 28. oktobra pisal dr. Vilfanu, da je trdno odločen izriniti italijanske bataljone s slovenskega narodnega ozemlja in da je že dal povelje za to 2. soški brigadi. To povelje se ni ohranilo...“

„Pokrajinski komite KP Slovenije za Primorsko ni soglašal s takim reševanjem medsebojnih odnosov med slovenskimi in italijanskimi partizani. V svojem pismu partijskemu organu pri štabu 3. alpske operativne cone je 1. novembra zahteval, da ta nemudoma odpravi spore med slovenskimi in italijanskimi partizani.“

Nekatere teh točk se glasé:

„3. Čete in štabi morajo zato takoj prekiniti diskusijo o narodnih mejah, o pravicah rekrutiranja in taborjenja itd. itd. ter se posvetiti iz-

ključno vprašanjem akcij, ločenih ali skupnih, in vprašanjem medsebojne pomoči slovenskih in italijanskih čet.

4. Stremiti moramo za tem, da se italijansko partizanstvo razmahne, in mu moramo zato pomagati s kadri, nasveti, orožjem, municijo in opremo.

8. Zato naj takoj preneha vsakršno poveljevanje naših komandantov italijanskim četam, zlasti poveljevanje v obliki ultimativ o izpraznitvi tega ali onega kraja in o prepovedi rekrutacije.

9. Tiste komuniste, ki so kot komandanti izdajali take ultimative (tov. Kajtimir in Rudi Brkine), naj se pokliče na odgovornost zaradi šovinizma.“

„Nimamo odgovora centralnega komiteja KP Slovenije, vendar bomo njegovo načelno stališče spoznali iz nekega drugega pisma. Vemo, da je bil 2. novembra na sedežu štaba 3. alpske operativne cone sestanek, za katerega je prosil pokrajinski komite KP Slovenije in ki so se ga udeležili sekretar centralnega komiteja KP Slovenije Franc Leskošek-Luka, ki je bil na Primorskem od 23. septembra, dr. Bebler, Kveder in morda še kdo (komandant cone Ambrožič?). Da je sestanek bil, vemo iz pisma pokrajinskega komiteja KP Slovenije dr. Vilfanu, z dne 4. novembra, ki vsebuje kritiko njegovega odnosa do italijanskih bataljonov. »Radi bi te prepričali zategadelj, da je nujno potrebno, da vprašanje narodnih mej odstavite z dnevnega reda. Namesto vprašanja o slovenskih in italijanskih vaseh postavite vprašanje nemških posadk.

...
Ko je dr. Vilfan dobil to pismo pokrajinskega komiteja KP Slovenije, ga ni bilo več v Beneški Sloveniji. V pismu 9. novembra je ponovno pojasnil svoje stališče do reševanja nacionalnega vprašanja: v Beneški Sloveniji in obžaloval, da se ni mogel pogovoriti s predstavniki italijanskih bataljonov kot komunist s komunisti. Nalogo, da pripravi sestanek, je dobil namestnik politkomisarja 3. alpske operativne cone Branko Babič-Vlado.

...
Sestanek je bil v vasi Imenje v Goriških Brdih po nekaterih podatkih 13., po drugih pa 20. novembra 1943. S slovenske strani so se ga udeležili Leskošek, dr. Bebler, Kveder in Babič, z italijanske pa Lizzero in Padoan, politični komisar novega italijanskega partizanskega bataljona Mazzini.

...
Zato Gallo pove zelo malo, ko navede: »Rezultata sestanka v Imenju sta dva: odbitje ozemeljskih vprašanj in vojaško sodelovanje na podlagi enakopravnosti.« ...

Iz nekega drugega vira pa zvemo, da je takrat dal pokrajinski komite KP Slovenije za Primorsko četrť milijona lir za italijansko partizansko vojsko.“

...„Ko je centralni komite KP Slovenije pojasnjeval svoje stališče do narodnega vprašanja na Primorskem, je naročil:

»Dolžni ste nuditi vso podporo italijanskemu partizanstvu. Šovinizem

najgrše sorte bi bil, če bi se iz kakšnih nacionalnih bojazni bali podpirati italijansko partizanstvo ali pa če bi ga preganjali z baz, od koder lahko operira. Edino merilo sme in mora biti čim uspešnejša skupna borba proti Nemčiji in čim uspešnejši partizanski razvoj tako pri nas kakor v Italiji.“

„Dne 29. novembra 1943 je glavni štab NOV in PO Slovenije pisal štabu 3. operativne cone »Alpske«: »Nepravilno je, da se komandant tov. Novljan (Lado Ambrožič) spušča z nekaterimi voditelji italijanskega osvobodilnega gibanja v diskusijo glede bodočih mej med Slovenijo in Italijo. Pred našo vojsko za sedaj stoje popolnoma drugačne naloge...“

Iz pisma dr. Vilfana od 9. novembra, ki je zgoraj omenjeno:

„Izhodišče mojega dela v Slovenski Benečiji je bilo, da Slovenska Benečija spada k ozemlju Zedinjene Slovenije, da je to z naše strani vprašanje, o katerem se ne diskutira, da gre samo za to, da v tem okviru zgradimo politično organizacijo. Bil sem tega prepričan na podlagi vse naše literature zlasti na podlagi populariziranja bojev naših brigad v Benečiji. Iz tega se mi je postavila naloga, da pridobim tamkajšnje prebivalstvo za Slovenijo. Iskal sem v programu OF tisto, kar najbolj odgovarja Benečanom. Prepričan sem, da je v njem takega dovolj in da bi se Benečani v razmeroma prav kratkem času prav tako oklenili OF kakor drugi Slovenci, če bi mi sami v tej pokrajini delovali. Prav tako pa sem prepričan, da bi radi identične socialne vsebine prevzeli italijanski partizani, če bi oni bili edini partizani na tem ozemlju. Italijanski partizani imajo razen tega načrt, da prav s Slovensko Benečijo osvojijo Videm. Če izpeljejo svoj načrt, je po mojem za nas Slovenska Benečija pokopana. In je sporna, kakor hitro pustimo italijanske partizane, da se samo lotijo tega načrta.“

Pisec razprave dr. Tone Ferenc je v tretji, zadnji točki sklepnih ugotovitev zapisal tole:

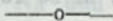
„3. Vodstvi narodnoosvobodilnega gibanja za Slovenijo in Primorsko sta takrat dosledno upoštevali, da ima prvenstveno nalogo ustanavljati italijansko partizanstvo Komunistična partija Italije. Poudarjali sta, da je Furlanija (brez Beneške Slovenije, za katero sta sodili, da spada v Zedinjeno Slovenijo) zunaj njune pristojnosti in da je vsestranska pomoč italijanskemu protifašističnemu oziroma osvobodilnemu gibanju pomembna politična naloga. Odločno sta nastopili proti vsakršnemu nacionalizmu in šovinizmu ter proti poskusu odriniti furlanske partizanske enote s slovenskega narodnega ozemlja Beneške Slovenije. Čeprav je vrhovni plenum Osvobodilne fronte slovenskega naroda 16. septembra 1943 Slovensko Primorje priključil Zedinjeni Sloveniji v demokratični Jugoslaviji, sta vodstvi narodnoosvobodilnega gibanja za Slovenijo in Primorsko odločno nastopali proti vsakršnemu obravnavanju konkretne razmejitve med Italijo in novo Jugoslavijo.“

Modrost starega Jaka...

...in „narodnoosvobodilni“ boj za Primorsko!

V na hitro prirejeno čitanko za III. razred gimnazije, ki je bila odobrena 8. avgusta 1945 kot „knjiga za prehodno dobo“, so avtorji vtaknili tudi berilce z naslovom „Tonček in Italijani“, kot enega vernih primerkov partizanske literature. Pisec tega berilca, nasprotno od večine drugih beril, podedovanih iz „gnile“ Jugoslavije, ni naveden.

Ne vemo, če se je to spričevalo o NOB obdržalo v kazalu slovenskih čitank do današnjih dni. Ker o tem dvomimo, ga objavljamo, posebno za mladino, ki zna potegniti zaključke.

Tonček je doma iz Čepovana na Primorskem. Odrasel je pod italijansko fašistično oblastjo. Še slovensko govoriti ni smel in, če ga je slišal kak karabinjer ali učitelj v šoli, je bil tepen in tudi staršem so grozili, da jih bodo odpeljali. Zato je Tonček kakor vsi ljudje v vasi sovražil Italijane.

Ko so Italijani po kapitulaciji zbežali tudi iz Primorske, so prišli v Čepovan partizani in vsi Čepovanci so bili zelo navdušeni. Saj so zdaj lahko svobodno govorili slovenski in se ni bilo treba bati, da te odpeljejo v zapore. Tonček pa je hodil v slovensko šolo in je bil ves srečen, da je s tovariši lahko prepeval slovenske pesmi in poslušal pri pouku o tovarišu Titu.

Italijani so bili sicer odšli, toda vojne še ni bilo konec in Tonček je doživel še mnogo hudih dni. Še nekajkrat so v Čepovan prihrumeli Švabi, požgali so nekaj hiš in jih razbili z avioni. Tudi Tončkov dom je zgorel in zdaj so živeli v majhni baraki med porušeni domovi. A Tonček ni jokal, temveč je pomagal partizanom, Nemcem pa škodil, kjer je le mogel. Zavedal se je, da je zdaj Titov pionir in da je njegova največja dolžnost, da pomaga partizanom. Med njimi je bil tudi njegov očka.

Lansko poletje pa je videl Tonček nekaj, kar se mu je zdelo zelo, zelo čudno. Skozi vas so večkrat prišli neki čudni partizani — prav za prav še vedel ni, ali so res pravi partizani: orožje so nosili kakor partizani in tudi zvezde so imeli na kapah, govorili pa so po italijansko, bili so Italijani. Tončku to ni hotelo v glavo. Saj so vendar Italijani ropali po Čepovanu in po vsi Primorski, naše ljudi so zatirali in njemu, Tončku, še govoriti niso dali po slovensko — zdaj pa pravijo, da se borijo skupaj z našimi partizani. Kako je vendar to mogoče?

Nekoč je stal pred hišo, ko je šel mimo italijanski battljon, in poleg je bil tudi stari Jaka, ki je vedno rad kaj godrnjal. On je takrat dejal: „Pet in dvajset let so gospodarili po Primorskem in pogledjte jih, zdaj zopet hodijo okrog. Opeharili nas bodo, le poslušajte, kaj vam pravim!“

Kmalu nato so Italijani zopet prišli v vas. Ker je bilo že pozno zvečer in so imeli še dolgo pot pred seboj, so prenočili v Čepovanu in bliž-

njih vaseh. Narodnoosvobodilni odbor je enega poslal tudi k Tončkovi mami. Tonček ga je najprej gledal malo z nezaupanjem, a kmalu je videl, da je ta Italijan ravno tak kakor slovenski partizani. Ko si je Italijan začel previjati ranjeno roko, mu je Tonček prinesel celo snažno krpo, da si preveže rano. Italijanski partizan mu je nato pripovedoval, kako so bili nekje v boju s fašisti in kako so ga ranili, ko je nesel mitraljez na nov položaj.

„Pa saj so fašisti tudi Italijani!“ je začudeno vprašal Tonček. Partizan mu je nato pravil, da niso vsi Italijani fašisti. Tudi italijansko ljudstvo je trpelo pod fašizmom; on npr. ima doma ženo in otroke in vsi že več let stradajo. Njega pa so v Italiji celo zaprli in nikjer ni mogel dobiti dela, ker ni hotel biti fašist. Zato se sedaj bori zoper fašiste. Vsi fašisti bodo uničeni in kaznovani, ki so ropali in požigali po Primorskem in drugod po Jugoslaviji.

„A tu zdaj ne bo več Italija!“ je zamišljeno dejal Tonček.

„Ne, ne bo!“ je odvrnil Italijan. „Mi vemo, da je bila Primorska s Trstom vred ukradena Jugoslaviji; zato se tudi bojujemo, da pride nazaj k nji. Saj hočejo tudi vsi tisti Italijani, ki živijo na Primorskem, živeti v Jugoslaviji, v Titovi Jugoslaviji.“

Še tisti teden je bil za Tončka velik in vesel dogodek: prišel je oče. Imel je dva dni dopusta. Ves ta čas se Tonček ni nikamor odmaknil od njega. Napeto je poslušal, ko je pripovedoval, kako so se borili z Nemci in italijanskimi fašisti. Tedaj se je spomnil, kaj je pred dnevi sklenil vprašati očka. Oče mu je razložil, kako so se skupno z Italijani borili zoper Nemce in da so eni kakor drugi branili osvobojeno ozemlje. Na koncu je dejal, da bodo ravno italijanski partizani poiskali tiste fašiste, ki so pri nas ropali, požigali in morili, ter jih bodo izročili našemu narodu. da jim on sodi. Tonček je poslušal in se zamislil.

„Potem pa moramo tudi mi pionirji pomagati italijanskim partizanom!“ je dejal nato.

„Tako je!“ je pritrdil oče, „pomagati jim morate, da bomo vsi skupaj čimprej pregnali fašiste in bo Primorska zopet svobodna in združena s Slovenijo!“

ŽIVELA PARTIJA: Komaj verjetno, da so letos pozimi tako vzklikali Romuni. Sunday Times, London, febr./87, poroča: Vrste pred trgovinami za jedila se začno že pred zoro in trajajo globoko v noč. Pred leti so meščani šli na deželo iskat živeža, letos pa so kmetje hodili v Bukarešto iskat hrane. V prestolnici sta samo dva hotela zadostno kurjena. Zasebni avtomobili, kolikor jih je, smejo voziti samo vsak drug dan. Ni bencina! Električna stikala so zacementirana, da se ne porabi preveč elektrike. V trgovinah prodajajo samo 40-svečne žarnice. Restavracije in bari zapirajo ob osmih zvečer; pritisk plina po tej uri ne zadostuje za kuho. Televizija je omejena na dve uri. Predsednik Ceaucescu pa je ob 69. letnici imel govor, v katerem je obsodil vse oblike zasebnega lastništva.

Boštjan Kocmur

SLOVENSKA PETINDVAJSETA URA

V — Obnoviti zrak

A) Osveščanje — Revitalizacija

2) S. O. S. — — — — — Rešite naše duše!!!

Na dnu

„Iz globočine kličem k tebi, Gospod,
Gospod, sliši moj glas! (Ps 129, 1-2)

V petindvajseti uri, ko se mu usodno izteka dodatni čas — kritične, odločilne minute — slovenski narod agonizira na dnu zgodovine, kot v torpedirani podmornici... zmanjkuje mu zraka za preživetje. Iz potopljenega slovenskega sveta pa prihajajo preko etra tesnobni klici: S.O.S. — rešite naše duše!... klici na pomoč, ki jih spremljajo grozljiva Morsova sporočila s položaja:

— — — „Zares prvo in edinstveno vprašanje vseh vprašanj Slovencev kot naroda je: kaj hočemo Slovenci sami s seboj kot narodom? Ali Slovenci sploh hočemo biti? Ali vemo za razliko med hotenjem in željo? Kaj hočemo (...) moramo in moremo storiti (...) Slovenci kot narod sami s seboj v današnjem času epohalnega svetovnozgodovinskega preloma? (...) To je naše vseobsežno politično vprašanje (...) Če nanj ne bomo našli odgovora (...) bomo (...) v zelo kratkem času kot narod izginili (...) Nekatera znamenja nam kažejo, da že drsimo po tej poti, a si to javno zakrivamo iz kdove katerega oportunitizma.“ (1)

— — — „Jugoslavija ni dežela enakopravnih narodov in jezikov in (...) to (...) tudi ne more postati.“ (2) „Komunistične partije,“ zaradi svoje razredne ideologije in ohranitve svoje absolutne moči, „stremijo (...) k ukinitvi „odtujenosti“, ki jo predstavljajo za komunistični sistem avtonomne skupnosti. „Zato (...) odpravijo (...) avtonomnost vseh delov (...) družbene zgradbe. Vsi ti deli (...) morajo svojo avtonomijo oddati političnemu sistemu, (ki) (...) tako vso družbo politično homogenizira in monolitizira ter jo s tem popolnoma podredi sebi.“ (3)

— — — „SRS seveda ni slovenska država, ni narodna država in Slovenci nismo suverena nacija (...) Socialistična republika Slovenija, to ni slovenska republika, javna zadeva Slovencev kot Slovencev, marveč (...) ena izmed socialističnih republik na Slovenskem, ob čemer Slovenija funkcionira predvsem kot (jugoslovanski) teritorij.“ (4)

— — — „Zato je govorjenje o tem, da imamo npr. Slovenci danes kot Slovenci (...) lastno državnost, brez ustavne podlage in prikriva dejansko ustavno uzakonjene perspektive. Res je samo to, da (je) SR Slo-

venija (...) samoupravna enota združenega dela, ki je načelno etnično narodno brezmejno in nerazlično, brez identitete. Perspektiva (...) je fatalna, ker je to perspektiva brisanja etnično-samosvojih in torej različnih narodov; je perspektiva reduciranja in izkoreninjenja človeka na „socialistično delovno žival“ nekega sistema moči brez identitete.“ (5)

— — — „Na tehnološki ravni tako imenovani svetovni jeziki nimajo prav nikakšne prednosti pred jeziki malih narodov (...) Omogočiti (...) da se slovenski jezik kot tak (...) postavi hkrati že tudi kot svetovni jezik“, je stvar države. Zato „brez razvite slovenske državnosti v pogojih svetovne civilne družbe in svetovnega informacijsko-komunikacijskega sistema, slovenskega jezika ne bo mogoče uveljaviti kot svetovnega jezika. Zelo pa bo ogrožen tudi naš naravni jezik, kot jezik slovenskega naroda. (...) V postmodernem času (...) skrbi narod sam zase (...) s pomočjo svoje države.“

Slovenci se bomo osvobodili manjvrednostnega kompleksa „samo z jasno zavestjo o pravici do samoodločbe“. (6) „Resnična federacija varuje svobodo vsake svoje federalne nacionalne enote, da ostane združena ali se odcepi.“ (7)

— — — „Slovenci (...) nimamo več zahtev po tem, da bi se oblikovala Zedinjena Slovenija kot tvorba vseh Slovencev, skratka, sprejeli smo obstoječe (...) meje.“ (8)

— — — „Slovenci (...) nimamo več zahtev po tem, da bi se oblikovala Zedinjena Slovenija kot tvorba vseh Slovencev, skratka, sprejeli smo obstoječe (...) meje.“ (8)

— — — „Najbolj radikalni slovenski narodni program (je) lahko ustvaril in izvršil ravno marksizem, ki mu bistveno pripada misel o koncu in končnosti naroda.“ (Dušan Pirjevec)

„Slovenec se je spustil takorekoč v beg pred samim seboj.“ Vlada občutek „povoženosti, popolne nemoči spričo nasilja (...) Zdaj je položaj docela brezupen, oblast je v današnji tehnično režimski obliki opustila vsako izzivanje človeškosti.“ (E. Kocbek) (9)

— — — „Vse kaže, da bomo morali kot narod umreti...“ (10)

— — — „Majhen narod je narod, čigar obstoj je lahko vsak trenutek vprašljiv (...) V začetku stoletja je bilo Slovencev približno toliko ali nekaj manj kot Norvežanov, Dancev, Slovakov itn., (...) danes so Slovenci eden najmanjših narodov v Evropi. V pol stoletja se je izselilo iz Slovenije več kot pol milijona ljudi. Pod pritiskom asimilacije“ se nenehno krčijo slovenske manjšine onstran jugoslovanskih mej. „Koroška je največje slovensko pokopališče.“ (Kocbek)

„Represija in suicid sta temeljni vprašanji o identiteti malega slovenskega naroda (...) Kar se je (...) dogajalo med vojno in po njej, je najhujše samorazdejanje Slovencev v zgodovini“...

„Samomorilna groza med Slovenci sega med vse socialne in izobrazbene sloje (...) imamo danes enega najvišjih količnikov samomorov

(...) smo na žalostnem drugem mestu (v Evropi).“ Od 10.000 vrnjenih domobrancev l. 1945 „skoraj nihče (...) ni skušal pobegniti; s čudno, mladane suicidno vdanostjo so prevzemali nase neizogibno usodo“... (11)

— — — „Dva pojava (...) sta nenavadno aktualna za Slovenijo. Gre za težave delikatnega ravnotežja v federalnih (...) skupnostih, ravnotežja, ki ga vznemirjata „maščevanje zibelk“ — različna nataliteta in (...) pretirano doseljevanje tujcev.“ (12)

— — — „Pol milijona naših rojakov živi po svetu — kot begunci, izseljenci — narodno telo je razkosano, doma se množijo samomori, rodovitna tla uničujemo, rujemo drevesa, gradimo velike ceste in tovarne (...) Po cestah (pa) se bodo prevažali „turški izseljenci in nemški turisti“ (...) Zakaj se zapisujemo smrti?“ (13)

— — — „Z obnebjta slovenskega mišljenja počasi izginja ali pa je že povsem izginil občutek za sveto. (...) Zginilo je spoštovajne do življenja. Samomori po Sloveniji so pri vrhu svetovne lestvice (...) število umorov nerojenih narašča (...) Družina je razvrednotena (...) vseveč je zunajzakonskih skupnosti (...) Najhujše zlo pa je splošna moralna otopenost (...) izgubili (so) čut za greh (...) Zastrašujoče je razmišljati, kam vse to vodi naš narod in njegovo krščanstvo...“ (14)

— — — „V Sloveniji se je število splavov v osmih letih več kot podvojilo.“ Veliki narodi so v skrbeh zaradi pomora otrok, „kako naj bi bilo vseeno nam Slovincem, ki nas je le peščica? (...) Nimamo več volje do življenja? To je prekletstvo narave, ki se maščuje. Nas bodo preplavili tuji narodi? (...) Narodi, ki še ljubijo življenje, še ljubijo otroke (...) Carina na švicarski meji (je) ustavila tovornjak, zamrzovalnik s človeškimi zarodki, ki so prihajali iz Jugoslavije in Madžarske (...) Do kdaj bo Bog zadrževal svojo pravično kazen nad narodi, ki so zmožni česa takega?“ (15)

— — — „Veselje do življenja med Slovenci ugaša.“ „Leta 1955 smo imeli na en splav šest rojstev, leta 1984 pa na en splav eno rojstvo. Življenje si vzame okrog 600 ljudi letno; pri mladostnikih je samomor med vzroki smrti na prvem mestu (...) Leta 1971 se je ločilo 14% zakonov (...) v prvih treh mesecih leta 1986 pa že 36%.“ (16)

— — — „Naš narod se je odločil za skupinski samomor. S pomočjo bele kuge in epidemije splavov si sam sebi koplje grob. Marija je v Fatimi napovedala, da bo več narodov uničenih. Slovenci se bomo kar sami uničili in umaknili iz zgodovine, če ne bo prišlo do spremembe mišljenja glede službe življenju.“ (17)

— — — Na mladinskem festivalu v Novi Gorici so delili formular prisege Satanu. (18)

— — — „Spričo dejstva, da med Slovenci nenehno in vse bolj strmo upada število rojstev, se slovenski škofje (...) obračamo (...) na vso slovensko javnost.“

„Leta 1950 (je) imela Slovenija 1.466.881 prebivalcev in 35.992 roj-

stev. Leta 1985 je živel v naši republiki 1.973.151 ljudi, rojstev pa bilo še 25.933 (...) V zadnjih letih se število rojstev še vedno manjša.“

„Z drugačnim odnosom do življenja (...) moramo vsi, ne glede na prepričanje, bistveno prispevati k temu, da se ustavi usodno upadanje rojstev, ki se kaj lahko spremeni v pravo umiranje naroda.“ (19)

„Zid objokovanja (...) stoji v vsaki slovenski vasi in v vsakem slovenskem kraju. Tostran in onstran meja. Kajti vsa naša dežela je Jeruzalem, izgubljeni in ljubljeni Jeruzalem, ki pozna le še (...) Zid objokovanja.“

„Zdi se, da je raj, ki nanj čaka večina slovenske populacije, le skrajna mizerija predmetnega in porabniškega sveta: hišica v mestu ali na deželi in tisoč strojčkov v njej, weekend hišica in palčki okrog nje (...), nališpan avtomobil in motorni čoln privezan k njemu, smučišča v Chamonixu in Kaprunu, nedelo in počitek, komandni položaj v oblastniški ali pa samoupravni hierarhiji, odlični televizor, ki lahko lovi vse bedaste programe tega sveta, panem et circenses (...) Vera v ego.“

„Pripadam narodu, ki umira. To povedo vse statistike (...) Pomnim besede politika, ki nam je (...) takole govoril: „Ljubljana bo štela leta 2000 več kot pol milijona prebivalcev. Toda vedite, to ne bo več vaše, slovensko, to bo naše, jugoslovansko mesto. (...) Znašli (smo se) vznotraj hudičevega risa. Morda pretiravamo tisti, ki trdimo, da smo že v nacionalni agoniji in da nas le še čudež lahko reši. Toda naš položaj je resen, o tem pač ni dovoljeno dvomiti“...“

„Stoletja smo valili krivdo in odgovornost za vse naše naše poraze in neuspehe le na druge. Zdaj vedo, vsaj nekateri med nami, ki so najbolj bistrovidni, da smo krivci vseh naših malovrednih trenutkov, omahovanj, porazov in polomov v preteklosti — le mi sami.“ (20)

Eshatološka znamenja

„In v poslednjih dneh, govori Bog, bom izlil svojega duha na vse človeštvo: in prerokovali bodo vaši sinovi in vaše hčere, vaši mladeniči bodo videli prikazni in vaši starčki, jih bodo gledali v sanjah. (...) Delal bom čudeže zgoraj na nebu in znamenja spodaj na zemlji: kri in ogenj in oblake dima. Sonce se bo spremenilo v temo in mesec v kri, preden pride veliki in slavni dan Gospodov in zgodilo se bo: vsak, kdor bo klical ime Gospodovo, bo rešen.“ (Joel 3, 1-5)

Na gornjo prerokovo naobrača Glas koncila od 16. 8. 1981 medjugorska Marijina prikazovanja. Poročilo o tamkajšnjih dogodkih, ki ga

avtorica knjige „Kraljica miru“ stavi v predgovor, trdi, da so se besede pre-roka Joela že začele izpolnjevati „in vse kar se dogaja v Medjugorju in drugod po svetu, je najbrž samo uvod v še večje dogodke, ki nas čakajo v (...) neposredni prihodnosti.“ „še nikoli v vsej zgodovini človeštva,“ piše Glas, „odkar je Sin božji kot človek hodil po zemlji (...) ni prišlo nebo tako blizu (...) človeku (...) (V Medjugorju) so pognale korenine splošnega preroda, ki bo vso našo domovino (...) in končno ves svet moral, in to kmalu, spremeniti v bujno in razcvetelo vsesplošno božje kraljestvo. V njem se bodo končno uresničila vsa še neuresničena svetopisemska prerokavanja o mesijanskem Kristusovem kraljestvu in tudi Marijine prerokbe v Fatimi, da bo njeno brezmadežno Srce zmagalo. Marija v Medjugorju dovršuje svoj osvajalni in zmagoslavni pohod, ki ga je pričela v Parizu l. 1830 (čudodelna svetinja), v La Salette l. 1846, Lurdu l. 1858, Fatimi l. 1917 in na tolikih drugih krajih, posebno po zadnji svetovni vojni. Prišla je, da osvoji tudi našo domovino in ves svet za Kristusa (...) Na hribu Križevac stoji, pod križem svojega Sina (...) kot Kraljica miru. Prišla je, da pripravi na zemlji kraljestvo Sv. Duha (...) Nobene izbire nimamo: ali jo bomo poslušali, se uprli knezu teme ter postavili vse sile v njeno službo za spreobrnjenje sveta, predvsem z molitvijo in z našo pokoro, ali pa bomo prestopili na drugo stran in doživeli usodo vseh sovražnikov Marije in Boga (...) Marija v Fatimi (je) povedala, da bo veliko narodov docela uničenih, če se človeštvo ne bo spreobrnilo. In kako bo po smrti, če se ne spreobrnemo?“ (21)

Po izjavah vidcev so sodobna Marijina prikazovanja „zadnja pred veliko svetovno preizkušnjo, ki bi jo mogle zavreti samo molitve, žrtve in pokora.“ (22)

P. Tomislav Vlaisić, medjugorski kaplan, ki že od l. 1981 neposredno zasleduje omenjene dogodke, je v govoru na Veliko noč l. 1984 tudi opozoril na to, da bo prišla božja kazen, če se človeštvo ne spreobrne, obenem pa sporočil, da Marija svari pred fatalističnimi katastrofalnimi napovedmi, češ da so od lažnih prerokov. Kar Marija sporoča in naroča je: „Spreobrnite se, spreobrnite se, spreobrnite se! Od vašega spreobrnjenja je odvisna vaša prihodnost (...) Ne mislite (...) na kazen (...) Vaša naloga je to, da sprejmete božji mir, ga živite in pospešujete.“ (23)

Marija se predstavi kot Kraljica miru in obljublja: „Dala vam bom mir srca, če izpolnite moje prošnje. Samo na tem miru se bo lahko zgradil mir ljudstev.“ Njena poslanica je: molitev, pokora, post, sprava, mir, skratka, korenito spreobrnjenje: „Potrebne so mi molitve, molitve celih narodov; dela naj se čimveč pokore, ker mnogi živijo kakor pogani... Edina beseda, ki bi jo rada povedala vsem, je: spreobrnite se! To povejte kot najnujnejše vsem mojim sinovom in vsem mojim hčeram (...) Prosila bom svojega Sina, naj ne kaznuje sveta. Vi pa se spreobračajte. Nikoli ne morete vedeti, kaj pride, niti kaj bo Oče poslal na svet, le spreobrnite se. Odrecite se vsemu!“ (24)

Človek v stiski

Arnold J. Toynbee v svojem epohalnem delu študija zgodovine, v peti in šesti knjigi, razčlenjuje obnašanje posameznikov in skupnosti v razkrajajoči se civilizaciji. Družbeni razkol, ki je najgotovejše sodilo razkroja, je le razpoka na površini družbe, ki pa sega v globino in je znamenje razkola socialne duše. V takšnem položaju se ljudi polasti občutek, da je družba, v kateri žive, kot ladja brez krmila prepuščena valovom. Človek izgubi občutek življenjske varnosti, ki jo nudi svojim članom sistem civilizacije v porastu. To povzroči duhovno stisko, iz katere človek išče izhoda. Ker je vzrok družbenega razkroja izguba ustvarjalnosti nekdanje vodilne manjšine — ki se je spremenila v zgolj oblastniško, zaradi česar se masa loči od nje, kar povzroči socialni razkol — razdvojene osebe in skupine iščejo nadomestke za izgubljeno ustvarjalnost. Pri tem morajo rešiti vprašanje, kakšen drugačen način življenja ali katera izredna poteza bi jim mogla zagotoviti neko varnost in duševno ravnovesje. Pri vseh poizkusih izhoda iz stiske pa se uveljavi človekov ali skupinski temperament. Ta se javlja osnovno v pasivni ali aktivni življenjski drži in v dveh alternativah pri izbiri poti namreč, pot krotkosti ali pot sile oz. nasilja. (25)

Pasivna ali aktivna drža. Pasivna drža je v tem, da se posameznik ali skupina, zaradi vrste moralnih porazov čuti premagana in brezbrambna, odrinjena s poti po sili zla, ki zmaga v makrokozmosu. V zavesti svoje nemoči se prepusti toku in svojim nagonom.

Aktiven odgovor pa da tisti, ki skuša z askezo disciplinirati, obvladati svoje nagone z namenom, da zopet pridobi oblast nad samim seboj. Ta drža pomeni obrat v mikrokozmos, poglobitev v svojo bit, kjer se prizadeti sooči s svojim lastnim življenjem, ki mu odkrije resnico o viru zla. Prebudi se zavest grešnosti in krivde, kar učinkuje kot spodbuda za akcijo. Zavest krivde namreč — spoznanje, da vir zla ni zunaj nas, temveč v nas samih — nam tudi odkrije, da je od nas samih odvisno, da je v naših rokah možnost rešitve, če se spreobrnemo in izpolnimo božjo voljo.

Nasprotno pa v pasivni drži nikoli ne odkrijemo resnice o dejanskem stanju stvari, ker se slepimo s samoopravičevanjem. Trmasto iščemo vzroke nesreče samo zunaj sebe, v okoliščinah, ki so zunaj naše kontrole in odgovornosti. Tragičnost omenjene drže je v tem, da iluzija samoopravičenja deluje kot opij, ki nas zasanja v nerealni svet in nas akcijsko blokira. Če je namreč vir zla zunaj nas in zunaj našega dosega, se pač ne da nič narediti. Takšno prepričanje vodi v močvirje malodušnosti in predaje, medtem ko aktivni odgovor vodi k veri, ki gore premika.

Zrušitev civilizacije pomeni za prizadeto družbo katastrofo; stiska pa nekaterim odpre oči, da v nesreči spoznajo božji prst, ki je opomin in obenem pobuda za akcijo v smeri duhovne obnove. Ko se v stenah razpadajoče družbe odprejo razpoke, se posamezniku in skupnosti v stiski nudijo možnosti, da skozi špranje pogledata na drugo stran stene, kjer

se jima odpre novo obzorje, se odpre vizija večnosti, ki nas obdaja. Ta vizija pomeni prebujenje duše, ki teži k edinosti z Bogom.

Preroštvo ima prav to poslanstvo, da odpira vizijo večnosti. Izraelski preroki so judovski družbi „v agoniji med šapami asirskega tigra“ odkrivali, da so pravi vzrok njihovega trpljenja ljudski grehi in da je zato od njih samih odvisna osvoboditev iz sužnosti, če se spreobrnejo.

Zavest grešnosti in greha je osnovna poteza krščanske vere. Moderni zapadni človeka, ki je sicer vedno terjal pravico do krščanske dediščine, je ta dédinski delež vedno preziral in končno zavrgel. Naravnost podivja, pravi Toynbee, če mu govoriš o grehu. S tem, da je izbrisal iz svoje zavesti občutek grešnosti, se čuti osvobojenega od vezi krščanske tradicije, v kateri je bil vzgojen. To pa je znak degeneracije, kajti ravno krščanstvo je zapadnega človeka od barbara kot je bil, „dvignilo do gospodarja stvarstva.“ (26)

Odločitev: ali pot krotkosti ali pot sile? Toynbee uči, da zgodovina dokazuje „neuspešnost sile kot sredstva rešitve (civilizacije).“ „Vsi, kateri primejo za meč, bodo z mečem končani“ (Mt 26, 52), je neizprosni zakon realnega življenja in prepričanje človeka z mečem v končno zmago, je čista iluzija, kajti nasilje sproži novo vrsto nasilja, ki ne preneha, dokler ni zrušena cela družbena zgradba.

Pogoj za dosego skupnega blagra, ki je najvišji smoter civilne družbe, je mir, ki ga pa sila ne more ostvariti. To resnico ponazorjuje rek: „edino, kar se ne more narediti z bajoneti je, vsesti se nanje“ in stari latinski: „inter armas silent musae“ (kadar spregovori orožje, muze umolknejo), kar hoče reči, da je sila vedno sterilna; le krotkost, ki zagotavlja mir, ustvarja kulturo.

Krotkost je stav proti nasilju in sredstvom sile, ki pa je graditeljski le, če ima visok cilj. Resignacija-odmik od sveta je le nenasilje razočaranih. Graditeljska krotkost je bilo Gandijevo „nesodelovanje“ — „satiagraha“, s katerim je dosegel neodvisnost Indije. „Satiagraha“ (=duhovna sila) ne le, da se izogiba, da bi ranila nasprotnika; teži za tem, da ga pridobi z lastnim trpljenjem. Najvišji zgled takšne duhovne sile je Jezus, ki z groznim trpljenjem rešuje človeštvo in zmaga svoje sovražnike, ko je povzdignjen na križ. Vsi poizkusi Judov, da bi s silo vzpostavili svetno mesijansko kraljestvo, so se izjalovili. Zmagal je Kristus, ki je prepovedal svojim učencem, da bi se s silo borili zanj, ker njegovo kraljestvo ni od tega sveta. (27)

Zasilni izhod: poskus stopiti iz vrste

Rastoča civilizacija, v svoji polni življenjski sili, je podjetje na pohodu. Kadar pa družba zaradi notranjih protislovij izgubi svoj življenjski zagon, se zrahlja socialna disciplina; masa, ki noče več slediti oblastnikom, se ustavi na poti neodločna in malodušna kot brezbrambna čreda, ki so jo zapustili pastirji. V takšnem položaju družbene obnemoglosti,

skušajo osebe z lastno pobudo najti izhod iz zagate s tem, da iztopijo iz zaustavljene vrste.

Vrsto je mogoče zapustiti na dva načina: na pasiven način, tako da si nekdo kot dezertar z begom iz skupnosti rešuje lastno kožo, ali na aktiven način kot mučenec, ki zapusti vrsto tako, da gre naprej — preko tega, kar od njega zahteva sama dolžnost. „Mučenec je predvsem borec, ki se odloči dati pričevanje najvišjega junaštva (...) v položaju, v katerem je edino možni način pričevanja v tem, da žrtvuje svoje življenje v obupnem naporu (...) zaradi nekega ideala.“ Najvišje vrednosti pa je tisto mučeništvo, ki zahteva „pogum, velikodušnost in vero boreca kakor v vojaški akciji, ne da bi pri tem mučenec imel moralno oporo v fizični razdraženosti in skupinski sugestiji, ki jo nudi bojno polje.“

Duhovna moč krščanskih mučencev je bila v absolutnem nesorazmerju z njihovim številom. „Zaradi podvigov teh junakov, ki so izstopili iz krščanskih vrst, da so dali pričevanje za ceno svojega življenja, je Cerkev izšla zmagoslavna. (...) Ta majhna vojska kristjanov (...) je prejela kot plačilo le slavo (...), da se jih zgodovina spominja kot mučence (...) nasproti „izdajavcem“.“ (28)

Reševalni poskusi in reševalci

Izstop iz vrste pomeni akt reševanja. Tako v družbi, ki raste, kot v oni, ki se razkraja, je vir akcije vedno močna, ustvarjalna, voditeljska osebnost, genij, ki je zaradi osebne kvalitete usposobljen, da vpliva na svojo okolico. Ustvarjalne osebnosti so redke, so vedno v manjšini. Voditeljska osebnost izvaja svoj vpliv na maso redno preko neke vrste socialne dresure. Po poti prepričevanja in zgleda pobuja v masi posnemanje, tako da le-ta mehanično sledi po poti, ki jo nakazuje vodnik.

V družbi na poti razkroja vodilna manjšina sicer izgubi ustvarjalno silo in s tem hipnotično moč na maso; kljub temu tudi v takšni družbi obstajajo ustvarjalni posamezniki. Ti se pojavijo tako med oblastniško manjšino, zlasti pa med notranjim proletariatom, kjer novi vodniki organizirajo odpor proti nasilju, kar ima za posledico ločitev proletariata od oblastniške manjšine in socialni razkol.

Vodniki se v različnih dobah civilizacije prilagajajo danim okolnostim, v katerih živijo. V civilizaciji v porastu vodilna osebnost igra vlogo osvobodilca, ko na zgodovinski izziv da uspešen, zmagovit odgovor. V družbi, ki se razkraja, ker ni znala uspešno odgovoriti na izziv časa, pa oseba, „ki ima iskro ustvarjalnega genija, odkrije, da je področje njenega socialnega dela v vlogi reševalca.“ Vloga osvobodilca je odgovor na izziv družbe v ekspanziji; vloga reševalca pa odgovor na izziv družbenega razkroja. V prvem slučaju gre za ofenzivo, prodor v nova obzorja; v drugem slučaju pa za obrambo po večini že izgubljenih položajev ali umik iz njih..

Reševalna akcija ima na razpolago tele izbire:

- glede na uporabo sredstev: pot sile ali pot krotkosti;
- glede na življenjsko držo: pasivnost ali aktivnost;
- glede zasledovanega cilja: zgolj posvetni ali onostranski cilj.

Reševavec izvaja svoj poizkus na različne načine: ali se vrže v brezupno borbo, da zadrži poplavo, ali se odloči za pobeg iz sedanjosti, ali pa usmeri svoje napore na pot duhovne preobrazbe.

Po teh vidikih Toynbee klasificira različna gibanja:

— Po poti sile in s tostranskim ciljem se v pasivni, statični reakciji uveljavlja arhaičnost, v aktivni obliki pa futurizem.

— Po poti krotkosti, s tostranskim ciljem, se v pasivni drži javlja stoicizem, brezčutna brezbržnost; aktivno gibanje pa dobi svoj izraz v duhovni preobrazbi. To gibanje si, z razliko od ostalih gibanj, postavi svoj cilj v onostranstvo.

Medtem ko so arhaičnost, futurizem in stoicizem le enosmerna gibanja umika in osamitve ter predstavljajo beg iz sedanjosti, je preobrazba, transfiguracija, dvosmerno gibanje umika in povratka („jin-jang“). (29)

Beg iz sedanjosti

Reševati neko družbo v razkroju, pravi Toynbee, je tako dvomljivo podjetje, da ni čudno, če se v takšnih okoliščinah pojavijo popolnoma negativna gibanja, ki nimajo namena reševati družbo zapisano propadu, temveč reševati se iz nje, pobegniti iz brezupne sedanjosti, otresti „prah svojih nog“ (Mt 10, 15). Toynbee ugotavlja tri taka gibanja, oziroma drže, namreč brezbržnost, arhaičnost in futurizem.

Brezbržnost-brezčutna ravnodušnost („desasimiento“), katere predstavnik sta stoicizem na filozofski ravni in budizem na verski, izvaja pobeg tako, da se odmakne od življenja in se neprodušno zapre v samega sebe. Oba predstavnika te drže stremita sicer za nekim duhovnim ciljem, predstavljata prenos delovanja iz makrokozmosa v mikrokozmos, a težita k lastnemu izničenju; njun cilj je nirvana. (30)

Brezbržnost, zlasti kot se javlja v stoicizmu, je nenaravna drža, ker se obrača samo na razum in ne upošteva srca. S tem pa „svojevoljno loči, kar je Bog združil.“ (Mt 19, 6) Ta filozofija je daleč od resnice, ker ne priznava dvojnosti v enotnosti duše.“

Brezbržnost ni združljiva z ljubeznijo. Stoiku ne gre za to, da bi delal dobro, kajti tudi do dobrega je indiferenten. Da bi ohranili svoj notranji mir, so stoiki zatirali v sebi vsa čustva, ki bi jih mogla spraviti iz ravnovesja. V tej samoobrambi so zapahnili vrata srca in skrbno pazili, da ne bi ostala v njem najmanjša špranja, skozi katero bi mogla udreti ljubezen in usmiljenje. „Bog je ljubezen.“ (Jan 4, 8, 16), zato se brezbržnost in krščanstvo izključujeta. Sv. Avgustin v delu De Civitate Dei brezbržnost takole obsodi: „Če so se nekateri — gnani po tako nečloveški kakor čudni nečimrnosti — hoteli zavarovati pred vsakim čustvom (so takšni ljudje) preprosto izgubili svoj zadnji ostanek človečnosti, ne da bi zato dosegli resničen mir.“ (31)

Arhaičnost in futurizem. Pripadniki teh gibanj uporabljajo za pobeg iz sedanosti tehniko časovnega stroja, ki naj jih na magičen način prestavi iz neljube sedanosti v preteklost ali v bodočnost. (32)

Arhaičnost je v smislu Toynbeejevega filozofsko-zgodovinskega uvida zavestna, svojevoljna drža posameznikov ali skupnosti, ki skuša plavati proti toku časa in življenja. Streme za povratkom v preteklost, za posnemanjem rodovnih prednikov, kar se izraža v določenih idejah in ustanovah. Pri tem se pokoravajo ali ukazu vesti ali svojemu okusu, ali pritisku javnega mnenja, zakona ali tradicije.

Arhaičnost se praviloma uveljavlja tako, da skuša nasilno preprečiti spremembe; skuša „pribiti“ družbo v razkroju, kar vodi v zaustavljeno civilizacijo, v socialno nakazo, ki sliči družbi žuželk. Ker hoče izsiliti obnovitev preteklosti, ne da bi upoštevala sedanost, konča v smuničenju. (33)

Futurizem nasprotno odklanja vsakršno posnemanje preteklosti. Zardi svoje aktivne drže se sicer izogne arhaični statičnosti, a njegovo gibanje je gibanje v začaranem krogu akcije-reakcije v smislu reka „plus ça change, plus c'est la meme chose“, se pravi, da smo kljub mnogim spremembam vedno na istem.

Futurizem je v sebi totalitaren in revolucionaren. Njegov smoter je žrtvovati bedno sedanost za slavno prihodnost. Do temeljev hoče nasilno prelomiti z vso preteklostjo, s stoletno kulturo in vero. Zavrača stare običaje; hoče ustvariti nov svet. Teži k poenotenju vsega življenja, zato izenačuje socialne razlike, odpravlja avtonomne socialne organizme in organizacije in ustvari centraliziran upravni aparat.

Mesijanska oblika futurizma ima mistični značaj. Gre za materialistično vero neke skupnosti v lastno izvoljenost, zaradi katere ji pripada svetovna oblast. „Izvoljeno ljudstvo“ bo doseglo to oblast pod vodstvom providencialnega voditelja — Mesije.

V zgodovini imamo dva primera futurističnega mesijanstva namreč, židovskega in marksističnega.

Judje so verovali, da bo Jahve čudežno vzpostavil judovsko kraljestvo. V tej veri so pričakovali prihod Mesije-Odrešenika, katerega poslanstvo bo v tem, da zdrobi verige suženjstva, da iztrga žezlo iz rok Dariju, Antiohu, Cezarju; obnovi Davidovo kraljestvo in dvigne Jude na položaj vladajočega naroda.

Marksizem ima tipično verski značaj. Njegov mesianizem ima v sebi judovske in krščanske elemente. Iz judovstva je prevzel zamisel „izvoljenega ljudstva“, kar je v marksizmu proletariat. Judovska je tudi apokaliptična vizija revolucije, „ki je neizogibna, ker takšen je božji ukaz, in je neubranjiva, ker je božje delo.“ Namesto Jahveja je Marx ustoličil vseмогоčno boginjo — „zgodovinsko nujnost“. Marxovo mesijanstvo se predstavi v obleki makabejskega judovstva. Naloga proletariata, „izvoljenega ljudstva“ je, da s silo vzpostavi na svetu kraljestvo pravičnosti — socialistični Jeruzalem. Revolucija bo sprevergla staro razmerje med oblastniško manjšino in proletar-

riatom tako, da se bo proletariat, ob uresničenju mesijanskega kraljestva — v diktaturi proletariata, iz najnižjega položaja dvignil na vrh, kot vladar v kraljestvu tega sveta.

(1) Marksizem vsebuje tudi tipični krščanski element univerzalizma in evangelizacije narodov. V tem misijonskem poslanstvu igra komunistična partija vlogo vojskujače se Cerkve. (34)

Arhaičnost in futurizem se med seboj razlikujeta bolj na površini kot v globini. Glavna razlika je v smeri posnemanja pa v tem, da se prvo gibanje pojavlja med oblastniško manjšino in drugo med notranjim proletariatom, odkoder se prenaša na manjšino. V globini pa se obe gibanji stikata: obe sta na begu pred sedanostjo, obe zasledujeta le tostranske cilje, nobeno od obeh se ne more izogniti demonu nasilja, tudi ne v slučaju miroljubnega začetka, ko reševalci z ene strani vragu zapro vrata, pa si ta poišče vhod z druge strani in prileze skozi okno. Tako tudi miroljubno reševanje socialnih krivic konča v eksploziji nasilja. (35)

Arhaičnost in futurizem sta gesti obupa, ki se pa razvijata tako, da se obupanec (posameznik ali skupnost) najprej poizkušata reševati s pobegom v preteklost; ko zaide v slepo ulico, poizkuša pobegniti v nasprotno smer, kjer pravtako ne najde izhoda. Obe gibanji sta namreč obsojeni na neuspeh, ker sta utopiji, torej proti naravnemu redu; zato se morata posluževati nasilja, s tem pa se obe gibanji obsodita na nasilen konec. (36)

Preobrazba

Toynbee pride na podlagi zgodovinske raziskave do zaključka, da vsi poizkusi pobega iz sedanosti vodijo v slepo ulico. Ostane nam še zadnja možna pot iz družbenih ruševin, ki še ni blokirana, namreč duhovna preobrazba (transfiguracija).

„Ko se pripravljamo, da nastopimo to pot,“ piše Toynbee, „nam udari na uho krohot in karanje. Ali se bomo ustrašili tega protestnega zborarja?“ se vprašuje pisec. „Ali bomo tukaj odnehali od našega raziskovanja,“ ki nam je dosedaj nudilo sama razočaranja? Preden opustimo ta zadnji poizkus rešitve iz družbe v razsulu, se moramo vprašati „ali se hočemo vdati v to, da ostanemo ujeti v družbeni ruševinah kakor miši v pasti —, ko pa nam ostaja še možnost, da poizkusimo nek izhod?“ Razen tega, se vprašuje, kdo so tisti, ki nam tak poskus odsvetujejo? To so propadli filozofi in futuristi, ki nam pač ne morejo dajati pametnih nasvetov. (37)

„V zamisli o preobrazbi sveta po duhovnem udoru drugega sveta,“ razmišlja avtor, „je bistveno, da se posvetni oder, ki se je prej štel kot prostor za človeške igravce (...) pojavi sedaj kot področje, kjer se bo postopoma uresničilo božje kraljestvo. Na začetku je ta nova zamisel (...) zastrta (...) za predstavo (...) nekega svetnega kraljestva (...) A upanje na posvetno kraljestvo, ki se v duhovnem oziru v ničemer ne razlikuje od sedanjega,“ je varljiv načrt. Edino uspešen izhod iz stiske je ta,

„da se včlanimo kot državljani v božjo državo („Civitas Dei“), kateri je križani Kristus kralj.“

„Civitas Dei“ ni utopija, ni sen bodočnosti, „je duhovna resničnost, ki je vedno prisotna na tem svetu“ — „Kraljestvo božje je med vami“ (Lk 17, 21) — „in je obenem večnost in brezkončnost, ki obstaja v nadsvetni duhovni razsežnosti.“

Zaradi svoje duhovne razsežnosti more božje kraljestvo „proncati v naše svetno življenje“, kar se vrši preko delovanja sv. Duha; „to delovanje (...) preobraža svet in, ko ga preobraža, ga rešuje.“ (38)

Akt preobrazbe je misterij, ker je božje delo in posledica božje prisotnosti. Osnovni krščanski misterij je božje trojstvo v enoti. „Kristus je resnični Bog in resnični človek. Božja in svetna družba imata (tako) skupni člen.“ Skupna sposobnost, ki jo imata Bog in človek, je ljubezen. Ljubezen je nagib, zaradi katerega Bog, za ceno učlovečenja in križanja, reši človeka. „Ljubezen je kri, ki daje življenje temu nadčloveškemu socialnemu telesu,“ ki je „Civitas Dei“. Bog preko človeka, ki na božjo ljubezen odgovarja z ljubeznijo do svojih bratov, rešuje svet pogube.

Včlanjenje v božjo državo zahteva najprej odmik od sveta, ki pa ne pomeni pobega pred svetom, temveč prenos dejavnosti v mikrokozmos — strateški umik, v katerem se izvrši poglobitev, duhovni prerod, za povratek med svet z namenom, da se „državo zapisano pogubi“ reši s tem, da se uveljavi božji mir. „Za državljana božje države (...)“ ki je izbran kot vojak za to izredno čast, more poteza umika in povratka pomeniti martirij.“

Cilj preobrazbe je, „da razsvetli te, ki sede v temi in smrtni senci, da naravna naše noge na pot miru“ (Lk 1, 79) in da tema sprejme luč, ki jo izžareva božje kraljestvo. (39)

Pogoj preobrazbe: prehod od sile h krotkosti

Kot smo videli, so arhaični in futuristični reševalci družbe v razkraju nujno reševalci z mečem in njih usoda je pisana: „Vsi, ki primejo za meč, bodo z mečem končani.“ (Mt 26, 52)

Vendar Kristus s to sentenco ne obsodi vsako uporabo sile. Potrdi upravičenost samoobrambe. Saj po zadnji večerji, pred odhodom na Oljsko goro, svoje apostole naravnost poziva k orožju v obrambo pred grozečo nevarnostjo, ko jim svetuje, da naj tisti, ki nima meča, proda tudi svoj palšč, da si ga kupi. Da jim razumeti, da je v položaju skrajne stiske orožje najpotrebnejše sredstvo preživetja. Toda tudi ob tem pozivu k orožju pokaže Jezus svojo miroljubnost, ko se zadovolji z minimalno, tako rekoč simbolično oborožitvijo. Ko mu namreč učenci odgovore, da imajo med enajstimi samo dva meča na razpolago, jim odgovori: „Dosti je!“ (Lk 22, 36-38)

Tudi v spopadu na Oljski gori Petru ne prepreči uporabe meča; vendar ga takoj po prvi praski ustavi: „Nehajte, ne več!“ (Lk 22, 51) Ob tej

priliki Jezus Petru odločno ukaže: „Spravi meč na njegovo mesto; zakaj vsi, kateri primejo za meč, bodo z mečem končani“ (Mt 26, 52-53) in nato svojemu smrtnemu sovražniku zaceli rano. (Lk 22, 51-52)

Kar je hotel Kristus povedati tistim, ki mu slede, in svetu, je to, da v meču ni rešitve — je le zasilen izhod; kajti „orodje, ki je enkrat služilo za uničenje življenj, ne more koristiti tistemu, ki ga uporablja za rešitev življenj (...) Orožje ni za drugo rabo, kot za tisto, za katero je bilo skovano.“ Nikdar se ne more spremeniti v zidake za gradnjo nove družbe. Je „kot seme zmajevih zob“, ki kot smrtonosni osat nujno prikljuje na površje, „za novo smrtonosno žetev morilskih gladiatorjev.“

„Nobena družba v razkroju ne more biti rešena z mečem, tudi kadar človek meča odkritosrčno hrepeni spraviti orožje čimprej v nožnico“; kajti tak oblastnik se prej ali slej znajde v položaju, da mora izbirati med tem, da pusti oblast ali pa se ponovno posluži sile. (41)

Apostolom je bila dolgo časa Jezusova drža kratkosti nerazumljiva. Materialni, čeprav kratkotrajni uspeh Juda Makabejca, ki je prelomil s tradicijo krotkosti judovskih mučencev, je napravil takšen vtis na potomce, da so se tudi oni pohujševali, ko jim je Jezus napovedal svoje trpljenje in smrt. (Mt 16, 21-23) In ko je Jezus ukazal Petru, naj vtakne meč v nožnico, so se apostoli razbežali — bili so tudi moralno razoroženi.

„Ko se Peter posluži meča,“ razlaga Toynbee, „je po njegovem prepričanju storil najboljše, kar je v danem položaju mogel storiti; saj je tvegaj življenje, da bi rešil Učenika. A Učenik odločno odkloni takšno sredstvo kot veljaven način rešitve, ozdravi, po Petrovem meču povročeno rano, in se nato preda kot brezbrambno jagnje najhujšemu ponižanju in trpljenju. To naredi Kristus, ne zaradi bojazni, da bi ga mogel meč premagati, kajti na razpolago bi mu bilo 12 angelskih legij (Mt 26, 53). To stori, ker njegovo kraljestvo ni od tega sveta, ker sicer bi se njegovi služabniki bojevali zanj. (Jan 18, 36) Ko bi zgrabil za meč, bi zmagal, a rajši izvoli križ, kakor da bi zmagal z mečem.“

Kristusovo križanje — „Judom pohujšanje, a poganom nespamet“ (1 Kor 1, 23) — je v človeških očeh predstavljalo popolen poraz Kristusovih rešilnih naporov po poti krotkosti. A že nekoliko mesecev kasneje je moral Gamaliel dopustiti možnost, da so učenci, ki so se na tak čudovit način ponovno zbrali v junaškem tveganju, ljudje, s katerimi je Bog. (Apd 5, 35-39) (42)

Po Kristusovem nauku in vzgledu so njegovi učenci spoznali, da zmaga le tista reforma, ki si postavi svoj cilj v onostranstvo in ki ga zasleduje po poti krotkosti. Spreobrnjenje prvega krščanskega rodu, od poti sile h kratkosti, je vzrok zmage krščanstva nad poganskim svetom.

Krščanstvo zmaguje le z duhovno silo, ko na izziv nasilja odgovarja s krotkostjo. Kadarkoli pa se je krščanstvo oddaljilo od omenjene poti, ko se je zatekalo pod okrilje svetne oblasti, kjer je iskalo oporo za „božjo državo“ v svetni prisili, je bilo to vzrok upadanja krščanske duhovne sile in redčenja krščanskih vrst. Nasilje nad vestmi je ob koncu 17. sto-

letja izpodkopalo versko osnovo v dušah in privedlo do skepticizma in cinizma.

Nasilje Ludovika XIV., ki je nad francoskimi protestanti uveljavil formulo: „cujus regio, ejus et religio“ (čigar je dežela, tega je tudi vera), ni uklonilo njihove vesti, temveč je postavilo pod vprašaj vsako verstvo. S tem, da je Ludovik XIV. izkoreninil francoski protestantizem, je dosegel le to, „da je očistil teren za setev skepticizma“, ki se je od konca 17. stoletja do 20. stoletja razrastle po vsej zapadni družbi in se uveljavil kot prevladujoča miselnost tega sveta. „V tragični luči verskih vojn“, je vera dobila videz „protisocialnega delirija“. V borbi proti veri so se prosvetljeni duhovi konec 17. stoletja posluževali smešenja kot najučinkovitejšega orožja; s tem so sterilizirali fanatizem, obenem pa ubili vero med ljudstvom. Z vero so zavrgli tudi duhovno počelo zapadne civilizacije, zaradi česar so postavili v nevarnost njen obstoj. Izguba vere ima svoj izvor v anticezaropapistični reakciji. Politika „cujus regio...“ (politika, ki je danes uveljavlja komunizem — n. op.), „je meč, ki je zaboden do ročaja v potomcih tistih očetov, ki so povzročili in trpeli ta ekscez.“ (43)

Petdeset pravičnih

„Ali boš res pogubil pravičnega s krivičnim vred? Morebiti je v mestu petdeset pravičnih (...) In Gospod je rekel: „Če najdem v Sodomi petdeset pravičnih, prizanesem vsemu kraju zaradi njih.“ (1 Mojz 18, 23-24, 26-27)

Zapadna civilizacija je izšla iz okrilja Cerkve. Antropocentrična humanistična in brezbožna gibanja so postopoma izrivala Boga iz praktičnega življenja in zavestno osredotočila vse svoje napore le na človeško, tostransko raven v smislu Protagorjevega izreka, da je človek merilo vseh stvari. S tem se je zapadni svet vrnil v poganstvo. Dvignil je ogromni babilonski stolp hoteč doseči nebesa zgolj na tridimenzionalni zemski ravni. A ker je gradil brez četrte, duhovne razsežnosti, se mu ta stolp podira in grozi, da pod svojimi ruševinami pokoplje to bogokletno družbo.

Rešitev civilizacije je samo v duhovnem prerodu. Toynbee se vprašuje ali je ta tako globoko razkristjanjeni zapadni svet še zmožen takšnega preroda? Na vprašanje si odgovori pritrdilno, ker upa, „da je še petdeset pravičnih v tem novopoganskem svetu, ki se še niso odpovedali svoji državljanski pravici v „Civitas Dei“, ki še niso postali podložniki kralja Mamona ali Moloha.“ (44) Upa, da se bo zapadna družba opomogla od smrtne bolezni po „čudežnem napoju krščanstva“. (45)

Ta „čudežni napoj“ se pretaka po žilah zapadne civilizacije po zaslugi sanitetne službe svetnikov, ki se v času najtežjih kriz pojavijo ob bolniški postelji krščanstva, nudeč mu prvo pomoč s tem, da v bolno telo, s prenovitvenimi gibanji, vbrizgajo nove življenjske sile.

Tako sta sv. Frančišek Asiški in sv. Dominik, spodbujena po krivi veri Albigencev (katarov) (46), pobudila v 12. in 13. stoletju novo življenje v zapadnem meništvu s tem, da sta potegnili menihe izza njihovih samostanskih zidov na kmetih in jih poslala med veliki svet v mesta, da zdemoraliziranim meščanom svetijo z lučjo krščanskega življenja. Katarizem je bila herezija, ki je grozila zrušiti same temelje Cerkve. Njegova nevarnost ni bila na teološkem področju, ampak na praktičnem: Katarizem je postavil pod vprašaj legitimnost tedanje Cerkve, ker se je oddaljila od uboštva prve krščanske skupnosti. Katarizem je namreč, obenem s krivo vero, uvajal evangeljske kreposti prostovoljnega uboštva in krščanske dobroteljnosti.

Kar ni dosegel papež Inocenc III. s križarsko vojno proti Albigen-
cem, ki se je spremenila v roparsko pokončevalno vojno, sta dosegla imenovana svetnika v duhovni borbi za duše; sv. Frančišek z beraškim in sv. Dominik s pridigarškim redom. Uspela sta pripeljati nazaj v krščansko stajo mestno prebivalstvo in s tem rešila zapadno srednjeveško krščanstvo pred grozečo nevarnostjo zloma. (47)

V ponovni krizi protestantske verske revolucije v 16. stoletju je bila Cerkev rešena pred uničenjem po skupini svetnikov kot so bili: sv. Ignacij s svojim jezuitskim redom, sv. Terezija s karmeličanskim redom, sv. Filip Neri, sv. Karel Boromej; misijonarja sv. Frančišek Saleški (med švicarskimi kalvinisti) in sv. Frančišek Ksaverij (v Indiji).

V 19. stoletju, v stoletju laicizma, svobodomiseltva in vsemogočne poganske države, so svetniki: arški župnik Janez Vianney, socialni delavec Janez Bosco, lurška vidkinja, proletarska hči Bernardka, mestna deklica Terezija — „mala cvetka“ povzročili, kot piše Toynbee „eksplozijo svetosti v kontinentalnih trdnjavah sekularizma“ — zunanji znak globinskega gibanja v Cerkvi, kar pobudi številna spreobrnjenja med razumniki, omogoči zmago Cerkve v nemškem kulturnem boju (Bismarek) in utrdi položaj Cerkve nasproti francoski državi. (48)

V dvajsetem stoletju se mora krščanstvo soočiti s poplavo materializma in z marksističnim organiziranim brezboštvom.

Marksistični socializem ima humanistične cilje, ki jih je povzel iz krščanske tradicije. Socializem kot skupnost lastnine je bil namreč svetozor prvotnega krščanstva: „Vsi pa, ki so vero sprejeli, so bili skupaj in so imeli vse skupno.“ (Apd 2, 44-45) Zgrešil pa je — in v tem je njegovo zlo —, da je sprejel od krščanstva samo obliko, brez krščanske vsebine — brez krščanskega človekoljubja, brez česar ni izvedljiv noben socializem. Krščanska gospodarska skupnost je bila osnova za ideal bratskega sožitja, kar je praktično izvedljivo le v manjših skupnostih kot so npr. katoliške redovne skupnosti.

Človeško bratstvo je posledica skupnega božjega očetovstva in Kristusovega odrešenja in se more uresničiti le v „Civitas Dei“, „ki presega človeški svet in ima za kralja samega Boga.“ Marksistični poizkus

socializma je doživel polom, „ker odklanja pomoč duhovne sile, ki bi edina mogla zagotoviti uspeh socializma“.

„Borba proti krščanstvu, ki je neločljivi del marksistične propagande, je izziv sedanjemu krščanskemu rodu, da si izpraša vest“ o tem, kakšno je njegovo praktično krščanstvo. Toynbee je mnenja, da stojimo pred odločilno bitko, v katero bosta obe strani — „božja država“ in satanova — vrgli vse svoje sile v borbo na življenje in smrt. „V tem spopadu (...) bo verjetno ponovno na kočki usoda zapadnega krščanstva.“ Možno je, da bomo doživeli, „da se civilizacija — ki se je skušala osamosvojiti in je v tem odpovedala — reši pred usodnim padcem, ko jo bodo prestregle roke starodavne Cerkve, katero je zaman skušala deložirati.“

Naša zapadna zgodovina odgovarja modelu „časov stisk“ neke družbe v razkroju. Ne more se trditi, da je naše uničenje neizogibno, a je zelo grozeče, „Moremo in moramo moliti, da nam bo odložitev sodbe, ki nam jo je Bog doslej dovoljeval, ponovno dovoljena, če še enkrat zanjo prosimo skesanega duha in s srčno bolečino.“ (49)

Le še čudež

„Še štirideset dni, in Ninive bodo pokončane“... „Ninivljani so verovali Bogu. Razglasili so post in se oblekli vsi (...) v spokorno obleko“... „V Ninivah (je bilo) razglašeno: Ljudje (...) naj se ogrnejo v raševino, in naj močno vpijejo k Bogu; vsak naj zapusti svojo hudobno pot in krivico (...) Morebiti se Bog pomiri in odpusti; morebiti se odvrne od svoje plamteče jeze, da ne poginemo.“ (Jona 3, 4-9)

Naša zapadna civilizacija je v razkroju in njeno uničenje je zelo grozeče, ugotavlja Toynbee. Zloma civilizacije ne povzroči zunanja sila; njen bankrot ni posledica zunanjih dejavnikov, niti neizprosne usode, niti okolja. Civilizacije umirajo zaradi samomora.

Slovenci smo samomorilni narod sredi samomorilne civilizacije. „Smo že v nacionalni agoniji in nas le še čudež lahko reši.“ (B. štih) Potreben nam je čudež duhovne preobrazbe, če hočemo preživeti. In „čudež je mogoč, dokler obstajajo bitja, ki mislijo in molijo.“ (Gabriel Marcel) Ta čudež je odvisen od nas samih. Samo mi sami moremo ustaviti kri, ki odteka iz narodnih žil, odprtih po samomorilnem nožu.

Ob študiju razkroja civilizacij se Toynbeju odpre obzorje v onostranstvo: „Zaradi varljivega upanja v ta svet smo stopili v Apokalipso, oziroma, smo odkrili realnost, ki je bila skrita za gledališko stropno zaveso ozkega odra, ki ga je zgradil človek in ki je doslej omejevala naše obzorje in delovanje. Tempeljsko zagrinjalo se je pretrgalo na dvoje (in

svetna) zamisel o bodočnosti tega je prepustila mesto božjemu razodetju o obstoju drugega sveta... Svet naj postane prostor, kjer naj se uveljavi božje kraljestvo.“ (50)

Sv. Avguštin, ki je živel v času helenskega medvladja — v podobni krizi civilizacije kot je naša — je ob socialnem pretresu, ki ga je povzročilo Alarikovo izropanje Rima l. 410 spoznal, da je to znak propada rimske svetovne države, obenem pa se mu je odkrilo, da ta katastrofa končno pomeni zrušenje ječe in osvobojenje kristjanov — prehod iz „države zapisane poginu“ v božjo državo. S svojim traktatom „Civitas Dei“ je odpiral kristjanom nov pogled na njih vlogo v svetni državi in pozival k poglobljenju vere, kazal obzorja novega upanja.

Sv. Avguštin tudi sodobnega človeka, katerega svet se ruši, spodbuja k povečanemu naponu za dvig na višjo duhovno raven. Potrebujemo višje perspektive, razgleda z vrhov religije. Od tam se nam bo odkrilo popolnoma drugo obzorje kot tisto, ki ga moremo obseči „z nizkega obzidja neke narodne trdnjave“. Naš duševni razgled, ki se ne bo opiral le na neko osamljeno politično skupnost, temveč na transcendenco, bo neizmerno večji in zato prostor naših maneverskih premikov nedogleden. (51)

Božja milost in odgovor nanjo je v krščanstvu tisto, kar loči ljudi in „se poklanja predvsem preprostim in ponižnim, ki so odprti za Duha, ker so prosti napuha. Razumnik se opira na svojo pamet, vernik pa na svojo brezpogojno predajo Bogu. Filozofija izhaja iz izobraženih slojev, verska gibanja pa poženo od spdaj navzgor iz mase.“ (52) To se je dogajalo v prvih časih krščanstva in se dogaja v naši dobi Marijinih prikazovanj, kar potrebuje Kristusove besede, da se Bog razodeva „malim“ in se prikriva „modrim in razumnim“. (Mt 11, 25-26)

„V vseh časih so bile goreče in razsvetljene duše prepričane“, piše Leon Bloy, „da je na vsak način treba „storiti več“, če hočemo narediti „dovolj“ in da se samo na ta način osvoji božje kraljestvo.“ (53)

Marija kliče k spreobrnjenju, k dvigu na višjo raven, k skupinski molitvi: „Potrebne so mi molitve celih narodov“ — in k pokori. Medjugorci so razumeli Marijino sporočilo in mu na junaški način odgovarjajo. „Po njih sadovih jih boste spoznali. (...) Ne more dobro drevo roditi slabega sadu in ne slabo drevo dobrega sadu.“ (Mt 7, 16-19) V Medjugorju se dogajajo velike, čudovite stvari. Ne glede na uradno cerkveno sodbo, ki je merodajna v teh slučajah, je eno dejstvo gotovo — in v tem je največji čudež — tam se ljudje spreobračajo; vas je zaživela v evangeljski pristnosti; v zavesti svojega soodreševalnega poslanstva, ti ljudje z veliko gorečnostjo vrše apostolat molitve, pokore, odpovedi in vzgleda.

V prejšnjih stoletjih je božja Previdnost klicala velike svetnike k bolniški postelji na smrt bolne zapadne družbe, da so ji nudili „čudežni napoj krščanstva.“ Danes pa se zdi, da je ta sanitetna služba poverjena t. i. „malim dušam“. „Moje male duše morejo rešiti svet,“ govori Jezus mistiki Marjeti. (...) Samo ljubezen more rešiti svet. (...) Če more vera predstavljati gore, more ljubezen dvigniti svet.“ (54)

„Kadar pride kak sistem v krizo,“ piše Alenka Goljevšček, „mora spremeniti svojo strategijo (kar stori) tako, da razširi svoje meje in povleče v območje reakcij tudi tisto, kar je bilo doslej nepredstavljivo. To pomeni, da mora okolje na nov način „prebrati.““ (56)

Slovenci moramo na nov način pregledati naš narodni položaj; ta pregled, to „**novo branje**“ bo odkrilo, da je v sedanjih okoliščinah skrajne življenjske ogroženosti nujen prehod iz makrokozmosa v mikrokozmos. V teh mejnih okoliščinah, v katerih se nahaja slavenski narod, so tudi za zgolj svetno področje sama kulturna in politična sredstva popolnoma neuspešna. Tridimenzionalni, svetni razsežnosti je nujno potrebna pomoč četrte, duhovne, transcendentalne razsežnosti. Brez te je vse ostalo delovanje za narodni blagor le smešna opereta — burka v obraz smrti.

Zdomci se moramo predvsem osvoboditi okamenelosti arhaičnih obrazcev, osvoboditi se solne skorje, ki se je nabrala na nas zaradi oziranja na uničena „mesta ravnine“ pa se obrniti v smer gore in začeti z vzponom, ker tam je rešitev. (1 Mojz 19, 17-26)

Leta 1945 nam je božja Previdnost ukazala — potem, ko smo rdečemu Malhu odsekali uho — spraviti meč v nožnico. Medtem, ko smo se nekateri razbežali, je morala večina nastopiti križev pot, ki se je končal na Kalvariji kraških jam.

Rešenci iz katastrofe smo se na novo zbrali in se samoobrambno zabarikadirali v svoji zdomski trdnjavi slovenstva. Izbit nam je bil materialni meč, ostal nam je duhovni meč resnice, s katerim smo nadaljevali borbo na ideološki ravni. A ta borba, primerna za opravičenje, se je izkazala popolnoma neuspešna za reševanje. Komunizem je izrinil vero iz slovenskih duš; v praznino je vdrl grobi potrošniški materializem, ki je vzrok te slovenske samomorilne blaznosti. Za odpravljenje le-te so potrebna nadnaravna sredstva.

Komuniam je materialistična vera, in na verski ravni so uporabna samo verska sredstva. „Novo branje“ nam bo morda odkrilo, da moramo zaradi slovenskega občnega blagra spremeniti držo v tem smislu, da ob tem, ko vztrajamo na svojih idejnih pozicijah, odpremo srce za apostolsko osvajanje; morda se nam bo odkrilo, da je v teh razmerah edino odprta pot, pot „malih duš“, ki z ljubeznijo skušajo rešiti svet. Marija v Medjugorju opozarja, da se nam je boriti proti satanski sili. „Ta rod (pa) se ne da izgnati drugače kot z molitvijo in postom.“ (Mr 9, 29)

Iz potopljenega slovenskega sveta prihajajo tesnobni, nujni klici: Rešite naše duše! Slovenskemu narodu je potreben čudež! Z našo bojno držo nismo uspeli, da bi ubranili narod pogube. „Zdaj pa ostane vera, upanje, ljubezen, to troje; največja med temi pa je ljubezen.“ (1 Kor 13, 13) Slovenskemu narodu je predvsem potrebna krščanska bratska solidarnosti, ki pomeni — biti „varuh svojega brata“.

„Upati pomeni verovati, da je mogoče, kar se zdi nemogoče,“ govori Jezus mistiki Marjeti. (56) Mi upamo proti upanju, kajti „pri Bogu je vse mogoče.“ (Mr 10, 27)

Iz vseh vernih slovenskih src in grl naj bi v tej usodni uri narodne zgodovine privrela množična prošnja za čudež preobnove — silno vpitje:

„Gospod, reši nas, potapljamo se!“ (Mt 8, 25-26)

(Bo še)

OPOMBE IN VIRI

- (1) Ivan Urbančič: Jugoslovanska „nacionalistična kriza“ in Slovenci v perspektivi konca nacije (Nova Revija 1987, št. 57, febr., str. 50).
- (2) Dimitrij Rupel: Odgovor na slovensko narodno vprašanje, ib. str. 66.
- (3) Ivan Urbančič, ib. str. 37.
- (4) Tine Hribar: Slovenska državnost, ib. str. 22.
- (5) Isti, citira Ivana Urbančiča: K teoriji nacije; prav tam.
- (6) Isti, ib., str. 28, 29.
- (7) Ivan Urbančič, ib., str. 44.
- (8) Tine Hribar, ib., str. 26.
- (9) Isti, ib., str. 11, 14, 15.
- (10) Marjan Rožanc na zborovanju v Cankarjevem domu v Ljubljani 9. in 10. jan. 1985 (Misli, marec 1986).
- (11) Drago Jančar: K temi „identiteta malega naroda v srednji Evropi“ (Delo — Književni listi, 15. 5. 1986).
- (12) Dimitrij Rupel, ib., str. 58.
- (13) Naša luč 1986/4, str. 32.
- (14) Po Družini — Misli, april 1986.
- (15) Ognjišče 1985/1, str. 56.
- (16) Sedanji trenutek Cerkve na Slovenskem (Ognjišče 1987/8, str. 21, citira po pastoralni reviji „Cerkev v sedanjem svetu“ 1986/12).
- (17) Ludvik Ceglar: Papeži in fatimska skrivnost (Vestnik 1986/1, str. 25).
- (18) Svobodna Slovenija 23. 4. 97, po Mladiki, Trst 1986/9.
- (19) Opadanje rojstev v slovenskem narodu — Izjava slovenske pokrajinske škofovske konference (Duhovno življenje, Bs. As., maj 1987, str. 204/5).
- (20) Bojan Štih. To ni nobena pesem, to je ena sama ljubezen, str. 170, 248 (Cankarjeva založba, Ljubljana 1985); prim. Slovenska petindvajseta ura: Simptomi slovenske narodne agonije (Vestnik 1985/2, str. 96-101), Simbol 25 ure (V. 85/1, str. 7), Premise — vodilne misli tega razmišljanja (V. 85/3, str. 204).
- (21) Marija Hvala: Kraljica miru — Predgovor, str. 5/7 (Mohorjeva v Celovcu).
- (22) Ib str. 98.
- (23) Božidar Fink: Iz Medjugorja ni zastraševanja (DŽ, januar 1987, str. 22).
- (24) Marija Hvala, ib. str. 52, 45, 221.
- (25) Prim. Arnold J. Toynbee: Estudio de la Historia, V. La Desintegración de las Civilizaciones, str. 385, 420; ib. VI. Estados universales, str. 159 (EMECE Editores S. A., Bs. As. 1959); prim.: Slovenska petindvajseta ura — „Tri stopnje“ (Vestnik 1986/4, str. 262-3).
- (26) Prim. A. J. Toynbee, ib., V., str. 385-6, 389-391, 436, 441-448.
- (27) Gl. ib., str. 88, 398-402, 593.
- (28) Gl. ib., str. 385-9, 417.
- (29) Prim. A. J. Toynbee, ib., VI, str. 187-190, 291; prim. tudi Slovenska 25. ura: Smer družbenega posnemanja, Krčenje in širjenje našega časa (V. 85/1, str. 11, 12); ib.: Pot obnove in rasti — poteza umika

in povratka (V. 85/3, str. 212-4).

- (30) „Nirvana“ je pojem budističnega miselnega sistema in pomeni popolno izničenje Jaza, osebne individualnosti, v božji biti. (Gl. Enciclopedia universal, Herder in Pequeño Larousse).
- (31) Prim. A. J. Toynbee, ib., VI., str. 141-159, 162-5, 181-2.
- (32) „Časovni stroj“ (La máquina del tiempo) je fantastična novela Herberta Georgea Wellsa.
- (33) Prim. A. J. Toynbee, ib., VI., str. 224-7, 103-7, 59-62; V.; str. 392-4.
- (34) Prim. ib., V., str. 392-8, 406-7; VI., str. 110-139.
- (35) Primer arhaične miroljubnosti je rimski plebejski tribun Tiberij Grakh, ki je v drugem stol. pr. Kr. hotel doseči agrarno reformo pa je bil od strani zemljiških mogotcev ubit. Njegova žrtev je spodbudila brata Gaja k nasilnemu upor, ki je sprožil vrsto socialnih nemirov, ki so bili začetek propada rimske republike.
- Kot primer miroljubnega futurizma Toynbee navaja začetni židovski mesianizem. Judje so skozi 400 let (586 pr. Kr. Nabuhodonazar — 168 pr. Kr. Antioh Epifan) vzdržali na poti krotkosti, ko so ponudili vrat sirskega jarmu v upanju na Odrešenikov prihod. Prvi judovski mučenci so trpeli in umirali, ne da bi nudili odpor. Po dveh letih mučeništva sedmih makabejskih bratov pod Antiohom pa je nastal silovit oborožen upor judovskih zelotov (Gl. A. J. Toynbee, ib., V., str. 396-8; prim. tudi Enciclopedia Herder.)
- (36) Gl. Toynbee, ib., VI., str. 106-7, 127. Alenka Goljevšček razpravlja, med prispevki za slovenski nacionalni program, o arhaičnosti in civilnosti v zvezi z vprašanjem zrelosti slovenske nacije. (Arhaičnost — civilnost, Nova revija 1987/57, str. 119-129.) Ugotavlja, da obstaja slovenska nezrelost predvsem v tem, da na izzive okolja odgovarjamo „z regresijo v stare obrazce“, kar je znak arhaične miselnosti in teženja, ki je diametralno nasprotje civilnosti. Pomeni namreč preskok iz sedanosti v precivilno, barbaro dobo, ki jo opredeljuje „nezdiferencirano bratovstvo“.
- Bratovstvo, kot „izrazito arhaična kategorija“, je povratek v rodovno družbo, katere osnovni princip je sorodništvo po krvi, ki je „najmočnejša povezovalna sila“ take skupnosti — „ustvarja celoto.“
- „Arhaično bratstvo je poudarjeno ekskluzivno: kar ne spada v njegove okvire, je samoumevno opredeljeno kot zlo.“ Ker so tujei nesorodniki, se jih predpostavlja kot sovražnike. „Za bratovstvo je nesorodnik negacija skupnosti, nečlovek, zaper katerega je vse dovoljeno.“
- Bratovstvo stremi k poenotenju različnosti, k zlitju v novo občestvo, ki ga arhaična skupnost doživlja kot „prerojenje, kot najmočnejše zagotovilo varnosti in obstoja — pa dobiva zato atribut posvečenosti in nedotakljivosti.“
- „V bratovstvu človek ni Jaz (...) je le celica skupnega organizma (...) vozle v skupni mreži (...) Rod ustvarja edini mogočni prostor za obstoj in tega prostora posameznik ne more zapustiti (...) Izgon iz rodu je isto kot smrt.“
- „Zaradi take strukture je bratovstvo zmeraj nujno tudi teror.“ Svojim članom sicer nudi varnost, a za ceno stroge podreditve skupnosti in brezpogojnega sprejetja veljavnih norm. „Vsaka drugačnost je brez pomišljanja iztrebljena kot zlo“, kajti predstavlja napad na „naš Kozmos (...) napad na nas.“
- „Ideologija Bratovstva-terorja“ poraja mite, katerih funkcija je, da uveljavijo uradno resnico kot neizpobitno Resnico, kot „naravni zakon“. Mit ponareja stvarnost in jo podreja željam. „Tako zabriše neukinljivo razliko med željo in stvarnostjo.“
- Iz arhaičnega bratovstva izvira t. i. „milenaarizem“, ki ga avtorica o-

predeli kot „sanje-želja po odrešitvi, vera v raj na zemlji“. V tem pogledu se njena opredelitev krije s Toynbeejevo formulacijo marksističnega mesijanskega futurizma. Vendar milenarizem Goljevšček ne pojmuje kot drugo skrajnost arhaičnosti, temveč le kot obrazec letega. Milenarizem namreč „temelji na arhaičnem razumevanju časa, ki je večno vračanje enakega; začetek in konec sta zamenljivi točki na krožnici in v bistvu ista (...) Dogajanje poteka v krogu (...) kot menjava: staro kapitalistično oblast zamenja nova socialistična oblast,“ ki pa v temeljih nič ne spremeni. „Gre za simulacijo revolucionarnosti, s katero vladajoča psevdo-elita legitimira svoj položaj.“

Kot pojav arhaičnega bratovstva je milenarizem enako ekskluziven. Njegova ekskluzivnost se nujno uresničuje „kot neusmiljen boj z zunanjimi in notranjimi sovražniki,“ proti vsem, ki so drugačni, ki niso „naši“. Ta boj se vrši v znamenju svete vojne, kjer so vsa sredstva dovoljena.

- (37) Gl. J. A. Toynbee, ib., VI., str. 160.
 (38) Gl. ib., str. 138-140, 167-8.
 (39) Gl. ib., str. 172-183, 176-7.
 (40) Gl. ib., str. 190, 208, 268.
 (41) Ib., str. 190-3.
 (42) Ib., V., str. 85; VI., str. 269.
 (43) Ib., V., str. 85, 88, 670-2.
 (44) Moloh ali Baal je bilo moabitsko božanstvo — malik iz bronā vlit, v človeški postavi s telečjo glavo, kateremu so darovali človeške žrtve, zlasti otroke, tako da so jih metali med razbeljene malikove roke. (Pequeño Larousse).
 (45) Gl. A. J. Toynbee, ib., V., 202-3.
 (46) Katari (=čisti), Albigeni, Valdenci so bili manihejska krščanska sekta, ki se je uveljavila v Lombardiji, nekaj v Španiji, zlasti pa močno v južni Franciji. Ta kriva vera se je spočela v Bolgariji po pravoslavnem duhovniku Bogomilu in je po njem dobila ime bogomilstvo, ki se je razširilo po Balkanu, odtod pa preskočilo v ostalo Evropo pod zgoraj označenimi imeni. Sekta je zametavala zakramente, zakon, Cerkev in državo; anarhično gibanje, ki pa je gojilo evangeljsko ubožstvo in dobrotelnost. Sekta je obstajala od 11. do 13. stol. (Prim. Enciclopedia Universal, Herder).
 (47) Prim. A. J. Toynbee, ib., IV., str. 392-4, 670-3; prim. tudi Enc. Larousse in Herder).
 (48) Prim. A. J. Toynbee, ib., IV., str. 598-9, 602-3.
 (49) Prim., ib., IV., 602-3; V., str. 204, 586-8, 590-2; VI., 328-9, 331.
 (50) Ib. VI., str. 137, 139.
 (51) Prim. ib., V., str. 380-1.
 (52) Ib., str. 563-9.
 (53) Leon Bloy: Čakajoča ljubezen (Silvester Čuk: Iskalci in pričevalci, str. 17, oper 1984).
 (54) Margarita: Mensaje del amor misericordioso a las almas pequeñas, str. 347, 428-9 (La legin de las almas pequeñas, Bs. As., 1985).
 (55) Alenka Goljevšček — Arhaičnost - civilnost (Nova revija 1987/57, str. 121).
 (56) Margarita — Mensaje... str. 463.

Popravki k „Slovenski petindvajseti uri“ — Vestnik 1986/4

Str. 257, 1. v. beri: V N. N. prognozi...
 Str. 258, 6. v. beri: gorami...

NAŠI JUBILANTI

Rudi Hirschegger — sedemdesetletnik

Povedali so nam, da naš jubilar ne prenese pohvale. Zato smo sklenili, da v teh vrsticah ne bo nobenih hvalnic, ampak samo suha kronika.

Rudi Hirschegger se je rodil 10. aprila 1917 v Vevčah, v fari Device Marije v Polju. Prvo vzgojo za javno delo je dobil v domačih mladinskih in prosvetnih organizacijah. Kmalu pa je stopil tudi na politično področje in v politične organizacije, kjer je imel priložnost spoprijeti se z domačimi komunisti, kar je bila zanj velika šola za dogodke v komunistični revoluciji, v katerih je igral pomembno vlogo. O vsem tem je mnogo napisanega v Vestniku, Svobodni Sloveniji, Zborniku Svobodne Slovenije in drugod. Pri D. M. v Polju je ustanovil 14. septembra 1942 Vaško stražo. Po razpadu italijanske vojske je vstopil v Slovensko domobranstvo. Znano je njegovo reševanje ameriškega letalca Maurice A. Brasha.

Po vojni se je naselil z družino v Argentini, v Mendози, kjer je ustanovil keramično podjetje C.A.C.E.S. Gledališko delo v Mendози je v njegovih rokah. Okoli njega se zbirajo vsi zavedni protikomunistični borci iz Mendoze. Na političnem področju ima važno vlogo glavnega tajnika Slovenske ljudske stranke za vse zdruško politično delo. — Upamo, da se s temi vrsticami nismo pregrešili zoper stališče jubilara, ki ne prenese hvalnic. Vendar mu želimo še mnogo let za slovenski narod plodnega življenja.

Zoran

(Nadaljevanje s strani 109)

- Str. 260, 4. odst. 2. v. manjka oklepaj pred (Samo...
Str. 261, 2. odst., 3. v. za motom naslova „Kam drži ta pot beri: moramo — nam. „moram“
Str. 262, 3. v. beri: kar — nam. „ker“...; ib. konec 1. odst. beri: maso — nam. „meso“
Str. 264, 7. odst., 4. v. beri: škrom — nam. „kof“
Str. 265, točka 7), 3. v. beri: l. 1923 — nam. l. 1928; ib. predzadnja v. beri: okrožnica — nam. „okrožnice“
Str. 266, naslov beri: Ad b)
Str. 267, 2. odst., 7. v. beri: odločnih — nam. „odličnih“
Str. 268, 5. odst., točka a), 2. v. beri: l 1848 — nam. „l. 1849“
Str. 270, pod t. 2), 4. v. beri: previdno zamolči — nam. „previdno molči“
Str. 271, 8. odst., 2. v. beri: tale temeljna pravila — nam. „tale pravila“
Str. 275, op. (158) 8. v. beri: nekaka moda — nam. „nekako moda“

Nov udarec slovenski samobitnosti na Primorskem

Stoletja so nam Slovincem tuje sovražne sile trgale kos za kosom naše zemlje. Od nekdanjega slovenskega ozemlja 70.000 km² temeljito okleščena, je ostalo le še kakih 25.000 km². A to prisvajanje slovenske zemlje se nezadržno nadaljuje še danes v zamejstvu pod najrazličnejšimi pretvezami — v okviru „demokratske zakonitosti“.

Po poročilih iz Primorskega, se nahajamo pred novim vdorom na strnjeno naseljenem slovenskem ozemlju. Žrtev „demokratskega“ razlaščenja je postala tokrat vas Sovodnje pri Gorici. Slovenski social-komunistični občinski odbor se je namreč pod vplivom sindikatov in vsedravnih italijanskih strank odločil za prodajo slovenske zemlje proti volji večine Sovodenčanov. Za komunistični občinski odbor je seveda zemlja, izginotje narodov, asimilacija malih narodov z velikimi, postranskega pomena. Da je bila zapravljena Koroška, dobršen del Primorske (cona A), Beneška Slovenija, Trst, Gorica, čeprav že zasedena po partizanskih enotah — za slovenske janičarje še ni dovolj. Nova italijanska tovarna „Manufattura Goriziana“ bo imela zato tem lažje delo. Njeno vgnezdenje sredi strnjeno naseljenega slovenskega okolja bo rodilo kaj kmalu težke, že predvidene posledice.*

Sovodnje — ta majhen biser slovenske zemlje bo postopoma izgubljal pristno slovensko domačnost. Prijazne ljubke domačije z vsemi naravnimi lepotami, bodo izginevale, s tovarno se bo začelo onesnaženje okolja, okoli nje naseljevanje italijanskih družin, namesto žuborenja domačega jezika se bo šopirila tuja govorica. Ta postopek umetnega ustvarjanja tujejezičnih otokov ne prizadeva samo Sovodnje, ampak ogroža vse slovenstvo. Slovenci v svobodnem svetu ne moremo in ne smemo mirno gledati koloniziranje slovenske narodne skupnosti, ki ga je začel Mussolini in ga demokratična Italija nadaljuje s taktičnimi izgovori, toda z istimi nameni. Moral bi se sprožiti val ogorčenja in protestov vseh vrhunskih organizacij iz svobodnega sveta in nuditi vso podporo primorskim Slovincem v boju proti italijanski kolonizaciji in raznim oprodam slovenskega porekla. Slovenska social-komunistična uprava je najbrž pozabila, da je ta sramotna predaja slovenske zemlje popolnoma v nasprotju z boji v NOB, kjer je bajé „tekla kri za vsako pédenj slovenske zemlje“ — a na žalost zaman.

Nemci na Južnem Tirolskem (Alto Adige) na noben način ne dopuščajo, da bi kaka nemška posest prišla v roke, ki niso nemške. Tako Tirolci, ki imajo za seboj trdno zaledje in oporo matične države. Kaj pa

* V dobi fašizma je bila ustanovljena posebna državna ustanova „Ente Nazionale delle Fre Venezie“ z edinim namenom nakupovanja zemlje obubožanih slovenskih kmetov in nje naseljevanja italijanskih družin. Te proslule ustanove že davno ni več, ostali so le isti cilji, čeprav pod drugimi imeni in drugačnim družbenim sistemom.

Jugoslavija, „zmagovalka“ v zadnji svetovni vojni in podpisnica mirovne pogodbe? Koliko je storila za obrambo pravic Slovencev na Primorskem? Njen molk in brezbržnost do zamejskih Slovencev že ne preseneča nikogar več! Primorski Slovenci so v neenakem boju za svojo samobitnost osamljeni, prepuščeni sami sebi, brez izdatne, konkretne pomoči, ki bi jim bila nujno potrebna. Spričo tako perečega stanja je razumljivo, da postaja italijanizacija slovenskega okolja vedno močnejša in brezobzirnejša.

Razbitje enotno strnjenege naseljenega slovenskega ozemlja z gradnjo novih avtocest, upeljevalnikov, jeklarnimi, tekstilnimi industrijami itd. se bo nadaljevalo do končnega uničenja slovenskega življenjskega prostora, če ne bo organiziranega odpora in pomoči vsaj od zdornskih Slovencev iz vseh zemeljskih celin.

Resnica je tudi, da narodnih nesreč niso vedno krivi samo tujci, ampak v neki meri tudi Slovenci sami. Sramotno protinaravno ravnanje slovenske komunistične uprave v Sovodnjah to potrjuje! T. Š.

NEKEMU MODRIJANU

V pretekli številki Katoliškega glasa sem bral o nekem našem modrijanu, da je trdil: „Nič hudega ni, če narod ostane brez zemlje, saj so jo tudi Judje izgubili, pa so se do danes ohranili.“

Tega modrijana vprašujem: „Ali ve, kaj je bil Ente Nazionale delle Tre Venezie? Če ne ve, kot tudi marsikdo mlajših ne ve, mu povem, da je bila to državna ustanova fašističnega režima, ustanovljena in finansirana z državnim denarjem z namenom, da kupuje zemljo in domove slovenskih kmetov, ki so zašli v denarne težave, in nanjo naseljuje italijanske družine. V Boenu pa so odprli jeklarsko industrijo, da so lahko naselili v tem mestu številne italijanske družine. Mussolini je dobro vedel, da se s koloniziranjem najuspešneje raznoroduje neko ljudstvo.“

Po zadnji vojni Nemci na Južnem Tirolskem (Alto Adige) zlepa ne pustijo, da bi kaka nemška posest prišla v roke, ki niso nemške.

Judje so res bili skoro dva tisoč let brez svoje zemlje in domovine. Toda po zadnji vojni so se po dva tisoč letih vrnili v Palestino in ustanovili svojo državo. Dva tisoč let so o tem sanjali, ker so želeli imeti svojo zemljo in svojo državo. Za uresničitev teh sanj so žrtvovali kri, denar, solze. In še žrtvujejo.

Torej, gospod modrijan, ali je zemlja res drugorazrednega pomena za neko narodno skupnost? Seveda je, toda za marksiste, ki govorijo o izginotju narodov in o asimilaciji malih narodov z velikimi, kot se že dogaja v Sovjetski zvezi. Toda to je mnenje tovariša Edvarda Kardelja in našega sovodenjskega modrijana. Mnogi drugi mislimo drugače. Zato smo se borili in se bomo borili zoper razlašanje slovenske zemlje, ker to pomeni koloniziranje naše narodne skupnosti, koloniziranje, ki ga je začel Mussolini in ga demokratična Italija nadaljuje z drugačnimi izgovori, toda z istimi nameni. Slovenski modrijani ji pa pomagajo. (r+r)

(Katoliški glas, 12. 3. 87)

Ludvik Ceglar

PAPEŽI IN FATIMSKA SKRIVNOST (19)

MARIJINO SPOROČILO SVETU (17)

(12) Bog bo svet kaznoval z vojsko

(Nadaljevanje)

13. Dovolj znamenj, da bi v primeru vojske z Jugoslavijo nacisti skušali do kraja obračunati s koroškimi Slovenci, in en močan razlog več, da bi slabo oborožena Jugoslavija skušala za vsako ceno ostati zunaj vojske. Namesto da bi se Beograd trudil, da bi rešil te nesrečneže, so neodgovorni srbski oficirji kovali zaroto, da bi Hrvatom vzeli samoupravo, ki so si jo 26. 8. 1939 z blejskim sporazumom pridobili, in so z državnim udarom pahnil v neizmerno trpljenje jugoslovanske narode in z njimi tudi narodne manjšine. Dotlej so nacisti še imeli nekaj obzira do koroških Slovencev, odtlej so jih skupaj z drugimi Slovenci brezobzirno uničevali.

Ko so Hitlerjevi bombniki na cvetno nedeljo zjutraj hladili bojevniško razpoloženje beograjskih brezglavih kričačev, so gestapovci že pričeli zbirati koroške duhovnike in z njim polniti zapore. Največ so jih zaprli isti dan popoldne pri križevem potu, druge na veliki teden. V Beljaku so jih zaprli 17. drugod še 36. Bila je nevarnost, da jih odpeljejo v taborišče. Kakor se je pozneje nadškof Stepinac zavzel za mariborske in gorenjske duhovnike, tako se je za celovške duhovnike potegnil škof Rohrachar, kapiteljski vikar leta 1939. V začetku maja so bili izpuščeni, a so morali podpisati izjavo, da bodo zapustili slovenske župnije. Janezu Spornu so se tresle roke, ko je podpisoval, da pod kaznijo koncentracijskega taborišča ne bo znil besede o razmerah v zaporu.

Po plebiscitu leta 1920 je odšlo s Koroške 42 duhovnikov, leta 1941 pa 53, nekateri na nemške župnije, preostali v druge škofije, v ječo ali taborišča. Tudi kardinal Innitzer je slovenske duhovnike rad sprejel.

Jožef Drobiunig je bil obsojen na 15 let ječe. Alojzij Nadrag je šel za dve leti na nemško župnijo, bil petkrat zaprt in poslan v Dachau. Tudi Franc Fertalla, Janez Petrič in Jožef Verhnjak so prišli v Dachau. Alojzij Vavti je bil zaprt 22 mesecev in končno poslan v Dachau, ki so ga Amerikanci zasedli, preden je on tja prišel (ND, KMD 1984 i. dr.).

Tudi iz Slovenije, zlasti iz jugoslovanskega dela Koroške, so nacisti nekaj duhovnikov odpeljali v celovške zapore. Že 10. 4. 41 je bil aretiran najvidnejši duhovnik tega ozemlja Matija Munda, prošt, dekan in župnik v Spodnjem Dravogradu. Skupaj z njim je bil v Celovcu zaprt Franc Hrastelj, tedanji ravnatelj tiskarne sv. Cirila. Dekan in župnik v Mežici Janez Hornboeck, rojen 5. 7. 1878 v št. Janžu v Rožu, je prišel v celovško policijsko ječo že na cvetno nedeljo 6. 4. 41 (NRD 86).

14. GORENJSKI IN ŠTAJERSKI SLOVENCİ. Kakor na Koroškem so nacisti tudi na štajerskem in Gorenjskem hoteli s Slovenci obračunati.

Iz dokumentov, ki jih je v Nürnbergu predložila komisija za ugo-

tavljanje hudodelstev, se razvidi, da so nacisti že več let pred vojsko izdelali načrt za preselitev Slovencev (OV 17). Bivši Hitlerjev minister Rauschnigg, ki je malo pred vojsko pobegnil v Švico, je podpisal Hitlerjeve načrte za uničenje Judov in preseljevanje slovanskih narodov, tudi slovenskega. Na dan beograjskega vojaškega udara je Hitler podpisal akt za uničenje Jugoslavije. Še pred vdorom je načelnik gestapa Himmler v Celovcu dejal, da bo treba z Gorenjske izseliti najmanj 100.000 Slovencev. V Palestini je na procesu proti Eichmannu točka 10 obtožnice obravnavala preseljevanje gorenjskih in štajerskih Slovencev. Z dokumenti so dokazali, da je on preseljevanje osebno nadzoroval. Nekaj dni po okupaciji je v Mariboru osebno dal navodila za preseljevanje Slovencev. V smernicah, ki so jih izdelali Himmler, Eichmann in gauleiter štajerske Ueberreiter je bil ukazano, da se s štajerske izselijo vsi izobraženci, po letu 1918 priseljene osebe in zavedni Slovenci. Vključeno je bilo izseljevanje iz Posavja.

Hitler je 26. 4. 1941 v Mariboru dal povelje: „Napravite mi to deželo spet nemško!“ Ueberreiter pa je ukazal: „Napravxite mi to deželo nemško, tako nemško kot je vsa druga štajerska!“ Na konferenci v Gradcu je Ueberreiter 6. 5. 1941 govoril o izselitvi 260.000 Slovencev, Himmler pa je to pot zahteval izselitev 100.000 Slovencev z Gorenjske. Hitler je 24. 5. 1941 osebno zapovedal, da se izseli na Hrvaško in v Srbijo 280.000 Slovencev. Bundesfuehrer Steindl je razglasil: Iztrebili bomo vse uši iz naših kožuhov (ZSS 65, 248/9).

Nemci so bili o vsem informirani po članih „pete kolone“, ki je obstajala in bila dobro organizirana že od leta 1933 skoraj iz samih Nemcev in nekaj slovenskih plačancev, ki so prejemale denar obenem od Nemcev in od Kominterne. Bili so o vsakem duhovniku natančno obveščeni. Takoj po zasedbi Spodnje štajerske leta 1941 se je pričelo preganjanje Slovencev, zlasti duhovščine in drugih izobražencev (DŽ 46, 8, 157).

Prve aretacije so bile 8. in 9. aprila v Gornji Radgoni, 10. 4. v Mariboru. Na veliko je gestapo začel aretirati 15. 4. 41. Na osnovi izdelanih načrtov in s pomočjo ovaduhov so z moškimi, ženskami in otroki napolnili ječe, vojašnice, samostane i.dr. po Spodnjem štajerskem (ZSS 65, 249).

Nemška koncentracijska taborišča in zapori so zelo povečali strahote druge svetovne vojske. Po osvoboditvi nacističnega taborišča Auschwitza je L'Oservatore Romano zapsal, da „človek lahko le strahoma pomisli na to, kje so meje sovraštva in krutosti.“ List to „taborišče smrti“ imenuje „kraj, ki je bil postavljen na sovraštvu in zaničevanju človeka v imenu neke nore miselnosti“ (DR 1985, 7, 3).

Vse to velja za vsa nemška taborišča in ječe. Nemški pazniki so na splošno s satansko hudobijo mučili, poniževali in trpinčili nesrečne žrtve.

15. PREGANJANJE DUHOVNIKOV. Zdi se, da so nacisti s posebno zlobo trpinčili duhovnike. Za slovenskega duhovnika Puncerja je bil prihod iz zaporov v Celju in Mariboru v Dachau — „veliko olajšanje“ (OGD).

Že na dan vdora v Slovenijo je bil v Gornji Radgoni ustreljen župnik Gaberc Martin (OGD).

V Mariboru so vse duhovnike razen škofa Tomažiča, stolnega župnika in še enega duhovnika ter treh starih frančiškanov zaprli v mestno kasarno, ki je bila kazensko taborišče za duhovnike vse škofije. Tu so se dogajale stvari, ki jih nikoli nihče ne bo mogel popolnoma opisati (DŽ 1946, 8, 157 in 1972, 9, 7).

Poročilo iz leta 1946 se glasi: V Mariboru so bila mučenja vseh vrst in zašramovanja, kakršna, so si le mogli izmisliti. Pretepanje, praznenje greznic z golimi rokami! Gestapovci so pljuvali na tla, kar so morali duhovniki polizati. Gestapo je vodil duhovnike vsak dan na delo. Podirati so morali pravoslavno cerkev v parku pred državno realno gimnazijo. Voziti so morali po mestu vojaške kuhinje. Bili so vpreženi v vozove namesto konj. V kasarni so bili zaprti v prenapoljenih prostorih, tako da niso mogli ne sedeti ne ležati. Posebno grozna so bila zasliševanja, pri katerih so gestapovci uporabljali posebne stole za mučenje. Mnoge so pri teh zasliševanjih za zmeraj pohabili. Pred vsem so hoteli ljudi živčno uničiti in tako onemogočiti za nadaljno duhovniško službo. Posluževali so se za to različnih sredstev. Tako so na primer postavili človeka k zidu in mu streljali okrog glave z revolverjem (DŽ 46, 8, 157/8).

16. Obstoja natančnejše poročilo o zaporu mariborskih frančiškanov, ki je tu skrčeno: Iz samostana so jih odpeljali na belo nedeljo 1941. Vsak je smel vzeti le brisačo in odejo. Po tri do štiri so odpeljali v ječo. V celici za tri osebe jih je bilo 16. Imeli so le malo slame na tleh. Bili so kot sardine v škatli. Vojaki so jih čez dan vsak čas gonili na delo. Za stare patre je bilo zelo naporno. Studila se jim je surovost, s katero so jih naganjali k delu. Med tri tisoč jetniki so dajali frančiškonom najbolj ponižujoča dela. Hoteli so jih posebno ponižati. Čistili so stranišča, hodnike in sobe, kjer so spali stražarji. Vsak čas so prihajali v celice vojaki in zahtevali, da so jim snažili čevlje. Tudi neko nemško dekle je zahtevalo, da ji duhovnik očisti čevlje. Čez nekaj mesecev je pri plesu padlo z okna in se ubilo. Ponoči nihče ni smel na stranišče. Ker je neki brat šel, je priteklo v sobo pet stražnikov in vanj naperilo puške. Odpeljali so ga in preteпали s puškinimi kopiti. Pod smrtno kaznijo so mu zapovedali, da mora o vsem molčati. Star pater je moral čistiti stopnice od madežev strnjene jedi. Da jih je lažje odstranil, je nanje pljunil. Stražnik ga je odpeljal, češ da, je pljunil pred njim in razžalil nacistično visokost. Sredi noči so ga odvedli v drugo sobo. Moral je vso noč klečati pred jetniki, nato so ga dva dni vlačili okrog kot norca in ga mučili na razne načine. Zaradi trpljenja je kmalu umrl. — Skoraj vsak teden so bili zasliševani. Na vprašanje: „Kdo si,“ je moral vsak odgovoriti, da je Pfaffe — far. Neki škofijski duhovnik tega ni maral izreči in je večkrat rekel, da je katoliški duhovnik. Odvlekli so ga v temnico in že med potjo preteпали in mučili. Izbili so mu več zob. Po več dneh se je vrnil. Na binkoštno soboto in nedeljo so morali izprazniti gnojnično jamo. Kdor ni dobil lopate, je moral na delo z rokami. Če so na skromno jed čakali v vrsti, so vpili nanje, da so požrešna živina, ki bi rada samo žrla. Če niso čakali

v vrsti, so vpili, da nočejo ubogati in so leni, da se jim še žreti ne ljubi. Ko so nekoč že dve uri v vrsti čakali na večerjo, je stražnik zravnal vrste tako, da je šel z bajonetom tik pod njihovimi bradami, da bi jim bil lahko vratove prerezal. Očitali so jim, da so prej nemško domovino napravili slovensko. Iz vsega, kar so počeli z redovniki in duhovniki, je izžarevalo sovraštvo nacizma do vsega verskega. Zato so se povsod najprej znesli nad cerkvami, samostani in župnišči, potem šele so pričeli preganjati, seliti in pobijati ljudstvo (AM 191 april 114/5 in maj 152/3).

17. Škof Držečnik pripoveduje: Nemci so me aretirali 21. 4. v ponedeljek po beli nedelji v bogoslovnem semenišču. Ravnatelja kan. Osterca so odpeljali že prej. Blagajno so izropali, ostalo je še nekaj malega. Postavili so me za vahuha hiše in zagrozili, da me bodo ustrelili, če bo kaj izginilo.

V meljski vojašnici, kamor so nas duhovnike po aretaciji zaprli, je bilo v začetku zelo grdo. Vso oblast so imeli esesovci, graški nacisti. Pozneje je prišla navadna policija in je bilo veliko boljše. Ostal mi je lep spomin na nekega policista. Prav svetniški človek. Med obveznimi vajami in telovadbo na dvorišču sem zgubil rožni venec. Iskal sem ga v sobi, kjer smo bili natrpani kot sardine. Ležali smo kar na tleh, na slami. Tedaj vstopi tisti policaj: „Je kdo izgubil rožni venec?“ Takoj sem se oglasil: „Jaz.“ „Pa ga tudi molite?“ „Seveda.“ Eden izmed duhovnikov, ki je stal poleg mene, se je nasmehnil, češ zdaj se bo začel norčevati in te sramotiti. Policaj pa mu je rekel: „Zakaj se smejete? Mislím resno.“ Nato meni: „Tudi jaz ga molim. Vam lahka naložim pokoro?“ „Prosim.“ „Zmolite en rožni venec za sv. očeta.“

Pozneje je stalno prihajal k nam, nas spodbujal in nam dajal poguma, da duhovnik ne bi bil mogel boljše. Naj ne klonemo, saj se bo za nas vse dobro končalo. Prosili smo ga, naj pride večkrat, pa je dejal, da ne more, ker nanj hudo pazijo. Nekdo mu je predlagal, naj pride večkrat, da mu očistimo škornje, kakor smo jih morali drugim policajem. Odvrnil je, da duhovniki njemu nikoli ne bodo čistili škornjev (DR 71, 24-25, 9).

18. V poročilu, ki ga je ban Natlačen 8. 6. izročil Piju XII., je povedano, da so Nemci slikali duhovnike, ki so podirali pravoslavno cerkev, in slike poslali v Srbijo, da bi tam zanetili sovraštvo proti Slovincem in katoličanom. Škofijo so zastražili, prijeli tri kanonike, zaprli bogoslovje in malo semenišče. Aprila in maja so dekani, priorji in župniki v duhovniških oblekah pometali mariborske ulice in z golimi rokami pobirali kravjeke in konjske fige ter čistili javna, stranišča. Župniku Lahu od Sv. Miklavža pri Ptujju in profesorju Jehartu so polomili rebra. Pisatelj ljudskih iger Davorin Petančič se je moral plaziti po tleh. Duhovnike so skoraž vse zaprli.

Po drugem poročilu je po dveh mesecih okupacije od 474 duhovnikov škofije ostalo sedem (ZSS 1965, 249).

Duhovniki so bili zaprti po koncentracijskih taboriščih in tam izpostavljeni vsem mogočim ponižanjem in nadležnostim. Prva žrtev je bil je-

zuit p. Alojzij Žužek, starček 76 let, ki je pred smrtjo izpovedal sotrpino v ječi: „Velikokrat so me topli in bili...“ (OU 63, 5-6, 161/2).

Zaporji so bili razen v Mariboru in Celju še v Ptujju, Slovenjgradcu, Marenbergu in Gornjem gradu. Končno so spravili skupaj vse duhovnike iz raznih zaporov v Rajhenburg. Tam so spremenili trapistovski samostan v zapore (DŽ 46, 8, 158).

19. Francoski trapisti so prišli v grad Rajhenburg 21. 4. 1881. Leta 1941 je bil za opata izvoljen p. Pij Novak. Leta 1941 je bilo 90 menihov, ki so jih Nemci z opatom pregnali na Hrvaško. Banjaluški trapisti so jih sprejeli 35. Nekatere menihe so Nemci zadržali, da so jim delali čokolado, likerje in sir. Samostan so spremenili v zbirno taborišče na izgnanstvo obsojenih Slovincih. Sprva so jih pošiljali v Srbijo in Hrvaško, pozneje v Šlezijo. Skozi to taborišče je šlo okrog 45.000 slovenskih pregnancev (DR 81, 19, 6).

Biseromašnik Janko Kokošinek pripoveduje: V mestni mariborski vojašnici so nas, mariborske duhovnike, zbirali Nemci od 17. aprila naprej. Bilo nas je okrog 100. Potem ječa v Rajhenburgu v prostorih nad konjskimi hlevi na gradu. Tam sem preživel dva meseca. Hrane smo imeli toliko, da smo se preživeli. Bilo mi je 40 let, zato sem lažje prenašal vse tegobe. V mariborski ječi smo imeli zelo grobe stražnike: pomotali smo ceste, čistili stranišča. Iz Rajhenburga sem odšel v Beograd k škofu Ujčiću (DR 83, 17, 5).

V Rajhenburgu so morali duhovniki ob najslabši prehrani opravljati najhujša dela, obenem pa prenašati vsa mogoča mučenja. Posameznike so mučili v bunkerjih in mnogi bodo nosili za vedno znamenja teh nemških nasilij (DŽ 46, 8, 158).

Poročilo o frančiškanih nadaljuje: Po šestih tednih so bili prepekljeni v Rajhenburg. Stanovali so na skednju, v samostanu so bili vojaki in visoki gospodje. Kapelo so spremenili v plesno dvorano. Redovniki so delali na polju in na cesti. Hrana je bila slaba. Druge so poslali v Zagreb. Frančiškani so morali ostati še deset dni, da so opravljali dela, dokler niso prišli novi zaporniki. Nato so jih odpeljali v Maribor, kjer so spet čistili po vsakem transportu. Po enem tednu so odšel na Hrvaško.

V Rajhenburg so pripeljali tudi kapucine iz Celja. Predstojnik je prinesel s seboj posvečene hostije, s katerimi so se obhajali ponoči ob baterijski zatemnjevi luči (AM 1951, 5, 154).

Frančiškanski gvardijan v Nazarjih p. Kerubin Tušek je v Rajhenburgu tako zbolel, da je moral iti v bolnišnico (OV 23).

20. Za zaprte duhovnike mariborske škofije se je zavzel sosednji nadškof Alojzij Stepinac in jih dobil v svojo nadškofijo. Škof Držečnik pripoveduje: Na praznik sv. Cirila in Metoda so nas odpeljali v Zagreb. Vsi nas niso lepo sprejeli. Očitani so nam Korošca. Nadškof Stepinac nas je tolažil: „Prepričan sem, da se boste vrnili in da to nasilje ne bo zmagalo“ (DR 71, 24, 9).

Dr. Držečnik je bil kaplan v zagrebški nadškofiji. Ob 25-letnici nje-

govega škofovanja 15. 12. 1971 je bil v Mariboru navzoč zagrebški pomožni kof dr. (Škvorc, ki je ponovil misel nadškofa Stepinca, da so izgnani slovenski duhovniki bili za Hrvaško blagoslov (DR 72, 1, 7).

KRATICE:

OGD — Ognjišče 1975, Kalvariji je bilo ime Dachau. Priečevanja slovenskih duhovnikov, ki so med vojno bili v Dachau, ob 30-letnici rešitve iz taborišča; ov številkah junij in julij na 9 straneh.

OU — Omnes unum — mesečnik, Bs. As.

OV — Organizacijski vestnik, Ljubljana, 1958; št. 1-3.

V SPOMIN

Zapustil nas je Maks Loh

Dne 21. januarja 1987 je v Argentini umrl naš zvesti in odločni soborec **MAKS LOH**, neustrašen borec zoper komunistične zločince.

Rajni Loh se je rodil 7. maja 1909 v Ljubljani, študiral je na gimnaziji in na ljubljanski univerzi. Prayne študije je končal leta 1935. V službi je bil v Privilegirani agrarni banki, nato pa se je posvetil sodni stroki in napravil izpít za sodnika. Leta 1943 je nastopil službo na ljubljanski policiji, kjer je bil dve leti vršilec dolžnosti šefa političnega oddelka. Dobro je poznal komunizem v teoriji in praksi. Komunisti so ga skušali na vse načine odstraniti, ker je odkrival njihove tureže in sodelavce tudi na najvišjih mestih.

Treba je omeniti nek značilni dogodek v življenju pok. Loha. Leta 1932 je v Akademskem domu v Ljubljani našel po vseh prostorih raztresene komunistične letake. Odnese! jih je dr. Lambertu Ehrlichu, ki je nato sklical sestanek nekaterih katoliških akademikov in z njimi začel boj zoper komunizem. Ustanovili so glasilo Stražo v viharju in po tem imenu se je ta akademska skupina imenovala „stražarji“, ki je v času komunistične revolucije ves čas aktivno sodelovala v boju zoper komuniste.

Ob koncu vojne se je pok. Loh umaknil v Vetrinje, nato je odšel v Italijo, kjer se je skrival v raznih samostanih, ker so ga komunisti zasledovali. Dne 4. oktobra 1947 je prišel v Argentino, kjer se je zaposlil pri raznih delih, ves čas pa je tudi sodeloval pri Akademskem klubu Straža in pri Društvu slovenskih protikomunističnih borcev. Pisal je članke v Vestnik, Svobodno Slovenijo, Slovensko državo in še drugam. Bil je zaveden Slovenec in njegov ideal je bila samostojna in svobodna, suverena slovenska država. Bil je globoko veren mož in tudi umrl je lepo spravljen z Bogom.

Pokopan je bil na pokopališču v San Martinu. Od njega sta se poslovala v imenu Akademskega kluba Straža Martin Duh, v imenu Društva slovenskih protikomunističnih borcev pa Miha Benedičič.

Dobri Bog naj nakloni tolažbo njegovi družini, njemu pa naj da večni mir in pokoj.

SmR

Ludvik Ceglar

Opombe h knjigi Škof Rožman

(Nadaljevanje)

Kongres Kristusa Kralja reši Ljubljano

77. Trinajst mesecev po evharističnem kongresu v Budimpešti je bil od 25. do 30. junija 1939 v Ljubljani mednarodni kongres Kristusa Kralja. Za ta kongres je papežega legata imenoval Pij XII., ki se je dobro leto prej peljal skozi Ljubljano v Budimpešto. Natančnemu Kolaričevemu popisu (ŠR II, 383-392) je treba dodati še lepo plačilo, ki sta ga Ljubljana in slovenski narod za ta kongres prejela.

Po kongresu Kristusa Kralja je ljubljanski zdravnik dr. Anton Brečelj že po izbruhu vojske potoval na Bavarsko v Konnersreuth, kjer si je hotel kot zdravnik od blizu ogledati primer Terezije Neumann, ki je kakor apostol Pavel, sv. Frančišek Asiški, nemška redovnica avguštinka Ana Katarina Emmerich (1774-1824) in kapucinski pater Pij iz Petralcine prejela Kristusove rane ali stigme. Rane na nogah so ji delale veliko težav. Več let je njena edina hrana bila vsakodnevno obhajilo. K njej je prihajalo mnogo romarjev, ki so v njenih napovedih iskali tolažbo. Nacistični vojaki so jo večkrat skušali ubiti, a vaščani so jim prekrizali načrte. Cerkevna oblast romanj ni prepovedala. Na velike petke so njene rane ves dan krvavele in je govorila v aramejščini, ki je bil Jezusov materin jezik.

Dr. Brečelj je opazil, da so bili Nemci močno zaskrbljeni in so jo prestrašeni spraševali, kaj bo z Nemčijo.

„Nemčija bo zgorela v ognju in bo plen popolnega razdejanja.“

„Kaj naj naredimo, kje bo varno?“ so spraševali Terezijo, ki je odgovorila:

„Ljubljana bo edino mesto, ki bo obvarovano pred hujšimi vojnimi grozotami. Pred nekaj dnevi je bil tam kongres Kristusa Kralja. Bog bo zaradi tega to mesto obvaroval.“ (SLS 377)

Prvi del napovedi se je sčasoma pričel uresničevati. Potlej ko so Nemci strahotno porušili mesta, kakor Coventry v Angliji, Rotterdam in Beograd, so tudi njihova mesta prišla na vrsto.

78. Tu bo govor o drugem delu napovedi. Ljubljana bi bila mogla biti uničena z bombardiranjem iz zraka, v bojih ali iz okupatorjevega maščevanja. Lahko bi jo bila sesula v razvaline nemška letala na cvetno nedeljo 1941 ali pozneje zavezniška letala, kakor so sesula v njeni bližini Celovec in Beljak ter na veliki teden 1944 tudi Beograd.

Da je Bog Ljubljani dal namenjeno nagrado, je pripeljal ameriškega Slovenca Andreja Kobala v službo v političnem oddelku ameriške vojne obveščevalne službe (G-2).

Kobal se je rodil leta 1899 v Cerknem na Goriškem. Oče je šel delat v Ameriko in se po letih vrnil. Andrej je oravil tri razrede gimnazije v Gorici. Med vojsko je moral iti na fronto. Leta 1921 je odšel v Ameriko, kjer je končal visoko šolo in dosegel doktorat. Leta 1943 je dobil službo v uradu najbolj tajne vojaške in civilne službe za obveščevanje glede sabotažnih in političnih operacij za frontami držav Nemčije, Italije in Japonske in v deželah, ki so jih te države zasedle (O. S. S.). Bil je poslan v službo v Kaire v Egiptu. Od tam je prišel v Washington v Pentagon v službo pri G-2. Iz varnostnih razlogov je G-2 dopuščala dostop do strogo tajnih zadev samo v Ameriki rojenemu osebu. Vendar sta bila med 200 oficirji tudi Kobal in neki Italijan, po činu kapetan. Kobalu je morda pomagalo to, da je njegov oče bil nekaj ameriški državljan.

Kobal in načelnik oddelka polkovnik Jadwin sta postala iskrena prijatelja in somišljenika. A že dva do tri mesece po Kobalovem prihodu je bil Jadwin premeščen. O Rooseveltu so se širile govorice, da Stalinu preveč zaupa in se obdaja s svetovalci, katerim koristi ZDA niso brezpogojno pri srcu. Vendar je Jadwinov naslednik polkovnik Schow (Skau), ki je do tlej delal v istem oddelku, bil nadvse pošten in v sposoben načelnik. Bil je kadet vojne akademije skupaj z generalom Einsenhowerjem in je z njim ostal prijatelj do smrti. Kobal in Schow sta bila v G-2 le nekaj mesecev in v tem času se je reševalo vprašanje o bombardiranju Ljubljane (SPP 9-258).

79. Ko so v odseku ocenjevali poročilo agentov glede prometnih žil med Nemčijo in Italijo, je italijanski kapetan vztrajal pri mnenju, da je od vseh železniških prog za vojni promet najvažnejša proga iz Gradca prek Maribora in Ljubljane in da bi zato ti dve mesti morali biti prvenstveno (priority) cilj za rušenje. Linija iz Innsbrucka v Verono in iz Beljaka preko Trbiža v Videm je ocenil kot manj važni za Hitlerjevo armado.

Bo ta kapetan, po rodu Italijan, izjalovil božji načrt glede obvarovanja Ljubljane? Kobal pripoveduje: Na seji sem takemu izvajanju oporekal največ na podlagi poročil, katera sem že v Kairu prejemal dnevno v radiogramih od dolenskega poročevalca, postavljenega blizu Ljubljane. Poleg tega sem imel dovolj podatkov o vseh drugih prometnih črtah, vodečih s severa v Italijo. Schow je podprl moje tolmačenje. Da bi iz kapetanovega vztrajanja odsevala pristranost, to je, da bi na primer rajši videl bombardiranje Ljubljane kot pa Verone in drugih italijanskih križišč, nisem opazil, a polkovnik je morda bil pod takšnim vtisom.

Kapetan je bil odslovljen. Zgodilo se je to nekaj tednov po nastopu Schowa. Mogoče so bili vzroki za odslovitev drugi. Odslej je bil v G-2 Kobal edini, ki ni bil Amerikanec po rodu.

Schow me je pogosteje kot Jadwin jemal s seboj na skupne konference. Pred sejo je vedel, o čem bodo govorili in o snovi se je z menoj posvetoval glede stališča, katero naj bi zavzel na seji. Tako se je zgodilo v dveh primerih, da sva šla skupaj na sestalek za pogovore o strateških točkah, mestih in prometnih križiščih med Nemčijo in Italijo. Schow mi je

pred sejo dejal, da se strinja z mojim tolmačenjem glede Ljubljane, ki ni predstavljala nikakšnega strateško vrednega cilja za bombardiranje. Rekel je, da je to videl iz mojih odgovorov odslovljenemu kapetanu. Dodal je, da je tudi drugim oficirjem o tem stališču že govoril. Obenem mi je rekel, da bi bilo najbolje, če jaz namesto njega na konferenci podam razloge proti bombardiranju mesta, katero jaz, je prijateljsko naglasil, tako dobro poznam. „Podkovan“ s podatki o vseh prizadetih prometnih zvezah in strateško važnih točkah, sem na konferenci navedel potrebno in naglasil, da bi z bombardiranjem takega mesta, kot je Ljubljana, amerškemu vojnemu prizadevanju več škodovali kot koristili. Konferenca v G-2 ni bila odločilna, a vrhovno poveljstvo za armado in letalstvo v Sredozemlju je moralo priporočila upoštevati. Ljubljana je bila izbrisana z zemljevida strateških mest za bombardiranje, vsaj zaenkrat.

80. Le kakšne tri tedne po omenjeni konferenci je moral od nekod priti predlog za bombariranje Ljubljane in Zagreba. Vedel sem, da je to mesto v neki, sicer neznatni meri, bilo prizadeto, in poročilo je prišlo o nepojasnjenih bombnih eksplozijah nekje na periferiji Ljubljane. Na konferenci so se torej obnovile razprave o strateško pomembnih mestih. Polkovnika Schowa sem dodatno informiral o dogodkih in na moje prigovarjanje je sam zavzel na seji stališče, da se obe ti dve mesti črtata kot strateško važni in da se sredozemski komandi izda zadevni ukaz vsaj do preklica iz glavnega štaba. Polkovnik Schow mi je po konferenci, katere se po naključju nisem udeležil, povedal, da je v zagovoru glede Zagreba naletel na oporekanja, češ da je Paveličeva NH napovedala vojsko in da se njena politika in početje v ničemer ne razločujeta od Hitlerjevih. Priporočila je letalska komanda dobesedno upoštevala: Ljubljana in Zagreb sta bila rešeni mesti.

Ko obujam spomine na službovanje pri G-2 v Pentagonu, si moram priznati, da sem Ljubljano in Zagreb zagovarjal in branil z nepristranskega, objektivnega stališča. V nobenem oziru nisem menil, da bi razrušenje Ljubljane bilo v korist kogarkoli razen mogoče sovražnika. Obenem pa moram priznati, da so me srčna čustva do „Bele Ljubljane“ krepila v mojih zagovorih in priporočilih, da se slovenska prestolnica ohrani brez poškodovanja. Ljudstvo je tako in tako preveč trpelo pod Italijani in Nemci, poleg tega pa še zaradi krutih notranjih sporov v dobi revolucije. Mislim, da nihče zunaj dežele ni mogel biti podrobneje in nenehno poučen o vsem, kar se je dogajalo, ko jaz. Zato sem „dolgo vas“, ki stoji ob Ljubljanici, toliko bolj ljubil ter zagovarjal in branil.

Še danes hvalim usodo, ki je nanek, da sem kritičnega leta 1944 služil v Pentagonu (SPP 256-260).“

Pozno v jeseni sta bila Kobal in Jadwin ob isti uri odslovljena iz G-2. Za božji lačrt glede rešitve Ljubljane nista bila tam več potrebna.

Kobal govori o usodi. V resnici je bil on orodje v božjih rokah, da je Ljubljana bila obvarovana bombardiranj, kakor je Terezija Neuman napovedala. Njena napoved je predvidevala celo manjše bombardiranje mesta, ki ga je Ljubljana res doživela in so zanj zvedeli tudi v G-2.

81. Druga nevarnost je pretela Ljubljani ob koncu vojske, ko bi bili Nemci pred umikom mesto lahko iz maščevanja razdejali. Dr. Kraljič pripoveduje (na traku), da so Nemci ob koncu vojske Ljubljani že grozili z represalijami. Klicali so ga v bansko palačo. Tam je dobil dva Nemca in okrog 24 izobražencev: Finžgarja, Gosarja i.dr. Omenja tudi Smersuja in pravi, da on ni prišel. Nемец je govoril: „Če se v Ljubljani kaj zgodi, boste vi prvi (odgovarjali).“ Heil Hitler! Heil Hitler! Memento Warschau! — Živel Hitler! Spomni se Varšave!

Grožnja je bila dovolj jasna. Nemci se ne bi pomišljali, da bi pred odhodom razdejali tudi Ljubljano, kakor so storili z drugimi mesti, zlasti z Varšavo, kjer so se v začetku avgusta 1944 Poljaki uprli v upanju, da jim pridejo Rusi na pomoč. Vstaja je v tistih dneh požrla nad četrto milijona življenj in spremenila Varšavo v razvaline. Janez Pavel II. je 3. 8. 1982 v zasebni kapeli v Castelgandulfu v nagovoru otrokom poljskih izseljencev dejal: „Ti dnevi so za Poljsko velikega pomena. Leta 1944 je namreč ravno v teh dneh vstala Varšava... Mislimo na pričevanje, ki ga je prihodnjim rodovom zapustila generacija iz leta 1944.“ Pri splošni avdienci se je spomnil vstaje v obliki molitve k Mariji z Jasne gore: „Gospa z Jasne gore, danes, prve dni avgusta, se želimo srečati z rojaki v premišljevanju dogodkov iz pred 38 let. Varšavska vstaja. Že drugi rod se spominja teh dogodkov... Koliko jih je takrat umrlo, koliko samotnih junakov, ki jih nihče ne pozna. Skupaj z njimi je skoraj umrlo mesto, prestolnica Poljske. Vsem žrtvam zadnje vojske je naš narod dodal še to. Kraljica Poljske, skupaj z rojaki se spominjam varšavske vstaje. Pred tvoje oči prinašam ta boj, žrtve in smrt. Prosim te, reši moj narod podobnega uničenja. Reši vse!... V svoje roke vzemi usodo svojega ljudstva.“ (NT 78, 38, 6 in DR 82, 32, 1)

Podobno kot žalujejo Judje za Jeruzalemom in Poljaki za staro Varšavo, bi tudi mi žalovali za Ljubljano, če ne bi bilo kongresa Kristusa Kralja in posvetitve škofije Marijinemu brezmadežnemu Srcu. Žalovali bi za belo Ljubljano in pri tem prosili Marijo, da obvaruje naš narod podobnega uničenja, kot je prosil Janez Pavel II. in kot je vzdihoval škof Rožman ob novice o vrnitvi domobrancev: „O Marija! Kaj je naš narod res eden tistih, ki bo izbrisan z zemlje, Kaj si nas res zapustila? Ne! Vemo, da nas ima Marija rada...“ (429)

Kraljič pripoveduje tudi o premikanju čet, ki naj bi Ljubljano branile in kaznovale, kakor je že bilo povedano (V 1983, 3, 200/201). Škofa bi bili Nemci med prvimi ustrelili na ulici.

Nemci so odšli, ne da bi jih kdo oviral, in tudi Ljubljani niso nič prizadejali.

82. Ljubljana bi bila lahko trpela tudi v primeru, da bi jo partizani skušali zasesti po odhodu Italijanov ali Nemcev. Leta 1943 so jih prehiteli Nemci, leta 1945 so prišli v Ljubljano brez boja.

Napoved Terezije Neumann se je v celoti spolnila. Ljubljana je bila v deželah, ki so jih Nemci zasedli in uradno ali dejansko priključili Nemčiji, edino večje deželno mesto, ki je bilo obvarovano hujših vojnih grozot.

Dr. Breclj je o napovedi Terezije Neumann pripovedoval glavnemu uredniku Slovenca dr. Ahčinu, ki je vse to še isti dan povedal na uredniški konferenci. Jurčeca je to zelo prevzelo, pri drugih novica ni izzvala posebnih odmevov, tudi dr. Ahčin je ostal vsakdanji — za mističnost ali preoroške sposobnosti ni nikdar pokazal posebnega zanimanja (SLS 377).

Morda pa se Jurčec glede Ahčina moti. Že okoliščina, da je o zadevi takoj poročal na seji, kaže, da je imel smisel za preroške napovedi. Nadalje ni brez pomena, da je po tistem času na teološki fakulteti po predavanju sociologije profesor Ahčin skrivnostno dejal slušateljem: „Imam vtis, da bo Jugoslavija ostala zunaj vojske.“ Če si je to mnenje ustvaril na podlagi Brecljeve pripovedi, bi bilo mogoče njegovo sklepanje po zgledu evangelista Janeza 21, 23) popraviti takole: Terezija ni rekla: „Jugoslavija bo ostala zunaj vojske,“ ampak: „Ljubljana bo edino mesto, ki bo obvarovano pred hujšimi vojnimi grozotami“.

Papežev legat kardinal Hlond je na kongresu Kristusa Kralja dejal: „Škofu dr. Gregoriju Rožmanu in vsemu slovenskemu narodu čestitam k tako velikemu kraljevskemu prazniku, katerega ste pred obličjem vsega sveta pripravili božjemu Odrešeniku. Zato želim in prosim Boga, da bi se blagoslov vseh teh lepih in gorečih dni razlil na nas vse“ (ZSS 1962, 139)

Škof Rožman pa je 6. 1. 1940 v knjigi, ki opisuje kongres in vsebuje vse govore, zapisal: „Šesti mednarodni kongres Kristusa Kralja v Ljubljani je bil kakor svetel žarek v težkem času, ki je napovedal človeštvu nove vojske, uničevanje in smrt. Pomen te odlične mednarodne prireditve za vse katoliške narode in posebej za nas Slovence bomo mogli jasno razpoznati šele v prihodnosti“ (ŠR II. 391).

Vseh duhovnih milosti, ki jih je Bog razdelil na naš narod zaradi kongresa, na tem svetu ne bomo nikoli razpoznali. Poznamo pa kraljevsko plačilo, ki ga je Ljubljana prejela za vzorno prireditev kongresa Kristusa Kralja in zato za Bogom tudi škofu Rožmanu, prirediteljem in Andreju Kobalu meščani in vsi Slovenci veliko dolgujemo.

SLS — Skozi luči in sence, 3. del, Ruda Jurčec, Bs. As., 1969.

SPP — Svetovni popotnik pripoveduje, Andrej Kopal, Gorica 1975, GMD.

SLOVENSKA PRISEGA V AVSTRIJSKEM PARLAMENTU

Ko so svečano prisegli poslanci avstrijskega parlamenta, je slovenski poslanec za Koroško KAREL SMOLLE, izvoljen na Koroški enotni listi, prisegel v slovenskem jeziku. To se je zgodilo v središču Avstrije, na Dunaju, v času, ko Nemci na Koroškem preganjajo slovenščino.

(Gospodarstvo, dec. 1986)

Čile: Kdo ima prav?

PROTEST ČILSKEGA ŠKOFA

Škof Carlos Camus, ki vodi škofijo Linares v bližini prestolnice Santiago, je izrekel zelo ostre besede na račun Pinochetovega vojaškega režima. 27. februarja je policija aretirala njegovo nečakinjo 18-letno Marijo Eleno, ki je bila kriva samo tega, ker je njena sestra 20-letna Pabla sodelovala pri nastavitvi bombe, ki pa ni povzročila žrtev. Medtem ko je Pabla izginila, so Mario Eleno imeli zaprto štiri dni in jo podvrgli nečloveškemu zasliševanju.

Škof Camus je po njeni izpustitvi dejal, da smatra za večje junake atentatorje, ki izpostavijo vsaj lastno življenje, kot tiste, ki mučijo po zaporih brezobrambne osebe. In je še dodal, da je bil svoj čas protiven levičarski Allendejevi vladi, a da je ta storila komaj tisočinko zločinov, ki se dogajajo sedaj.

V zvezi s tem nasiljem, pa naročenim umorom bivšega zunanjega ministra Leteliera v ZDA pred leti in z množičnim odpustom profesorjev so čilski škofje 4. marca v pastirskem pismu zapisali: „Dejstvo, da je bilo 18-letno dekle samo zato, ker je sestra dekleta, ki jo išče policija, podvržena psihološkemu mučenju, nam da misliti na vse, ki so prestali ali trpijo slične ali še hujše muke.“

Seveda ta odločni nastop škofov režimu ni bil všeč in čilski zunanji minister Del Valle je že nekaj ur nato protestiral pri papeškem nunciju Sodanu v Santiagu. V srečanju je minister izrazil nevoljo in žalost vlade in še posebej predsednika republike zavoljo izrečenih izjav.

(Katoški glas, 19. 3. 1987)

DELOVANJE PRO-MARKSISTIČNE DUHOVŠČINE V ČILU

Dne 11. septembra 1973 je prevzela vojska oblast in vlado v deželi. To ni bil samovoljni poseg vojske v politične zadeve, temveč velika večina ljudstva je na zborovanjih zahtevala odstop rdečega predsednika Allendeja in prosila vojsko, naj prevzame oblast v deželi. Ta zborovanja in shodi so se vršili zlasti v glavnem mestu Santiago. Bila je mladina, matere, zreli možje — na stotisoče se jih je zbiralo in vsi so prosili vojsko, naj nastopi in nas reši rdeče diktature. Salvador Allende je dobil pri volitvah leta 1970 majhno večino in kot se je pozneje izkazalo po sodnijski poti, z goljufijo.* Skozi 3

* To bo držalo, kajti sam kardinal Raúl Silva Henríquez je priznal to dejstvo — kot poroča 6. junija AFP iz Čila —, ko je rekel, da bi bilo konec vseh problemov in sporov, ki v nemirjajo politične stranke, ko bi prišlo do svobodnih volitev, podprtih z vsestranskimi informacijami in brez vseh pregreh, ki so ob takih prilikah že tradicionalne v tej deželi... (Op. ur.)

leta je pripravljala rdečo revolucijo, kako bi izročil deželo Sovjetiji. Iz Kube so pričeli uvažati najmodernejše orožje vseh vrst, ki so ga delili delavcem po tovarnah in kmetom na deželi. Vse to so podtalno vodili Kubanci, ki se jih je nateplo v deželo preko 15.000. Kubanci in njihovi pristaši so imeli sestavljene imenike za vsako vas. Na teh imenikih so bili ljudje, ki so jih nameravali likvidirati. V Granerosu so našli tak imenik, na katerem je bilo preko 600 oseb.

Nadškof v Santiagu in kardinal Raúl Silva (sedaj v pokoju, ker ima 80 let) in nekateri škofje, zlasti mlajša duhovščina, so odkrito sodelovali z Allendejem. Ko je prišel na obisk v Čile rdeči diktator Fidel Castro, mu je šel naproti kardinal Silva in ga sprejel v posebni avdienci.

Ne smemo pozabiti, da je izročil predsedniško mesto Allendeju, Eduardo Frei, vodja krščanske demokracije. Igral je tu vlogo, ki jo je imel v Rusiji, Kerenski. Frei in krščanska demokracija so se od vsega početka postavili v opozicijo z vojaško vlado. Povsod ji nasprotujejo in nagajajo. Krščanska demokracija se je povezala z rdečimi in ker je mlajša duhovščina slepo vdana krščanski demokraciji, nasprotuje vladi, kjer le more. Napadajo vlado, jo kritizirajo na vse mogoče načine.

Poglejmo nekaj primerov:

1. Ko je bila na vladi krščanska demokracija, se je zagnala proti veleposestnikom. Člani te stranske so se povezali z rdečimi pristaši in organizirali roparske tolpe, ki so ponoči ilegalno zasedale veleposestva, izgnali zakonitega lastnika, mu vzeli vse, tako da je moral peš oditi iz posestva z vso družino. To so bili pravi ropi. Še prej pa so delali propagando in kričali: „Zemlja pripada kmetom.“ Oblast na bivšem veleposestvu so prevzeli kmetje, ki do tedaj delali na veleposestvu. Izvolili so odbor, ki naj bi vodil upravo posestva. V začetku je šlo lahko, ker je bilo v shrambah polna zaloga pridelkov, poljedelski stroji, semena, v hlevu pa polno živine. Pričelo se je veseljačenje in popivanje. Kradlo se je na debelo, nihče ni pazil na stroje. V nekaj mesecih je bilo vse na tleh.

Prišel je 11. september. Vojska je vzela oblast v roke, da je rešila deželo rdeče diktature. Izpolnila je, kar je zahtevala krščanska demokracija in kardinal Silva: „Zemlja pripada kmetom.“ Pričeli so deliti zemljo, vsak je dobil 6 ha dobre orne zemlje. Zemljo pa kmetje niso dobili v dar, temveč jo morajo odplačevati državi skozi več let na obroke, ki niso bili previsoki. Delitev zemlje se je izvršila pravično. Kmet je moral dokazati, da je res kmet in da se razume na poljedelstvo. Prednost so imeli poročeni kmetje z družino. Prejšnjemu lastniku pa je država vrnila 80 ha zemlje. Krščanska demokracija in del klera pa je pričela napadati vlado, ker niso vsi kmetje dobili zemljo. Resnica je, da ni bilo zemlje za vse, pa temu ni kriva vlada. Ko je vsak dobil kos zemlje, ni šlo tako kot se je pričakovalo. Mnogi so pričeli lenariti, plevel je uničeval pridelke, le na banke so hodili najemat posojila in ob koncu leta so izgubili zemljo, ker niso mogli plačati dolgá.

Krščanska demokracija, kardinal Silva in del klera so se zagnali proti vladi, da je vlada kriva te polomije. Ko so pa strokovnjaki, agronomi in

inženirji opisovali vzroke te polomije in kritizirali kardinala, češ naj se ne vtika v zadeve, ki jih ne pozna in ne razume, jim je kardinal zagrozil z izobčenjem, če ga bodo še naprej kritizirali.

2. Kardinal Silva in skupina škofov so nadaljevali borbo proti vladi. Izdali so pastirsko pismo, ki se je bralo po cerkvah v Santiagu, kjer naročajo malim kmetom, naj se organizirajo v zadruge. Nekateri so res to storili, pa zadruga je v kratkem propadla, ker nihče ni pazil na skupno lastnino, pa kradlo se je na debelo. Kardinal Silva spet izda pastirsko pismo in napada vlado, da ni dala dovolj podpore zadrugam. Znova so se oglasili laiki, agronomi in stvarno povedali, kaj je resnica. Kardinal Silva je bil užaljen in znova zagrozil z izobčenjem. Pa tu ne gre za versko oz. moralno zadevo. Šlo je za čisto svetno zadevo, ki nima prav nič opraviti z vero. Tako se je kardinal in del klera osmešil pred javnostjo.

3. Plebiscit za novo ustavo. Dne 11. septembra 1980 je bilo glasovanje za novo ustavo, ki so jo skoz več let pripravljali najboljši juristi in univerzitetni profesorji. Glasovanje je bilo tajno in svobodno. Nihče ni bil preganjan, če ni glasoval ali če je glasoval proti. Kardinal Silva in del klera se je zagnal proti plebiscitu. Spet pastirski list, ki so ga brali v cerkvah v Santiagu, seveda proti vladi in plebiscitu. Pri vходу v cerkve so delili letake proti plebiscitu. Pa ni nič pomagalo. 75% volivcev je glasovalo za novo ustavo.

4. „Da se vlada ne briga za reveže in brezposelne,“ da ne reši stanovanjskega vprašanja; spet je po kardinalu tega kriva vlada. Vsi vemo, da so to problemi svetovnega značaja. Vse države na svetu, celo ZDA, imajo iste probleme. Tu pa pribijemo dejstvo, da nobena vlada ni zgradila toliko novih stanovanj, kot sedanja vlada. Brezposelnost se zmanjšuje, država v redu odplačuje obresti in državni dolg se zmanjšuje. Po drugi strani pa, če je nekaj odstotkov brezposelnih, nihče ne trpi v podjetju tatov in pijancev. Ti ljudje nočejo delati. Tak brezposelnež ti zabrusi v obraz: Jaz več zaslužim z beračenjem kot pa če bi delal in imel plačo.

Kardinal Silva je organiziral na škofiji Vikariat solidarnosti. Ta oddelek podpira komunistične družine in teroriste s cerkvenim denarjem. Na vikariatu je zaposlenih več advokatov, ki branijo na sodišču rdeče teroriste, ki napadajo banke, podjetja, taksiste, trgovine. Ko nastopi policija, pade nekaj teroristov in več je ranjenih. Ranjenci se zatečejo na vikariat, ki ima svoje klinike in zdravnike, ki so tudi plačani s cerkvenim denarjem. Vikariat daje lažne informacije tujim zastopnikom, ki prihajajo v deželo in poročajo, kako se tukaj spoštujejo človeške pravice. Če pade pri teh napadih teroristov kak policist — vsaj 30 orožnikov je že padlo — tega pa vikariat ne obsoja.

5. Se govori, da ni svobode v Čilu. In vendar se prirejajo protestna zborovanja od strani opozicije. Na teh zborovanjih imajo glavno besedo teroristi in delomrzneži, ki pobijajo šipe in cestne luči, vdirajo v trgovine in vse pokradejo. Žalostno pa je, da pri tem sodelujejo tudi duhovniki, civilno oblečeni in tudi redovnice, kričijo proti vladi in hujskajo rdečo drhal, da

dela nereda. Če pade pri teh demonstracijah nekaj teroristov, je spet kriva vlada, ki ni znala držati reda. Na demonstracijah so teroristi oboroženi in streljajo na policijo. Ta se brani, če je napadena. Potem pa kričijo, da se ne spoštujejo človeške krivice. Vlada je kriva, pravijo.

6. Pred meseci, ko so rdeči organizirali demonstracije v Santiagu, sta dva terorista imela steklenico kisline pomešano z bencinom. Ko sta se srečala z vojaško patruljo, je terorist Rojas skušal zagnati steklenico proti vojaški patrulji, pa tako nesrečno, da se je tekočina razlila nanj, drugi terorist pa je hotel zažgati tekočino. Tako je zgorel terorist, drugi pa je bil težko opečen. Spet se zažene Cerkev proti vladi, da zažiga ljudi.

7. Ko je 11. septembra 1973 vojska vzela oblast v roke, da je rešila deželo pred rdečo diktaturo, se je več sto oseb zateklo v razna poslaništva tujih držav in vlada je vsem dala dovoljenje, da gredo drugam, tako kakor so želeli. Niso bili izgnani od tukaj. Odšli so, ker so tako želeli in vlada je spoštvala njihovo odločitev. Le nezatno število revolucionarjev je država izgnala, ker so rovarili proti zakoniti oblasti. Zdaj pa ta klika zunaj dela zgago. Blati svojo rodno zemljo preko tiska in radia. Seveda je vsa ta propaganda bogato plačana iz Moskve. Žalostno pa je, da svetovna javnost verjame v laži in vse gorostasne vesti, ki jih trosijo rdeči propagandisti.

8. Po ječah je zaprtih več teroristov in revolucionarjev, ki jih je policija prijela, ko so streljali proti njej in jih postavila pred vojaško sodišče, spet krik od strani vikariata, da vlada ne spoštuje človeških pravic. Ves svet se je zgrozil, ko so kubanske ladje zavozile v čilske vode in izlagale orožje vseh vrst, Cerkev pa molči. Isto molči Cerkev, ko so teroristi dne 7. septembra organizirali atentat na predsednika republike, kjer je izgubilo življenje več policistov in veliko je bilo ranjenih. Vsa poslaništva tujih držav so prihajala izraziti solidarnost predsedniku, Cerkev pa je ostala tiho.

9. S kakšno pravico se vtika Cerkev v politične in materialne zadeve države? Cerkev je ločena od države. Ta ločitev se je izvršila leta 1925 v zelo prijateljskem smislu. Država spoštuje Cerkev. Dokaz temu je dejstvo, da ima vojska posebnega vojaškega škofa, plačane vojaške kurate, bolnišnice imajo svoje bolniške kurate, isto jetnišnice. Verouk je plačan v osnovnih in srednjih šolah po 2 uri tedensko. Krajevni župnik je velika avtoriteta in je vedno povabljen na vse državne prireditve.

Kje je problem?

Problem so nekateri pro-marksistični škofje in duhovniki, ki rovarijo proti vladi. To delajo javno in podtalno. Kričijo proti vladi in žal, z lažjo in neresnico. Ta krik ponavljajo rdečkarji zunaj in sanjajo o rdečem rajju v Čilu. Kričijo proti vladi, ker je zaprtih nekaj teroristov, tatov in roparjev. Kričijo, ker hočejo vedeti o usodi svoji pristašev, ki so padli 11. septembra 1973, ker so streljali na vojsko. Pred kratkim so odkrili 3 pogrešane, ki živijo v Angoli skupaj s Kubanci. Kričijo, kje so tisti, ki jih sploh ni bilo, ker so pod izmišljenimi imeni dveh ali več osebnih izkaznic. Silno je žalostno, da pri tem sodelujejo nekateri škofje in del klera.

Po drugi strani je policija našla orožje in strelivo v cerkvah in zvonikih

in polno propagandnega materiala proti vladi. Vlada sporoči to škofiji in izroči duhovnika škofu: Če je tuje narodnosti, zahteva vlada, naj se vrne v svojo deželo in ne rovari proti državi. Spet zaženejo krik: Vlada preganja duhovnike. Pred kratkim so morali iz dežele trije francoski duhovniki, ker so bili na čelu drhali, ki je ropala po trgovinah o priliki javnega protesta. Najhujši so v tem oziru redovniki: Belgijci, Holandci in Francozi.

V Čilu je popolna svoboda za dobre in zveste državljane. Ni pa svobode za teroriste in hujskače, za lenuhe in kriminalne tipe. Nimamo političnih strank, ne volivnih imenikov. Vse to se pripravlja od strani vlade. Vojaške vlado podpira Svet strokovnjakov, kjer so sami odlični ljudje. Ta svet imenuje Consejo de Estado — Državni svet, ki nadomestuje začasno parlament. Vojaška vlada je končala s korupcijo, ki jo je bilo polno po vseh uradih. Počistila je državno upravo, saj je bilo po pisarnah toliko lenuhov, da niti dovolj stolov ni bilo zanje. Zdaj ta klika kriči proti vladi, ker so izgubili tista mesta v državni upravi.

Tak je torej položaj tukaj. Vsak lahko dela, kar hoče. Ima popolno svobodo. Samo hujskači in teroristi nimajo mesta. Ni stavk med delavci, ker vsi delajo in ne poslušajo hujskačev v podjetjih.

Graneros, 3. decembra 1986.

OP. URED.: Pisec tega pregleda je dr. Antona Trdan, ki je dolga leta živel v Čile-ju in tamkaj umrl 28. aprila letos.

Zapisu o stanju v Čile je priložil spremeno pismo, ki ga tukaj delno objavljamo:

...Torej napisal sem, kar sem bil naprošen, pa ne vem, kje bi bilo primerno to objaviti, ker so tu škofje najprej politiki, šele pozneje so pastirji črede. Škofje hočejo komandirati vlado, tako v finančnih in političnih zadevah. To pa ne gre. „Dajte cesarju, kar je cesarjevega...“ Kaj bi bilo, če bi naši slovenski škofje tako delali. Zato je nerazumljivo, da je Družina objavila članek št. 31, stran 3: General Pinochet napadel škofo — v resnici bi moralo biti zapisano: Škofje napadajo generala Pinocheta. Sploh je ta članek poln neresnice. Gotovo so ga povzeli pri KAT-FRESS kar pišejo rdeči, ki imajo grozno propagando. V članku stoji jasno zapisano, da so škofje kritizirali vlado ne v verskih zadevah, temveč so se vtaknili v čisto svetne zadeve: politični, gospodarski in družbeni položaj v državi. Le kaj se razumejo škofje na gospodarstvo, saj niso agronomi. Ne priznajo naše ustave, ki je bila sprejeta z 75% večine. V ustavi je točno določeno, kako se bo vrnila demokracija v deželo. Škofje zahtevajo: **Takoj.** Torej zanje ustava ne velja?... Vlada pripravlja zakon o političnih strankah, pripravlja vplivni imenik, ker prejšnji je šel v peč, je bilo veliko rdečih, ki so bili vpisani po trikrat na raznih krajih. Če bi škofje ostali na verskem polju, bi ne bilo nobenih problemov. So škofje, ki delajo zgago. Škoda, da je le tretjina škofov z vlado, vsi drugi so njeni strupeni nasprotniki. Krivdo za to pa ima Sebastián Baggio, ki je bil tukaj več let apostolski nuncij, rdeče pobarvan, pa ga je vlada izгна-

la kot „persona no grata“. Ta mož je predlagal v Rim same rdeče pobarvane duhovnike za škofe. In tu jih imamo. Pozneje je Baggio to nadaljeval, ko je bil prefekt kongregacije za škofe. Papež Janez Pavel II. ga je odstavil. Škofje kričijo proti policiji, ki išče teroriste v predmestju Santiaga, češ da ne spoštuje človeških pravic. Tisto o „tihem pohodu 500 nun in duhovnikov“, kar piše Družina, ni res. Resnica je, da o priliki javnih protestov, grede nune kričat na cesto, namesto, da bi molile. Grede redovniki, ki organizirajo kričače in grede z njim demonstrirat po cestah. Med njimi so oboroženi teroristi, ki streljajo na policijo. Ta se brani in padejo mrtvi in ranjeni, tako med teroristi, kot med policijo. Kdo pobija policiste? Menda se sami ne pobijajo med seboj... Potem pa krik: Se teptajo človekove pravice... Ni svobode... Vlada teror... Le kdo je tega kriv? Prav gotovo ne vlada.

Vdani Dr. Anton Trdan
Graneros, dne 4. decembra 1986

Slovenija

— tehnološka zakladnica, kjer je celo jezik drugačen!

Jugoslovanska alpska republika Slovenija, ki mejí na Avstrijo in Italijo, je tehnološka zakladnica za Jugoslavijo. Šteje 1.800.000 prebivalcev (kar znaša 8% cele Jugoslavije), pa njen izvoz na mednarodna tržišča močnih deviz zneše kar 25% vsega jugoslovanskega izvoza.

Prav vse je drugačno v Sloveniji, celo jezik se razlikuje od srbsko-hrvaškega; le-ta je namreč materin jezik sedemnajstih milijonov od vsega skupaj 23 milijonov Jugoslovancev.

To je tako, da se je celo neki zelo znani slovenski časnikar raje pogovarjal z našim dopisnikom v francoščini kot pa v srščini. Blagostanje je Slovencem pripomoglo do demokratičnega dialoga, po jeziku samem pa se prav po otročje imajo za nekaj boljšega. Čutijo se namreč vzvišene nad balkanskim jugom, ki je še vedno primoran zamenjavati kar precejšnje kilograme svojih surovin za prgišče slovenskih tranzistorjev.

V Sloveniji prevladuje goli pragmatizem. Tako je, na primer, v bufetu kluba pisateljev izobešen napis, ki opozarja svojo klientelo: „Bogu zaupamo, vsi drugi pa morajo plačati na roko!“

Takoimenovano samoupravljanje je tudi slovenski izum, ki sta ga uvedla že leta 1950 Edvard Kardelj in Boris Kidrič, vendar se je dokončno usidral šele leta 1974. Tedaj namreč so jim ušle iz vajeti vse rdeče številke njihove ekonomije: trgovinski primanjkljaj, anarhično zadolževanje, gospodarski zastoj in pospešena inflacija.

Slovinci trdijo, da je samoupravljanje uspešno samo v Sloveniji, kjer da je družba resna, napredna in razvita. Nasprotno pa so na jugu Jugoslavije, v Makedoniji, pravkar odkrili na visokih vodstvenih mestih v podjetjih 12 direktorjev, ki so vsi analfabeti-nepismeni.

„Tukaj ni gospodarskega zastoja in z nizko številko nezaposlenosti, ki je 0,8%, mislim, da smo na prvem mestu v Evropi; naš problem je pomanjkanje delovne sile,“ je izjavil časopisu El País, Alojzij Fortuna, eden od sindikalnih voditeljev. Okoli 200.000 delavcev, došlih iz revnih predelov države, drži pokonci „slovenski čudež“. Večina le-teh prenaša tragiko vsakega emigranta. Zasilno nameščen v natrpna stanovanja in zaničevan po okolju, katerega jezika se noče ali pa ne more priučiti.

Čeprav so v Jugoslaviji leta 1986 vse plače poskočile za 6%, kar je inflacijo grozovito pognalo navzgor, pa so se v Sloveniji plače povišale celó za 10%. Šofer avtobusov, npr., zasluži v Sloveniji več kot pa univerzitetni profesor v Beogradu. Slovenske oblasti se čutijo tako varne in samozavestne, da celó zahtevajo, da se stavke po zakonu dovolijo; le-te so se dosedaj v jugoslovanski federaciji samo tolerirale.

To je družba, v kateri je danes najvažnejše to, da si Slovenec. Komunisti in tisti, ki niso, so uspeli priti do nekega medsebojnega dialoga, sicer večkrat zelo napetega, vendar še vedno nekaj zavidljivega za ostale predele države.

Danijel Božič, aktivni član Zveze komunistov in šef mladinske organizacije, zagotavlja: „Skozi leta in leta smo v Jugoslaviji živeli v pričanju, da vse lepo in dobro poteka in da nas bo samoupravljanje privedlo v največji gospodarski razcvit in do bolj človeškega družbenega sistema. V sedemdesetih letih pa smo opazili, da je začelo nekaj škripati in kar nenadoma smo se znašli na robu prepada. Lahko bi si sicer še kar naprej dopovedovali in se tolažili, da se nič hudega ne dogaja, vendar pa se je slovenska mladina pod pritiskom občin in podjetij odločila, da gre iskati druge možnosti in uvajati potrebne spremembe.“

Ta intervju sem končal ob 11.55 uri in tedaj me je Božič povabil, da se udeležim srečanja takoimenovanih alternativnih skupin, ki se zbirajo točno ob dvanajstih v neki ljubljanski kino-dvorani. To skupino sestavljajo mirovniki, feministi, ekologisti in homoseksualci, ki pa (seveda — n. op.!) niso člani komunistične stranke. „Ti premiki in ta gibanja nam nudijo pogled v probleme, ki jih prej sami nismo opazili ali pa nismo hoteli videti. Če bi namreč našo ortodoksnost (komunistično pravovernost) postavili na oltar, bi bilo konec duhovne razgibanosti; tako pa nas te alternativne skupine primorajo, da smo stalno v najboljši formi.“

V tej ljubljanski kinodvorani ti alternativci debatirajo in z dvignjenimi rokami stavljajo ali sprejemajo predloge za spremembe, ki naj se vnesejo v ustavo. Zastopnik homoseksualcev, Bogdan Lesnik, hodi med sedeži in razdeljuje fotokopije svojih predlogov: naj vrhovni federalni zakon (ustava) pusti pravico do izbire spola in da se v istem ne omenjajo samo državljani, ampak tudi državljanke. Skupina homoseksualcev Gay Magnus je hotela za 25. maj, ki je bil rojstni dan pokojnega maršala Tita, organizirati v Ljubljani veliko zborovanje homoseksualcev. Ta namen pa je povzročil kar neko kurjo polt v ne samo enem bivšem partizanu in je bilo zborovanje prepovedano z izgovorom, da se lahko še bolj razpase epidemija SID-e.

V Sloveniji je prišlo do hudega trenja med mirovniki in vojsko zaradi obvezne vojaške službe tistih, ki jim vera ali vest to branita. Bernard Nežmah, direktor pri reviji Mladina, ki jo izdaja socialistična mladina, zatrjuje, da je zaporna kazen devetih let, na katero se obsojajo oporečniki služenja v vojski, v resnici atentat na družbeni sistem. Celo neki visoki komunistični funkcionar je priznal temu dopisniku, da je reakcija vojaške oblasti proti desetini teh oporečnikov vse prehuda.

Milan Daljevič, namestnik obrambnega ministra, pa je izjavil neke mu slovenskemu časnikarju, da bi popuščanje v tej zadevi pomenilo priznati nekaterim posameznikom pravico do kapitulacije v primeru sovražnikovega napada. General Daljevič je še pristavil, da pošiljajo jehovske priče, adventiste in nazarence na pomožna dela, vendar le takrat, kadar spoštujejo uniformo in prisežejo na zastavo.

V samem središču Ljubljane, mestu ki tolikanj spominja na Avstrijo, se prodajalec Mladine sicer pusti, da ga fotografiram, vendar s pogojem, da se ne omenja njegovo ime, Budimir Vukovič, ki je poleg tega še zvest občudovalec disidenta Milovana Djilasa, kateremu je posvetil celo neko svojo pesem. Kaj takega se v drugih predelih Jugoslavije sploh ne da misliti, saj bi mu takšna šala prinesla vsaj nekaj tednov zopora.

(J. Fernández Elorriaga, posebni dopisnik časopisa El País, direktno iz Ljubljane maja 1987)

(Pripis uredništva: očitno je tale prikaz španskega časnikarja prirejen okusu reportiranih funkcionarjev.)

DAROVALI SO:

TISKOVNI SKLAD KARLA MAUSERJA

Lavriša Anton	10 USA dol.	Rihtar Kristina	5 USA dol.
Petrič Janez	5 USA dol.	Glavan Mirko	5 USA dol.
Rigler Ivan	4 USA dol.		
ZA ROŽMANOV DOM:			
Od 16. 6. 1986 do 28. 2. 87		Borštnik Maks	30.—
	Austral - A	Pri kosilu 10. 8. 1986 v Rožmanovem domu	71.—
Bečaj Vili	5.—	Šiler Ivan	4.—
Peternel Jože	50.—	Bečaj Vili	5.—
Peternelj Marija	7.60	Prelog Miloš	5.—
Jurše Cilka	7.60	Košir Ida	5.—
Oblak Franc	10.—	Dr. Alojzij Starc cerkv. nabirka 24. 8. 1986 v Rožmanovem domu	35.18
N. N., Ramos Mejía	8.—	V spomin na pok. soseda Vida Belca:	
Bodnar Anton	2.—	Repar Jože	20.—
Zupančič Ivanka	5.—		
Škulj Edi	15.—		

V spomin na pok. inž. Fr. Gruma:	Kolenc Janez, Avstrija ...	10.—
Razinger Blaž	5.—	
Ob 10. obletnici očetove smrti:	V spomin na starše Antona in in Marijo Oblak:	
Frančič Ignacij	10.—	
V spomin ob 1. obletnici J. Ozimka:	Valant Tončka	30.—
Starič Janez	7.—	
(v dol.)	Valant Tončka	30.—
N. N., Buenos Aires,	1.100.—	Austral - A
Vrtavnik Jože	100.—	100.—
Bizjak Jože	25.—	
Petrič Lojze	8.—	
Kolenc Janez, Avstrija ...	10.—	
V spomin na pok. moža-očeta	Dr. Alojzij Starc - cerkevna nabirka 7. 12. 1986 v Rožmanovem domu	48.50
Jožeta žnidaršiča:	Bečaj Vili	5.—
Žnidaršič Vera in otroci ..	Zveza slov. mater in žena - Miklavžev štant 7. 12. 1986 v Rožmanovem domu	155.—
Austral - A	V spomin na pok. Jožeta Štefaniča:	
Benedičič Miha	Starič Janez	10.—
Fink Nace	Blejec Ema	10.—
Škrlič Stane	Šivic Srečko	7.—
Skoberne Ančka	Repar Jože	30.—
Blazinšek Fili	Inž. Anton Matičič	10.—
Dr. Alojzij Kukovica cerkv. nabirka 7. 9. 1986 v Rožmanovem domu	V spomin na pok. moža in očeta:	
Pri kosilu 24. 8. 1986 v Rožmanovem domu	Štefanič Elza	60.—
Pri kosilu 7. 9. 1986 v Rožmanovem domu	V spomin na A.R.O.:	
Pri kosilu 26. 10. 1986 v Rožmanovem domu	Ribnikar Rudolf	10.—
5.50	V spomin na pok. Lio Kadunc:	
V spomin na pok. iz družine Cof:	Šurman družina	5.—
Cof Emil	(v dol.)	
V spomin na pok. Marka Malovrha:	Levstik Vinko	122.—
Dolenc Vencelj	Slov. hranilnica in posojilnica v Torontu	250.—
(v dol.)	Hren France	50.—
Stopar Francka, Kanada ..	V spomin na pok. moža inž. Franceta Gruma:	
60.—	Grum Albina	100.—
V spomin na pok. očeta Janeza	V spomin na pok. mamu Ivano Staniša:	
Valanta:	Staniša Frank	26.—
Valant Tončka	V spomin na pok. Marka Malovrha:	
30.—	Dejak France	30.—
V spomin na pok. brata Maučeta	Austral - A	
Valanta:	Dobiček pri kosilu v Rožmanovem domu 7. 12. 1986	544.—
Valant Tončka	Rifa za sv. Tri kralje ..	3.655.—
30.—		

Od doma . . .

...Danes smo žal v sličnem položaju kot vaša dežela (t. j. Argentina — n. op.) — zadolžitev preko vratu, inflacija, brezposelnost in podobno. Kdo nas bo rešil iz te zagate? Živel bi lahko kot Avstrijci, Nemci in ostala Evropa, ko bi bili sprejeli Marshalov plan in pomoč ob pametnih nasvetih. Tako so nas pa dobesedno zaklali prepotentni demagogi in lažnivci, goljufi naroda.

Po toči je prepozno zvoniti. Še vedno se držijo stolčkov in oblasti izkoriščevalci in megalomani. Mladina se prebuja; ne nasedajo več praznim frazam, misliti hočejo s svojo pametjo. To so evolutivni skoki, kot je bilo po francoski revoluciji ali kasneje v predmarčni dobi prebujanja narodov.

Zakaj naj bi bili ravno mi hlapci drugim in molzna krava tujim le-nuhom! Povojna civilizacija ni ravno obogatila našega življa. Porno filmi (2 C. S. A.) preplavljajo naš trg; v vitrinah kinopodjetij so na ogled akti spolnega in perverznega občevanja. Otroci, ki hodijo mimo, gledajo takšne prizore — ne vem, kam to vodi. Polno je reklam za lezbijstvo. Celo medna-ródno srečanje homoseksualcev naj bi bilo v beli Ljubljani. Pred vojno niti sanjati ne bi mogel o tem, kar je danes stvarnost.

. . . .

Jesenice, aprila 1987

...Pravijo, da smo Slovenci na sončni strani Alp, odkar smo za svoj simbol vzeli lipov list. Začeli so nositi posebno mladi značke: lipov list na okroglem belem polju. To je šlo drugim narodom zelo v nos in so nas začeli zmerjati na zvezni ravni v Beogradu. Tako so nas sedaj preimenovali oz. smo se sami, da smo Slovenci na zmerjani strani Alp. Kar naredimo ali rečemo, vse je narobe, povsod vidijo rušenje Jugoslavije. To so take gonje, da je kar neumno. Danes je v časopisu naslikan pulover z moder-nim vzorcem, ki so ga v Beogradu odklonili, češ da ima vzorec dva orla, pa ju nismo nikjer mogli ugotoviti. Izdelek je tovarne Rašica v Gameljnah pri Ljubljani. Po celem svetu grede ti izdelki in so zelo cenjeni zaradi visoke mode in kvalitete. Ampak to je v Sloveniji, že to je narobe. Najnovejši vic pa je ta, da bomo imeli lipov list obkrožen s 7 gosenicami. Pa to ne govorimo na glas, bolj potihó (5 republik, dve pokrajini)...

Tudi zaradi Nove revije imamo ogromne skrbi. Štafeta mladosti, ki je letos šla iz Slovenije, je bila prava vojska. Najprej so naredili reklamni plakat, za katerega so v Beogradu ugotovili, da je bil sličen plakat nare-žen že pred vojno v Nemčiji. S tem plakatom so hoteli Slovenci uničiti našo OF in borbo, itd. ter povzdigniti nacizem! Si predstavljaš? Potem so na štafeti zapeli Prešernovo Zdravico! Ker je v njej omenjen Bog in Slovenci, smo bili zopet zmerjani, da je bilo groza. Saj si sploh ne moreš misliti kaj se pri nas grede. Vsaka napačna beseda je rušenje Jugoslavije. Ne vem, zakaj se čutijo tako zelo ogrožene, saj nas je samo peščica še. Od nas je dober samo denar in prislužene devize, vse ostalo pa zanič...

Cleveland, 22. septembra 1986

Uredništvu Vestnika!

Prilagam besedilo pisma, ki sem ga svoj čas poslal časopisu The Plain Dealer v Clevelandu kot pripombo na oceno knjige „The Minister and the Massacre“. Časopis pisma ni priobčil, prav tako kot moje pripombe k oceni knjige „Desaparecidos and Madres de la Plaza“ ne. Večina ameriških časopisov na tak način izkaže svojo „nepriustransko“ ameriško liberalno stališče do takih marksističnih pridobitev.

Ponudil sem navrh pismo Ameriški domovini, za njeno petkovo, pretežno angleško izdajo. Tudi ta ga ni priobčila. Vtis imam, da ima tudi ta dva različna kriterija, enega za slovenske bralce, drugega pa za Amerikance-Slovence drugega in tretjega rodu, ki slovenščino še komaj razumejo. Za te poslednje naj bi veljali uradni jugoslovanski pogledi.

Želel sem, da bi bilo pismo priobčeno v angleščini, kjerkoli že, toda za to nimam časa niti zvez. Mnenja sem, da bi podobno intenzivno obveščanje za tujce bilo naloga naših borčevskih organizacij...

Z domobranskim pozdravom

Bog daj!

Francé Kristof

The letter "The Plain Dealer" didn't want publish

Your article THE MINISTER AND THE MASSACRES in PD of 7/7/86 came us surprise to many Slovenian Clevelanders, ex post-war refugees, who were lucky enough to escape those massacres and are now able to breathe the air of real freedom in this blessed land, under the auspices of the Centennial Maiden in the New York harbor.

Each year the survivors hold here in Cleveland memorial services for the victims of those massacres.

The article is somewhat sceptical about the historic truth in Count Tolstoy revelations. So I find it necessary — as an eyewitness — to add some details and bear testimony an a few of those fateful events.

British officers, then on the spot in southern Austria, were very well briefed — including by myself — to know that Slovenian Home Guards had fought during the war only to protect themselves and their families against the crimes of marxist "liberators". Without the crimes of "liberation" partisans, who had been killing five times more of their own people than enemies, the Slovenian Home Guard (Domobranci) would have never, but never, existed. Domobranci had never fought against Allies. Moreover, called in contempt "White Guard" by their enemies, they considered themselves as staunch pro-western ally.

British officers on the spot knew very well that Domobranci, not vanquished by the "liberators", had surrendered to British forces expecting sanctuary under who they considered as natural democratic ally.

British officers also knew the fate that expected the "traitors" i. e.

enemies of marxism at the hands of Slovenian "liberators".

Still, as Count Tolstoy explains in his book, due to Mac Millan's horse trading in the anticommunist stock then held by the British in Austria, the pro-British Domobranci had to be handed over to "liberators" partisans, British foes.

This could be done only with an infamous and vile ruse. The Domobranci were told that they would be moved to another camp "a new area" is the official order reads. Disarmed as they were they were accompanied by the British troops to the box cars and when these were locked from the outside, the train was handed over to the hitherto well hidden "liberators".

All this happened in Austrian territory wherefrom the armed "liberators" had been expelled but two weeks before only to be imported again for this occasion.

With their archenemies in their hands, the faked liberators of course complied with their character and their mission. They filled carstic caverns with the mutilated bodies but not before subjecting the victims to atrocities only our Vietnam war Vets or Khmer Rouge victims would be able to illustrate. Evidently they were in a hurry. They forfeited even a mock trial, a feature so dear to this type of liberators.

As a tacit admission of guilt both British democratic and Yugoslav regime media imposed a total silence on what really happened. In U. K. important official documents on the affair are missing from the archives, as Count Tolstoy discovered. In Slovenia there was a lot of generic mudslinging on the traitors covering the systematic destruction of any possible testimonial material in favor of Domobranci.

Never any report on these desaparecidos, never any activity like Madres de la Plaza just imagine that in a marxist democracy, never one denunciation from Amnesty International. Count Tolstoy, unlike Pérez Esquivel will never receive the Nobel Prize for Peace for his revelations and The Plain Dealer will — more likely than not — never publish this entire letter.

At long last the shroud of mystery has been lifted just a little. But as far as the world opinion is concerned, what is the weight of 12,000 massacred by the triumphant Slovenian commies against the Holocaust of millions of Jews by the defeated nazis, or millions of Cambodjans or 8000 Argentine desaparecidos? Just a minor historical incident of this century, that happened 41 years ago.

Not so in Slovenia. There, the places of massacres and mass graves are still out of bounds to everybody. An artificial lake is covering at least one of them to shy off the unwelcomed visitors. But, in spite of absolute censorship everybody knows about them. A sudden loss of 12,000 young men tells in a nation of less than a million and a half of population and assumes genocidal proportions. As it happens now, in the same degree as the brainwashed glory of liberation is wearing thin, the patriotism of the Domobranci is timidly beginning to show.

No wonder. They, without even the slightest doubt of the final nazi doom had voluntarily, using different disguises, fended off Hitler's wish to wipe Slovenia from the map while saving Slovenian land, lives and property during fascist and nazi occupation. The party bosses are finding now more and more difficulties to justify to the younger generation the necessity of the massacre without trial for the purpose of liberation, two months after the complete liberation at that. And the inquisitive youngsters want to know the truth, nothing but truth.

In such circumstances the very existence of a tiny nation is at stake. The minute Slovenia, in the heart of Europe, among mighty neighbors, can survive only by standing aloft and walking tall. She will never be able to do that with an unexplained massacre on her back.

That is why in the distant future the homeland, ever so dear to them, will pay the final official tribute to the patriotism of Domobranci. Because it is the question of national honor in accepting the truth, a moral issue, the backbone of any nationality. The smaller the nation, the more important it is.

Without it, not only the one time mortal differences among brothers, but the whole spineless Slovenia will be Gone with the wind.

If this letter is not published in The Plain Dealer within 20 days I reserve the right to publish it elsewhere.

Francé Krištof

P. S.: As expected, The P. D. did not publish this letter. The conspiracy of silence persists.

Silence. Yet every Slovenian knows that the 12,000, who held themselves as true Slovenian patriots were slaughtered by their Slovenian brothers who considered themselves as real marxist liberators, and that the massacre occurred two months after the liberation within the very Slovenia where all the powers were held by Slovenians; and that the victims were stripped not only of clothes but also of all human rights.

Silence. Because the blame for the massacre cannot be passed along to others. It is exclusively a Slovenian affair.

Silence. When any psychiatrist will tell you that a psychological trauma cannot be healed by the silence.

The trauma exists whether Slovenians like it or not. Two Slovenian histories are being written — only one is feasible. The neighbors are taking advantage of it, so do the foreign speaking pockets in the midst of Slovenia. Slovenians abroad are teaching their children of being proud of Slovenian heritage up to 1940. The usage of Slovenian language is dwindling.

Still, most of Slovenians seem unaware of the damage this trauma does to their national character.

The fiction has it; we'll see for how long will they outnumbered Slovenians be able to sustain this dr. Jekyll-Mr. Hyde split personality.

If they persist, there is no doubt that the Gone with the wind wasn't a hollow warning. It may well be an outcry of Cassandra.

ESCRITORES Y TOTALITARISMO

(del diario "La Prensa", Bs. Aires)

En el pasado congreso del PEN Club en Nueva York —que por sus características y la orfandad casi total de pronunciamientos definitivos— estuvo lejos de alcanzar los niveles que se le conocieron en los años inmediatos al estallido de la Segunda Guerra Mundial, incluso el celebrado en 1936 en Buenos Aires, volvióse a plantear el tema de la ubicación del escritor frente a los regímenes totalitarios y el de sus relaciones con el Estado. El abucheo a que fue sometido el dueño de casa, como suele decirse, esto es, el secretario de Estado norteamericano, señor Shultz, y la denuncia de que 441 escritores viven en todo el mundo sometidos a prisión en cárceles, arrestos domiciliarios y campos de concentración, fueran las primeras manifestaciones del Congreso que reunió a alrededor de 700 escritores de 40 países, es decir, de la cuarta parte de los estados-miembros de las Naciones Unidas.

De no haberse producido la vehemente acusación del peruano Vargas Llosa contra el colombiano, y premio Nobel, García Márquez, a quien calificó de "cortesano de Fidel Castro", tal vez el Congreso no habría tenido la resonancia, así sea pasajera y limitada, que tuvo. El autor de "La guerra del fin del mundo" salió pronto del estrecho límite de lo personal para incursionar en el tema —es decir, en el fenómeno— de los escritores latinoamericanos que apoyan a los regímenes totalitarios de izquierda. Remató su exposición diciendo que "no creemos que esos escritores estén de acuerdo con las mayorías que en los países del hemisferio desean la democracia", especialmente en estos últimos tres años en que mediante actos electorales se interrumpió en varias naciones el largo ciclo de regímenes militares.

Pasan los años, y el tema de los escritores de izquierda adictos al totalitarismo permanece vigente, no obstante las experiencias, muchas ellas personales, de arrepentimiento, desencanto, reniego y náusea. La nómina es caudalosa y significativa. Anotamos, entre otros nombres, los de Ignacio Silone, Louis Fischer, Stephen Spender, Víctor Serge, André Gide, Arthur Koestler, Richard Wright, Milovan Djilas, Julián Gorkin, Eudocio Ravines, muchos de los cuales han rendido testimonio en "El Dios que fracasó" de su paso por el comunismo.

No vamos a considerar en esta oportunidad el aspecto —realmente cautivante— de la traición o deslumbramiento que ejerce sobre los literatos (y a menudo sobre artista y hombres de ciencia también) la ideología comunista y la "experiencia" soviética, con su dictadura del proletariado, que anunciada como pasajera y ejercida por la burocracia del partido Comunista lleva ya casi 70 años a horcajadas del pueblo ruso. El problema que acucia a la razón, es el de cómo puede darse esa adhesión a un régimen —recuérdese la reciente denuncia del poeta Evtushenko, co-

mentada en estas páginas, sobre la censura en la Unión Soviética— en el que nadie puede escribir sin el visto previo del Estado, ni pintar, ni llevar una obra al escenario, ni investigar la hipótesis científica, sin contar con el respaldo anticipado del Politburó o cuando menos de los óleos bautismales del denominado “realismo socialista”. Neruda alcanzó los extremos del perversismo ideológico cuando compuso dos odas: una a Stalin y otra a la “Bomba de 50 megatones”.

Moverá siempre a reflexión, y ése es el meollo del asunto, cómo cabezas tan excepcionales como las mencionadas más arriba, demoraron tanto tiempo para encontrar la verdad que un simple obrero descubre intuitivamente. El Idolo que veneraron cayó y se rehizo muchas veces. Sólo fue puesto en duda cuando se llegó a los extremos de las purgas soviéticas de los años 30, del pacto nazi-comunista de 1939, de las invasiones de Hungría y Checoslovaquia y de la inmolación de los 22 escritores y poetas judíos acusados absurdamente por Stalin de pretender separar a Ucrania de la Unión Soviética. Entretanto, el daño sobre las mentes y las ilusiones juveniles fue tremenda, y a menudo irreparable. Contribuyó, además, a formar legiones de escépticos.

La intelectualidad europea, tanto como el mundo artístico y científico, ya no está en trance de repetir aquellos errores, por llamarles de alguna manera. El descrédito de la ideología comunista es notorio en el Viejo Continente; su atracción es mínima no obstante los millones de rublos que el Kremlin gasta anualmente en promoción de sus adictos, cada vez más deslucidos y de menor jerarquía.

Pero el descrédito de que hablamos acerca de Europa ha sido compensado con la superficialidad con que escritores y poetas reeditan ahora en América latina la experiencia trágica de los escritores cuya mención hicimos más arriba.

Cena te številke na 72 straneh je za Argentino ₳ 3.50.-. Letna naročnina za inozemstvo je 15 USA dol. za navadno in 18 USA dol. za letalsko pošto ali pa odgovarjajoča cena v drugi valuti.

Correo
Argentino
Suc. 7 (B)
y San
Justo (B)

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5811

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 691

Propiedad Intelectual
No. 71093 - 8-1987
R. Falcón 4158,
1407, Bs. As.